

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Illustrissimi Domini Simonis De Fierlant, Hispaniarum Ac
Indiarum Catholico Regi, In Hispania Ac Belgio, A Concilio
Status, Brabantiae Cancellarii, Catholico Ab Affectu
Tractatus, Quo, Clarissime ...**

Fierlant, Simon de

Coloniae Agrippinae

Caput Quartum. Cvniculi Trium-Virorum ad Subruendum penitus
Pœnitentiæ Sacramentum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37059

100 TRIUM-VIRORUM VANA
nostram Mechliniensem (sede id temporis vacante)
Vicarius; ades & tantum saltem non uni Vicario, sed toti
Archiëpiscopali Synodo defer ut aliquanto in Casuistas
mitior paululum de privato in eos odio remittas, sed
frustrà moneo, qui non vivum Gummarum citius, quam
Macarium mortuum Casuistis & Scholasticis amicè con-
ciliem; facit id, prædominans Viri caritas.

CAPUT QUARTUM.
CUNICULI TRIUM-VIRORVM
*ad Subruendum penitus Pœnitentia
Sacramentum.*

OBSERVATIO PRÆAMBULA
& totius Capitis fundamentum.

Obscurum non est, quo Sacramenti Pœni-
tentiaæ fato, & cujus potissimum consilio,
& hortatu, id fieri meminerimus, ut
nemo quisquam novissimis hisce Ecclesiæ
temporibus ab ejusdem Ecclesiæ Catholicæ
unione impius Apostata desciverit, qui non eâdem im-
pietate Sacramento Pœnitentiaæ tam necessario, & secundæ
post

post naufragium tabulæ, bellum Sacrilegê indixerit. Expertus nimirum jam inde à primis Ecclesiæ incunabilis ingenti sua & continua propè clade fuerat Dæmon, non tantum sibi à reliquis simul omnibus, quantum ab hoc uno Sacramento damni calamitatisque infligi, Baptismus quidem sub diaboli jure natus animas in Christianam filiorum Dei libertatem asserebat; at semel ille collatus repeti non poterat, & facilè interea erat callido præstigiatori in tanta præsertim corruptæ naturæ, & in malum proclivis infirmitate extortam per Baptismum suis unguibus prædam recipere, & suæ servituti proprio jam peccato habere obnoxiam. At enim, quæ Christi fuit in impios incredibilis quædam, & verè divina benignitas, humanæ saluti per Pœnitentiæ Sacramentum abundè consultum est, ut ad eò ad manum præsto ubique, & semper adesset cælestis medicina, ubi quotidiana propè infligerentur vulnera; hoc malè scilicet habebat humanæ salutis invidum, & juratum hostem, non se satis posse nocere & ita denique vincere dum vinceret, ut nec victoriâ gaudere diu sæpè posset, & novam semper ac novam ab hoc mortuorum Sacramento cladem timere deberet. Ergo hanc veluti impiorum arcem, mille quaterè machinis, mille artificijs evertere conatus, scrupulis, & anxietate fidelium animos inquietavit, diabolicam quandam pudibundis mentibus verecundiam afflavit, ut quod impiè facere non erubuerant, id eos piè & humiliter confiteri puderet. Ita ipse

ipse intestina bella ipsis dum movet in animis, ut certius subruat, exteriorem placuit addere impetum, & Hæreticos sui furoris socios & ministros, in hoc ipsum Sacramentum mille armavit mendaciis: negent à Christo institutum, primitivæ Ecclesiæ dicant incognitum, recens mentiantur esse inventum, carnificinam vocent conscientiarum: nam hæc & his plura, superioris sæculi pestes & perdita Ecclesiæ busta, Calvinos, & Lutheros, blasphemo ore effutire docuit mendaciorum pater: nec nihil sanè profecit. Non pauci his delusi præstigiis ab Ecclesia Romana pariter & hoc Sacramento, miserabiliter defecerunt: miseri! qui sibi ipsis tantum præsidii eripuerint. Felici adeò successu tumidus, pergit confidentius, ut & in ipsâ, si possit, Ecclesiâ Sacramentum hoc eat abolitum; sed hoc opus, hic labor; nam qui apertius hodiè aliquid contra illud hiscere audeat, is Romano-Catholicis continuo Hæreticus sit. Quid ergo? quod aperto Marte non potest, stratagemate tentabit: & ut est in omni bellandi genere versatus, non conspicuis modo machinis pugnare novit, sed tectos etiam infrâ terram cuniculos ducere: & invenit suos etiam cunicularios, nec rudes eos sanè, sed qui omnes suæ artis partes apprimè calleant *Dissimulare cautè & nihil minus agere videri, quam quod agunt.*

Nec vacat nec lubet primos in hoc genere Magistros altius repetere, quod satis mihi nunc est communem Triumvirorum, quos impugno, Magistrum è claudestino suo
con-

ET INFELIX CONCORDIA. 103

conventiculo Gallicano manifestam traham in lucem, est is famosus ille, & Trium-viris meis primis in amoribus, & Gallicum ipsi Jansenio oraculum Joannes Vergerius Sancyranus Abbas; satis est virum nominasse, Lector, ut jam inde animo prospicias, quam non Catholicum de Pœnitentiæ Sacramento dogma ab homine hoc expectare debeas, qui eo impietatis delapsus est, ut ipsam Catholicam Ecclesiam bicipitem comminisci ausus sit, & vulgares Episcopos controversiarum fidei judices fecerit Romano Pontifici pares. Conventiculi porrò hujus historiam, & singulos ejus Canones, Christo Domino inprimis injuriosos, ejusque Sacrosanctæ incarnationis penitus destructivos refert fideliter, & toto capite secundo studiosè prosequitur in relatione sua juridica hortatu & jussu Galliarum Reginae typis excusa Joannes Filleau Juris utriusque Doctor, Eques torquatus, Consistorianus Comes & Regius apud Pictavos Proto-patronus; adeat hunc, qui ad omnes pestiferi hujus cætus in Christum blasphemias curiosior est, ego, quod ad propositum nunc quidem satis est, decreto uno contentus sum, quod in Sacramenti Pœnitentiæ ruinam Sacrilegè conceptum, ita quoad sensum legitur: Cautius esse cum hoc Sacramento agendum, quam Hæretici hæctenus egerint; non esse istud perfrieta fronte Hæreticorum more negandum apertè, sed cautè & clanculum, & subdolè rem agendam: Sacramentum ipsum miris extollendum præconiis, sed usum ejus molestum adè, ac perdifficilem
red-

reddendum, majoribus semper ac majoribus alligandum oneribus, donec rarus primò, dein nullus etiam sit usus, & lividi fidelium humeri tot oneribus ferendis impares sub tanto pondere & fatiscant miseri, & difficile illud Sacramenti jugum sua ipsi spontè penitus excutiant. Obsecro, Lector, quid est cuniculos velle fodere si hoc non est; certè ex eo tempore operi se accinxerunt Vergeriani; at res nec unius anni, nec fatalis urbi Troianæ decennii erat. Ergo visum est Patribus conscriptis clandestinum novæ conjurationis bellandi modum describere, stratagemata omnia, &, quorum in hoc pugnandi genere ut prorsus necessarius, ita frequentissimus & utilissimus usus erat futurus, cuniculos singulos delineare. Curam hanc in se suscepit Joannes Vergerius Sancyranus Abbas totius conventuali aut solus aut cum Collega Jansenio alter potius Præses; credibile enim est, qui bicipitem Ecclesiam comminisceretur, ad eandem cum Ecclesia formam, bicipitem Synodum celebrare voluisse, in qua de Jansenio & Vergerio verum esset, quod in Ecclesia de Petro & Paulo non impunè, nec sine fulmine Romano mentita est factio; *duos esse præsides, & geminum verticem qui unicum caput constituunt.* Atque hæc prima libri de frequenti communione origo est, ubi omnia tecta sunt, omnia dissimulata: sub Arnaldi nomine latet Vergerius. *De frequenti communione* speciosè inscribitur, *de nulla* debuerat; at ut dixi primum Cuniculariorum id effectum est, & turpè sanè esset id Magistrum ignorare,

ET INFELIX CONCORDIA. 105

ignorare, *nihil videri minus agere quam quod re ipsa agas.*
 Tu porro, Lector, artificium mirare, & exteriori specie
 cave circumveniaris : Cunicularii ejusmodi hodièdum
 etiam sunt. Jurares nihil esse magis Catholicum ; Sacra-
 mentum Pœnitentiæ, Hæreticos contra, à Christo institu-
 tum esse, acerrimè contendunt ; primitivam Ecclesiam
 ejusque Pœnitentiales Canones plenis buccis deprædicant ;
 sed, heu heu ! (atque hic veluti lacrymantia tergunt lumina)
 refrixit primus ille vigor, & fervor ? antiquus ille & pius
 Sacramenti usus in miserabilem abusum, & in totidem
 propè Sacrilegia degeneravit ; ipse Sacramenti inversus est
 ordo ; Ecclesia (nam quid agat pia Mater) filiorum
 infirmitati indulgens invita tolerat, & connivet, sed ita
 connivet, ut summopere desideret accrescente iterum
 fidelium caritate antiquam praxim in Ecclesia restitui,
 quot voces, tot, ita me superi ament, ad ipsum Sacra-
 mentum subvertendum cuniculi sunt. Id hoc capite ago,
 & ductos infra terram à Trium-Viris meatus pœnitentiæ
 destructivos, ne noceant feliciter detego, & eo dili-
 gentius quod, qui conspicuas palam machinas adhibet
 Hæreticus, repelli facilius possit cum videatur ; qui
 cuniculis rem agit quanto tectius latet, tanto certius
 noceat. Nolim tamen hanc mihi laudem quasi primam
 aut propriam vindicare, quod eorum fraudes ac cuniculos
 detexerim indicium ante dederunt & facem prætulērunt
 Franciscus Simonis, Carolus Reymakers, Cornelius
 O Zeghers,

Zeghers , aliiq̄ue ejusmodi seduli & sagaces Sacramenti
Pœnitentiæ defensores.

S E C T I O P R I M A

*Cuniculus primus quo subruatur Sacramenti
forma seu Absolutio.*

Absolutionem , Sacramenti hujus formam esse , &
in ea , ut in reliquis compositorum formis omnibus ,
præcipuè ejus vim sitam esse nemo quisquam negaverit,
qui quidem Sacrosanctæ œcumenicæ & generalis Tridentinæ
Synodi in Spiritu Sancto legitimè congregatæ de-
creta , Christianâ , quâ par est , reverentiâ veneratur :
quare , qui quidem Catholicus videri velit , duriusculè nihil
contra eam definire palam ausit : nam quod ausus id sit
Sancyranus Abbas , communis , ut dixi , Trium-Virorum
meorum Magister , & Classicus apud eos cum Jansenio
Auctor , mirari is desinet , qui in juridicis contra eum actis
legitimè testatum legerit , quam parum Catholicè de Tri-
dentino Concilio sentierit , dum *eam à Papa & Scholasticis
Synodum fabricatam dixit à quibus de sincerâ Ecclesiæ
doctrina plurimum immutatum esset*. Ita qui sentit , ac loqui-
tur , fieri ne potest , ut non ejus suspecta sint omnia ? quid
autem suspecta ? Imò verò ea est viri hujus apud Trium-
Viros nostros opinio , & autoritas , ut non tam in Scholis
pueri

pueri autores, quos sibi habent propositos, pueriliter imitari gaudeant, quam ipsi ex Vergerianis libris integras propè paginas describere gestiant: ut adeò meritò Sancyranum classicum eorum autorem vocaverim: sed id nunc non ago, egerunt id alii ante me, & luculenter; ego, quos ipse ad sabruendam penitus absolutionem cuniculos delineavit, impigro eos, ac indefesso labore fodere, doceo, ac demonstro. Tu mecum, si vacat Lector, subterraneas eorum foveas ingredi, nec mirare si obliquis viis incendendum sit; habent hoc cuniculi ex arte facti, ut nullâ certâ lege per anfractus ferè, & obliquos meatus ducantur.

ARTICULUS I.

Primus primi cuniculi anfractus. Absolutio Sacramentalis danda non est nisi pœnitentia praviè & satisfactoria opera ipse Pœnitens ritè præstiterit.

ESt quidem hoc ab hodierna modernæ Ecclesiæ praxi prorsus alienum, ut ipsi fatentur, & fateri omnino debent Trium-Viri; sed tamen non planè desperant eam se administrandæ Pœnitentiæ rationem paulatim posse intrudere, si id modo rudioribus & simpliciore plebeculæ persuaserint, antiquam eam esse primitivæ Ecclesiæ praxim, & posterioribus sæculis in laxiorem, quam hætenus videmus

videmus & miserabiliter illi deplorant ; formam connivente piâ Matre Ecclesiâ degenerasse : id autem studiosius ut agant novaturientibus labiis unam sonant antiquitatem ; Primitivæ Ecclesiæ desiderium , modernæ autem fastidium , Christianorum animis afflare student : subdolum artificium , & fallendæ plebi perquam accommodatum. Unde id porro hauserint , nescio , id scio , antiquum id jam à multis sæculis habuisse Hæreticos unam sonare antiquitatem , præsentis autem Ecclesiæ deplorare tenebras. Videri potest Franciscus Simonis de Hæreticorum fraudibus parte 2. fraude 4. ubi crudite notat *nomen ipsum antiquitatis longe esse aptissimum , ut errorem populo faciat probabilem.* Addo ego non aliud versatilis & ad nova prurientis ingenii indicium esse manifestius , quam quæ vides & habes præsentia temerè fastidire.

§. I.

FUIT ILLA PRIMITIVÆ

Ecclesiæ praxis : & praxis hodierna , ipsâ Ecclesiâ invitâ & tantum connivente , refrigescente caritate , nec ritè nec legitime intrusa est.

HUc communi studio , & pari consensu collimant Gabriëlis , Macarius , Gummarus : nec rem tantum dicunt

dicunt eandem, sed iisdem propè verbis concipiunt: eosdem fucos, & pigmenta adhibent, ut adeo unâ eos manu, uno ligone, cuniculum hunc fodere meritò credas. Videamus. P. Gabriëlis in *Morali Diabolica* pag. 154. ira sibi objicit: *quod si hæc ita se habent, cur ergo Ecclesia moderna non curat practicari Pœnitentiam, pro quolibet peccato mortali, ante Absolutionem? ad quam, inquit, objectionem respondetur: Ecclesiam in nullo Concilio universali aut particulari approbasse praxim mox absolvendi post confessionem criminum, nullâ præviâ ad Absolutionem factâ Pœnitentiâ.* Locum hunc non admodum Romanis placuisse vel ex eo conficias, quod mitigatus paululum legatur in speciminibus, post primam eorum condemnationem ab autore correctis, & Romæ excusis, altero tamen postea Romano iterum fulmine perituris. At enim eadem hæc sententia cruda adhuc, nec mitigata perstat iisdem verbis integra in libro D. Havermans, cui titulus *Examen Pentalogi Diaphorici* pag. 297 (idem dicit pag. 429.) *cum in nullo Concilio universali aut particulari modernam administrandi hoc Sacramentum praxim (Ecclesia) approbaverit.* Et quod in P. Gabriëlis graviter ad eò Romanis displicuit etiam mitigatum, & correctum, id iisdem Romanis crudum, & incorrectum in Havermanno placuisse (ut vult scheda funebris) aut placiturum putamus? pergit Gabriëlis *sed refrigescente paulatim charitate, à tribus aut quatuor*
seculis

saeculis antiquus rigor est relaxatus. Et illum etiam locum correctum dedit Romana editio : at nescit haecenus correctionem D. Havermans, & *Praxis*, inquit ibidem, (primitivæ Ecclesiæ) *refrigescente Christianorum charitate in Ecclesia desit à quatuor saeculis circiter.* Tuam fidem Lector, an ovum ovo vidisti similius? quid autem postea? *Hanc praxim*, inquit fulminatus Gabriëlis, *piæ Mater Ecclesia filiorum infirmitati indulgens tolerat.* Hæc verba omnia simul ac semel Romana sponsa delevit; interim nihilo timidius Macarius asserit primitivæ Ecclesiæ *praxim connivente tantummodo Ecclesia* desisse. Manifeste, opinor hinc datur intelligere non modo Macarium gruis instar sequi P. Gabriëlis, atque ad eum mirum esse si ipsius doctrina ab omni nævo inventa sit pura, quæ cum Gabriëlianâ prorsus eadem in Gabriëlis repetito fulmine Romanis ignibus bis conflagavit, verum etiam id unum eos clanculum agere, ut Absolutioni Pœnitentialia & satisfactoria opera præmittantur. Non id iniquies dicunt; fateor, nam id apertè si dicerent Cunicularii non essent. Sed amabo quorsum hæc omnia? Ecclesiam in nullo Concilio universali aut particulari approbasse *praxim* mox absolvendi nulla præviè ad Absolutionem factâ Pœnitentia? *praxim* primitivæ Ecclesiæ & antiquum rigorem refrigescente paulatim Christianorum Charitate à tribus aut quatuor saeculis relaxatum in Ecclesiâ desisse, idque, à connivente tantummodo piâ Matre Ecclesiâ & filiorum infirmitati indul-

ET INFELIX CONCORDIA. III

indulgentie tolerari. Quorsum inquam hæc omnia, aut quo denique respiciunt? Jam verò nec votum ipsi suum aut desiderium dissimulant, quamquam & dissimulant, nusquam enim aut Vergeriani in conventiculo Gallicano moniti, aut se cunicularios esse obliviscuntur. Tam Sancyrani scilicet & Jansenii semper memores, quam Pontificum & eorum decretorum sæpè obliviosi. Summopere, inquit Macarius, *desideraret moderna Ecclesia, hoc est ipse Macarius) accrescente iterum fidelium charitate antiquam praxim in Ecclesiâ restitui*: præiverat Gabriëlis & suum quoque sub Ecclesiæ nomine desiderium palliarat, in Morali Diabolica pag. 155. (nam in altera eâque à se correctâ editione id totum expunctum est; cur expunxerit autem ipse scit, ego facile assequor) *quantum desideraret Ecclesia moderna (nos Patrem Gabriëlis cogitemus) non solum pœnitentiam veram peragi, sed pristinum Pœnitentiæ ordinem servari*. Quis autem pristinus iste erat Pœnitentiæ ordo? jam ante eum pag. 123. novaturientibus suis Ideis ita conceperat: *ut primo peccator accederet Sacerdotem, eique vulnera sua, seu morbum peccati detegeret, & remedium Pœnitentiæ ab ipso peteret, secundo ut Sacerdos peccatori Pœnitentiam imponeret: tertio ut peccator pœnitens illam impleret: quarto ut Sacerdos pœnitentem impletâ pœnitentiâ absque relapsu absolveret.*

Accedit centum in locis Eximius Dominus Gummarus & similiter cuniculo huic perficiendo instat: summis labris delibemus aliqua. *Antiquæ pœnitentiæ teste Morino, ait*
circa

circà finem præfationis Apologeticæ ad tractatum tertium, juxta certos *Canones* per tredecim, vel ut alii duodecim sæcula, fuerunt observatæ in Occidente, & usque modo servantur in Oriente. Si dixerint (adversarii) has pœnitentias conversis solummodo in satisfactionem fuisse injunctas, ast convertendis nullatenus in præparationem ad suam conversionem, sive ut ad conversionem ritè disponerentur: si, inquam, hoc dicant, nullo negotio redarguuntur: nihil enim clarius vel inspicienti solum antiquos *Canones*: ecce unum è mille cui in *Conc. Tolet. III.* subscripserunt *Hispaniarum & Galliciæ Episcopi*: & idem clarius in imbelli *Apologiâ* pag. 9. quod Pœnitentiæ *Canonum* solerent *Absolutionem Sacramentalem* antecedere, probat imprimis *Canon. XI. Conc. Tol. III.* & pag. 2. ex hoc, inquit, *Canone* habetur quod *Concilium* istud doceat hanc (QUOD NIMIRUM PÆNITENTIA PRÆCEDAT RECONCILIATIONEM) esse formam *Antiquorum Canonum*: quare non putem necessum, ut plures *Canones* allegem ad probandum falsitatem hujus & similium assertorum ab *Autore Responsionis* brevis: negatur quod in *prisca Ecclesia* tot annorum pœnitentiæ debuerint præcedere *Absolutionem Sacramentalem*: item ex *Canonibus Pœnitentialibus* ad summum habetur, quod ipsorum tempore non dabatur *Communio*, nisi præviâ longâ pœnitentiâ; & addit: ita quidem ut illa Pœnitentiâ *Absolutionem* præcedere non debuerit: impotentius in adversarium fertur pag. 12. dixerit adhuc *Rev. Vestra*
quod

ET INFELIX CONCORDIA. 113

quod Canones Pœnitentiales tantum præscripserint pœnitentias pro foro externo: addat si ausit quod solum pro peccatis publicis. Afferat insuper sine notâ imperitiæ, quod Pœnitentiæ dumtaxat debuerint peragi post Absolutionem Sacramentalem. Et paulo post, an ipsam Ecclesiam argues, quod peccatorem perceptâ voce DOLEO, aut SINGULTIENTEM, non illicò absolverit?

Expectas hîc fortè, Lector, & locus certè admonere videtur, ut primitivam Ecclesiam, & antiquum Sacramenti Pœnitentiæ usum ab eorum mendâciis vindicem; sed id ego sequenti Capite commodius acturus, aliud nempè in præsentîâ habeo propositum, & cuniculos hoc Capite, non mendacia detegens, quod ad propositum nunc quidem satis est, quid dicant, non quam falsa dicant considero, & eorum sagaciter vestigia attendens, quo denique vadant, non quam turpiter claudicent, observo.

In hanc ergo sententiam Trium-Viri nostri digni sanè Sancyrano Magistro discipuli iisdem propè, ut vidimus, verbis, & eâdem formulâ jurant: jam inde à primo sui exordio Ecclesiam per duodecim circiter sæcula Absolutioni Sacramentali pœnitentias Canonicas præmisisse, & à tribus dumtaxat aut quatuor sæculis, refrigescente paulatim Christianorum caritate, antiquum illum Pœnitentiæ rigorem relaxatum in Ecclesia paulatim defuisse; atque adeo novellam modernæ Ecclesiæ praxim ab antiqua illa duodecim sæculorum

P

Sacra-

Sacramenti administratione longis distare intervallis, atque hanc quidem novitiam methodum non approbante Ecclesiâ inductam, sed connivente & filiorum infirmitati piæ instar Matris indulgente, & *tenellius* (ut anno 1672. ante Trium-Viros loqui placuit auctori compendiosæ deductionis pagina 78.) *filii abblandiente* intrusam, usque adeo coactè tolerari, ut summoperè interim desideret, antiquum illum, & pristinum Pœnitentiæ ordinem, accrescente iterum fidelium caritate restitui, & ad primum suum vigorem postliminiò revocari. Atqui hoc est quod initiò articuli dicebam ipsum, & nunc in causa manere velim ex Vergeriana Trium-Virorum nostrorum mentè
 ABSOLUTIONEM SACRAMENTALEM DANDAM NON ESSE NISI
 PÆNITENTIALIA PRÆVIE ET SATISFACTORIA OPERA IPSE
 POENITENS RITE PRÆSTITERIT.

§ 2.

UNIVERSIM OSTENDITUR

*quid cuniculi lateat sub specioso primitivæ
 Ecclesiæ nomine.*

NOn obscuram §. præcedenti facem accendimus ad has & similes tenebricosas primi cuniculi latebras illustrandas; qui enim id eos unicè optare sub Ecclesiæ nomine, & desiderare audivimus, ut antiquâ Ecclesiæ praxi restituâ pristinus Pœnitentiæ ordo etiam hodièdum servetur, dubi-

ET INFELIX CONCORDIA. 115

dubitare non possumus quin eam administrandi Sacramenti rationem hodiernum in usum velint revocatam, quam in primitiva Ecclesia observatam sedulo fuisse, ad nauseam usque, & fastidium, singulis propè paginis occinunt; ut adeò qui cæcus omninò non sit facilè ad hujus faculæ lumen omnia, quantumvis abdita, novaturientis doctrinæ mysteria sit perspecturus; neque enim aliud necesse habet quam speciosam illam primitivæ Ecclesiæ larvam detrahere, & quæ de illa magnificè jactant, & apertè deprædicant, tacitè de sua ipsorum, quam somniarunt, methodo intelligere. Est enim hoc Cuniculariorum nostrorum, & subtilè sanè artificium, novam, quam quidem iis lubuerit, administrandæ Pœnitentiæ praxim, in suo cerebro fabricare: tum, ut invisam, & hærescos suspectam novitatem cautius obtegant, primitivæ eam Ecclesiæ per insignem imposturam affingere; atque ita natis heri, & domi suæ mercibus, à fictitiâ quâdam antiquitatis speciè, pretium nequitur conciliare. Nec hunc tamen cuniculo suo terminum statuere, profundius & longius rimantur, & nova cerebri sui figmenta, jam venerandæ Antiquitatis credita monumenta, sub primitivæ Ecclesiæ nomine paulatim intrudere; hinc mirum videri non debet, si ita unam Antiquitatem depereant; suam scilicet in hesternâ illa Antiquitate novitatem osculantur.

At, inquiet aliquis, non est hoc sincere satis agere

P 2

cum

cum cordatis viris, & nimium est esse suspicacem, & plura velle ex eorum dictis exculperè, quam ipsi cogitarint; utinam quidem! interim illud scio cum vulpibus esse vulpinandum, & hostiles cuniculos per oppositos cuniculos elidi; quare neque multum me movent publicæ illæ protestationes, quales passim in Trium-Virorum libris invenio, & solemnibus verbis ita concipit D. Gummarus, in præfatione Apologetica ad tractatum tertium: *quæ hic... de Canonibus Pœnitentialibus dicta sunt, nullatenus eo respiciunt, quasi mea foret sententia, quod Confessarii hodie debeant perinde ac olim illorum rigori insistere: nequaquam is mihi est animus, quod uti in hisce tractatibus non semel declaravi, ita & rursus declaro.* Sed declaret centies, & amplius, & quoties volet; & cum Eximio Viro, ut faciunt, certatim declarent Macarius & Gabrielis: ignoscant mihi si parum fidei habeam, qui non quid se agere dicant, sed quid revera agant attendo. Nec fidem habuit Auctor Praxeos solidæ: & hoc unum inquit pag. 104. *apud sensatos obtinebit protestatione illa sua, ut eum & pugnancia dixisse, & à Methodo sua, quam re ipsa meretur, invidiam, frustra conatum amoliri pro certo habeant.* Et verò hoc iis non est novum, & hæreditarium id habent à parentibus suis; Profitebatur sanctè eorum Patriarcha Jansenius & cum eo hodièque, quâ voce, quâ scripto, opportunè importunè profitentur Bajo-Janseniani: homini etiam in statu naturæ lapsæ liberum se concedere arbi-

arbitrium, & hoc nomine à Calviniana factione se segregant, eoque manifestæ hæreseos insimulant, qui id negare audent; interim simplicem necessitatem humanis mentibus inducunt, & quam Catholicè loquuntur, tam Calvinianè sentiunt; & ipsam humani arbitrii libertatem tum maximè tollunt & perimunt, cum eam se verbo adstruere gloriosius jactant. Mira me-herculè restrictio, & quam non Laxo non Probabilista prober ullus, & omnes manifestæ duplicitatis condemnent: verum quid tu his hominibus facias? Cunicularii sunt, & quoties mihi hæc prima eorum rudimenta repetenda erunt *nihil minus agere videri quam quod re ipsa agant*. Quid quod ridiculi mihi essent in militia & inepti prorsus bellatores, qui in hostem cuniculos cum ducant, eos se ducere publicâ præconis aut tubicinis voce proclamarent: imò, si quid habeant militaris peritiæ, quibus poterunt modis, ita cautè rem agent, ut ne ad Adversarios ulla etiam suspicio tentati infrà terram meatus perveniat; & aliquâ profecto perveniret, si contrà quam re ipsa agerent in hostilibus castris proclamari curarent, nihil se sub terra in hostes moliri; ut adeò suspiciosus nimis videri non debeam, si ea ipsa tam sollicita, tam crebro repetita hujus suspicionis à se propulsatio suspecta mihi sit; ut ut est, in judicio nimis anxie, operosè nimis crimen qui negat, propè se reum probat, & Poëta jam olim cecinit.

Qui nimium multis, non amo, dicit, amat.

ARTI.

ARTICULUS II.

*Secundus primi cuniculi anfractus. Absolutio
Sacramentalis danda non est Consuetudi-
nario quantumvis contrito.*

NOVUM Cuniculi primi anfractum ingredimur, Lector, nec uno paragrapho totum lustrabimus, ita suos quoque flexus & habet hic anfractus, & variat. Hoc agitur ut Consuetudinariis ad mortem usque Sacramentalis differatur Absolutio, quantumvis interim contrito corde sacro Tribunali se sistant, quantumvis humili pioque gemitu salutarem animæ medicinam suspirent, quantumvis cum lacrymis, ac planctibus animæ suæ vulnera secundum numerum & speciem omnia cælesti medico singultientes aperiant, quantumvis se promptos paratosque ad quælibet remedia offerant, quantumvis denique veteres peccandi occasiones sic quasi animæ scopulos, vitaturos se sanctè promittant. Nec in eos tantum decretoria hæc fertur sententia, qui miserâ peccandi consuetudine impliciti aliquoties interim suis illis lacrymis, sanctisque de se promissis Absolutionem impetrarunt, quam cum nulla deinde vitæ in melius mutatio subsequuta sit, iusta merito Confessariis suboritur causa metuendi

ET INFELIX CONCORDIA. 119

tuendi, ut sincereores sint, quam fuerant priores, novæ iisdem oculis expressæ lacrymæ: sed iis quoque hoc bellum indicitur, qui, cum ab ultima confessione ipsam peccandi consuetudinem contraxerint, primam ejus accusationem instituturi, integram suis dictis fidem, quam hætenus scilicet ipsi non fregerint, jure quodam suo exigere posse videntur.

Agunt id porro more suo omnino clanculum; quare non est quod ab iis expectes rotundè id & crudè asseri, *Consuetudinariis ad mortem usque absolutionem differendam*: rude id nimium & asperum foret, quam ut molliter à Catholicis auribus audiretur. Quid ergo? longius illud ad mortem usque protractum spatium minutius in suas partes concidunt; tum, quod in speciem non omnino absurdè dici posse videtur, aliquam ejus temporis ita minutatim concisi partem absolutioni præmittendam palam pronunciant, quam quidem Consuetudinarius sub certa absolutionis jam jam accipiendæ spe dum tandem peregerit, novam, si adversarios bene novi, moram interponent, novo item colore adhibito cur id honestè etiam fieri & piè videatur; nec difficilè est fallaces ejusmodi colores aut invenire, aut pro re & tempore aptè miscere ac temperare, ut quibus omnis generis fucos & in hos ipsos usus bellè compositos una Vergeriana officina abundè suppeditat, & ita gratis ut ne nominato quidem aut salutato pigmentario suos faciant. Nunc rem agamus.

§. I. AB-

§. 1.

ABSOLUTIO SACRAMENTALIS

*consuetudinario quantumvis Contritio dan-
da non est, nisi vita praeceperit notabilis &
insignis mutatio.*

HÆc scilicet est prima temporis portio, quam in peri-
culo suo morbo perdurare miserè cogitur æger Con-
suetudinarius; atque hoc dogma ita quidem novum est, ut in-
trepidè ausim contendere illud in sanà Theologiâ profus esse
peregrinum, & nihil quidquam ejusmodi Scholæ Principi-
bus umquam suboluisse; unde ergo aut quâ fronte confiden-
ter adeo novelli nostri Trium-Viri, quam novas, tam pere-
grinas merces protrudunt? sed ego jam ante digito officinam
notavi, nec dubito, quin qui Vergerianis mercibus tam
liberaliter utuntur, in frontem quoque iverint Vergerianam.
Hinc tanta quoque est inter eos concordia, ut non dogma
modo commune habeant, sed eodem illud rationum
fuo, & eâdem veri specie colorent; in eodem scilicet
ludo ejusdem Magistri discipuli eandem hauserunt
lectionem. Quod quidem ne à me in eorum invidiam fingi
credas, si vacat Lector, attende; faciam ego suam sin-
guli lectionem audiente te recitent: ac primò quidem in
Mo-

ET INFELIX CONCORDIA. 121

Morali suâ Christianâ, sed nigrâ illâ & fulguratâ, P. Gabriëlis de omnibus promiscuè peccatoribus, adeoque à fortiori de consuetudinariis ita pronunciat. *Altera ratio*, inquit pag. 129. *quæ movit SS. Patres ut LONGO TEMPORE DIFFERENT absolutionem criminum sibi confessorum, fuit hæc; quod crediderint omnem hominem, qui à gratia excidit & inferno dignus effectus est, ante omnia debere adniti, ut secundum ordinationem Sacerdotis & precibus & lacrymis & omni genere bonorum operum flectat iram Dei, ut secundum Innocentium congruam exhibeat illi satisfactionem; secundum Leonem salubri satisfactione purgetur; ut denique juxta Gregorium sententia Pastoris absolvat, quem Omnipotens Deus per compunctionis gratiam visitat.* En tibi non vulgarem vitæ præteritæ emendationem. Debet præviè ad absolutionem & precibus & lacrymis & OMNI GENERE BONORUM OPERUM flexisse iram Dei, idque notabili etiam tempore, ut satis indicant priora ejus verba, dum eam rationem SS. Patres movisse contendit, ut LONGO TEMPORE absolutionem differrent: ut autem intelligas id eum etiam statuere de iis, qui & animo contriti, & ore confessi ad quamlibet Pœnitentiam se alacriter offerant; habe tibi sequentia; pag. 133. *dissimulat posuisse eos partes Sacramenti Pœnitentiæ ex parte sua prærequisitas ad absolutionem, nimirum dolorem de peccatis cum proposito non peccandi de cætero & confessionem &* pag. 135. *quod animo parati sint illam (Pœnitentiam*

Q

con-

congruam) *implere* : sed diserrè nusquam magis quam pag. 136. ubi iterum præviam vitæ emendationem exigit ; & *quamvis* , inquit , *tales.... cum confitentur* , essent VERE CONTRITI , & apud Deum justificati , nos , qui de externis tantum judicamus , eos de lege ordinaria , quam per traditionem sanctorum Patrum accepimus & experientia quotidiana comprobata habemus , ABSOLVERE NON POSSUMUS , nisi post condignam Pœnitentiam justo tempore peractam , & detegamus veritatem conversionis ipsorum (utique per vitæ in melius mutationem) & instar bonorum Medicorum præcaveamus ipsorum relapsum per plenam vulnere curationem : & quæ demum tam duræ legis sit ratio ? ratio inquit pag. 151. quæ movit Sanctos Patres , ut differrent absolutio- nem fuit , quia sanatio spiritalis peccatoris de lege ordinaria non minori tempore indiget , quam corporalis ; imò MAJORI. Non solet scilicet repentina esse aut subita hominis conversio ; non solet Dei velox esse clementia ; quod si tu aut Latronis , aut Magdalenæ , aut Paralytici , & ejusmodi divinæ misericordiæ exemplorum memineris , respondet confidenter pag. 133. *Hæc & similia non tam exempla esse quam miracula.*

Audi nunc Macarium , hoc est alterum Patrem Gabriëlis & ex eodem ludo discipulum alterum , in examine pag. 275. *talem vitæ emendationem.... in Consuetudinario.... & Recidivo non requiri* , asserit Pentalogi Author ; nos judicamus omnino illam requiri unde
pono

pono hanc regulam : prærequiritur in Recidivis & Consuetudinariis aliqua vitæ emendatio &c. Et pag. 278. restat ergo ut exigat Confessarius vitæ aliquam emendationem. Paginâ autem 285. nec refert quod multum protestetur se velle cessare in posterum à peccatis, quod roget Confessarium pro absolutionis gratia, quod fleat, &c. Et rationem addit pag. 283. differenda ei est pro aliquo tempore absolutio, cum... juxta supra citatos Patres difficillimum sit relabentibus in idem peccatum converti ad veram pœnitentiam, & ad hoc, ut infra subdit, TEMPORE OPUS EST : & copiosius pag. seq. magnis peccatoribus ordinaria Dei providentia non simul, & semel & SUBITO, perfecta conversionis impartitur gratiam, sed sensim & sensim. Quid ais erudite Lector? si Macarium non nominassem, non hæc ex Morali Gabriëliana descripsisse me crederes? atqui, inquires, levis hic foret judicii minimè temerarii error: nam ipse Macarius ea quidem omnia ex Gabriëlianâ Morali descripsisse videtur, tanta est utriusque inter se sententiæ affinitas, tamque consentiens ratio; imo vero ipse Gabriëlis è Macariano Tyrocinio in suam fortè Moralem transtulerit; nam quod scias, necdum lucem Moralis Christiana aspexerat, & jam Macarius anno ætatis suæ circiter 30. verè Tyro Professor hoc dogma & ejus apices omnes in suo Tyrocinio expresserat: tract. 1. cap. 7. §. 9. ita loquitur: *Hoc autem Confessariis maxime inculcandum est circa omnes Consue-*

tudinarios quod illos raro possint absolvere quando consue-
 tudo aliqua mortifera V. G. jurandi, voluntariè
 ipsis adhæsit usque ad tempus confessionis, nisi Confes-
 sarius extraordinaria veræ Conversionis signa in pœni-
 tente deprehendat; ratio est quia licet Deus nonnum-
 quam gravissimorum peccatorum corda efficaci gratiâ suâ
 sic tangit, ut quasi in instanti penitus se ad Deum conver-
 tant, sicque justificationis gratiam recipiant, uti factum est
 in Magdalena, Matthæo, Zachæo, bono latrone &c.
 Is tamen non est ordinarius agendi modus, quo Deus gra-
 ves peccatores ad se convertit, sed incipit ordinariè sensim
 & sensim & pag. sequenti; ordinariè merito suspecta
 debet esse Confessario illorum conversio, cum repentina ac
 subitanea Magdalena & aliorum Conversio non tam in
 exemplum, quam pro miraculo afferri debeat juxta S. Ber-
 nardum. Et ante dixerat: Nec refert pœnitentem dicere,
 se habere verum dolorem ac propositum emendationis, quia
 non verbis sed factis hic agendum est; quod ore profert,
 facto ostendat &c. Tum remittit nos ad Eximium
 D. Gummarum, ad quem scilicet sponte nostra jam
 festinabamus, & vide hoc, ait, latè & benè confirmatum
 ab Eximio D. Gummaro Huyghens in sua utilissima Methodo
 remittendi & retinendi peccata quæst. 4. dub. 4. per totum.
 Videamus enim verò sed malè herculè metuò, ne quam
 ipse & utilissimam vocat, & remittendi & retinendi pec-
 cata methodum, nos & noxiam methodum, & retinendi
 verius peccata, quam remittendi deprehendamus.

ET INFELIX CONCORDIA. 125

Tu porrò age, Eximie D. Gummaro, & repulsi hætenus Consuetudinarii miserere; & sanè spem mihi facis non exiguam sub finem tuæ ad Lectorem præfationis, ubi de tua methodo tu ipse testimonium perhibes sanè gloriosum, & multas animas asseris *è peccatorum labyrintho se hoc filo* (hoc est tua illa utilissima methodo) *egressas* gaudere. Heu me! errat Consuetudinarius noster in peccatorum labyrintho plusquam Dædalæo, suspirat exitum, & Macarianam manum lacrymis, & Gabriëlianam imploravit; sed frustra, non movebantur his lacrymis Milones isti: at tu saltem fer opem, qui spem dedisti; filum exhibe; sed audi sodes filum volo quod liberet, non quod liget, Ariadneum, inquam, quod è labyrintho ducat, non Ipheos, quod in laqueum transeat.

At nempe *incidit in scyllam cupiens vitare charybdim*, dum è Gabriëlianis & Macarianis manibus in Gummarum incidit. Nihil ille mitior, multo etiam operosius hoc agit, hoc pugnat, argumentis omnino sex contendit, Consuetudinarios nec repente solere nec subito converti; ac proinde intrepidè, sicut ejus est mos, pag. 73. de Consuetudinario, sine prævia vitæ mutatione, ita statuit; *non est quod absolutionem Confessarius ACCELERET, etenim ut iste coram Deo & VERE absolvetur, necesse foret, ut esset conversus SUBITO, & tametsi nemo inficias ierit quin hoc possit Deus; attamen hoc ita fieri solitum post ejusmodi vitæ genus nemo quoque ausit asserere.*

asserere. Et ante pag. 17. ad hanc dubii 4. quæstionem, *an absolutio ordinariè sit differenda illis, qui per consuetudinem peccatum aliquod mortale commiserunt, nisi vitam notabili ante absolutionem tempore immutaverint*, pluribus responderat; hæc summa est; non modo differendam ordinariè eam esse, sed de hoc docendum etiam populum in Concionibus & Catechismis: credo, ut hisce veluti blanditiis populus sub spe differendæ absolutionis ad confessionem, de se alioqui satis difficilem, alliciat. At nonne *credendum pœnitenti consuetudinario* (titulus est dubii 5.) *se verè conversum esse asserenti etsi nulla præverit vitæ mutatio, saltem si SINCERUS & proinde NOLLE DECIPERE noscatur.* Quid ais Gummare? nam quid Scholarum Principes, quid Scholasticæ ac Moralis Theologiæ lumina super hac quæstione definiant in solida illa praxi & tuæ methodi hætenus victrice lego; tu autem qui scholasticos sugillas, qui Casuistas accusas, qui alia consulis oracula, tu Gummare quid ais? asserunt inquis pag. 89. *non nulli*: non nulli autem? pro! quam angustis terminis Theologorum torrentem circumscribis: sed video quid agas: adversariorum numerum, quantum potes, extenuas, ne, qui pauci tui similes sub signis tecum Vergerianis militant, animum profus despondeant; & providè facis: cladis sæpè & fugæ initium fuit visa tantum hostium multitudo. Quid autem asserunt? *credendum esse, tum ad minus, cum Pœnitentis candor & sinceritas*
nos-

ET INFELIX CONCORDIA. 127

*noscentur : quid enim fides negetur illi , cum toto se corde dolere de præteritis , velle futura cavere , ad occasiones vitandas paratum , imò ad media à Confessario suggerenda adversus periculum relapsûs accipienda , promptum se affirmet & exhibeat ? at ego non quid alii assererent , sed quid tu Gummare dicas interrogo ; nihilominus , inquis , respondendum est , universa hæc non facere satis. Quid ais ? nam hic ego quidem Confessariorum fidem obtestor , ad Concilium Tridentinum te provoco , tuam ipsius Gummare conscientiam appello : dolere se de præteritis & TOTO CORDE dolere , futura velle cavere , ad occasiones vitandas paratum , imò ad media à Confessario suggerenda adversus periculum relapsûs accipienda promptum se affirmat , & exhibet : quid vis Gummare amplius ? at affirmat , inquis , tantum , & parum est affirmare : imò verò quod ore affirmat , hoc animo , hoc corde revera , ut affirmat , ita sentit. Jam tu ipse dixisti *sincerus est , non vult decipere , candor ejus & sinceritas noscentur*. Quid ergo est ? *nihilominus universa hæc non faciunt satis ; quid ita ? nulla vitæ præivit mutatio ; at sequetur , & tanto sequetur commodius , quanto uberiori gratia per ipsam Sacramentalem absolutionem armatus contrà suos ipse depravatos longâ consuetudine habitus pugnare fortius poterit , & facilius triumphare. Sed frustrâ est , surdo canimus , & nostris vocibus suum illud identidem obmurmurat : nihilominus respondendum est , universa hæc non facere satis , nisi**

nisi vitam notabili ante absolutionem tempore immutaverit. Etenim, ut iste coram Deo & verè absolveretur, necesse foret, ut esset conversus subito, & tametsi nemo inficias ierit, quin hoc possit Deus; attamen hoc ita fieri solitum post ejusmodi vitæ genus, nemo quoque ausit asserere. Undè & Carolo Reymakers exempla filii prodigi, Publicani &c. objicienti, breviter reponit, & idipsum, quod uterque symmista reposuit; ut adeo Trium-Viros nostros pares in armis prorsus videas, nec eòdem tantùm ferro suum dogma propugnare, sed eodem etiam clypeo defendere; *tales*, inquit in Apologia pag. 102. *Conversiones miracula potius, quam exempla esse diximus.* Et ante revera non semel sed iterato dixerat.

§ 2.

DISGRESSIONE AD LIBRUM *de frequenti Communione.*

HActenus tres unius Magistri Discipulos audivimus; & ita quidem inter se vidimus æmulos, ut dubium sit, quis eorum in Schola Vergeriana primam palmam duobus reliquis præripiat: exigeret nunc ipsa æquitatis & honestatis ratio; ut qui Discipulis geminas hæctenus aures præbuimus, unam ipsi Magistro ne negaremus; verumtamen faciunt mei Trium-Viri, ut id, quàm non necessarium, tam propè inutile sit; nam quæ ad id præstandum

dum ratio me moveret una hæc esset, ut planum facerem Gallicum Sancyrani ludum diligenter eos frequentasse, & ex ejus placitis amarulenta adeò dogmata suxisse: atqui ipsi hoc non negant Trium-Viri; sed nec Pater Gabriëlis negare potest, ut maximè vellet; præsertim postquam & Cornelius Zeghers scrupulo suo trigesimo manifesti plagii eum convicit, & ego in priori libello cap. ult. §. 3. & 4. Vergerianas plumas omnes detraxi adeò, ut tunc Lectori moverit *cornicula risum furtivis nudata Coloribus*. Macarius autem, ut maximè posset, negare non vellet, cum pag. 144. *insigniter de hac materia scripsisse* dicat *D. Arnaldum* (hoc est uti omnes novimus Joannem Vergerium Sancyranum Abbatem) *in libro de frequenti Communione*; & addit ejus vestigia pressisse in sua metho- do Ex. D. Gummarum Huyghens, in qua methodo, ut ipse vocat *utilissimâ*, suum ipsius de Consuetudinariis dogma *latè & benè confirmatum*, jam supra dicere eum audivimus, in Tyrocinio pag. 314.

Te autem quod attinet Eximiè D. Gummare, tantum abest, ut aut possis id negare, aut velis, ut non obscure etiam in Apologiâ tuâ pag. 95. & seq. gloriari hoc Magistro videaris; nam quem Arnaldum ibi nominas, Vergerium esse tu ipse non nescis, qui sub Arnaldi nomine suum de frequenti Communione librum publicam lucem videre voluit, cur autem sub suo prodire noluerit, mysterium est, & tibi datum est Gummare nosse ea mysteria. Ut

R

ut

ut est, ne hic, ubi de re constat, litigemus de nomine, tuam methodum ita proprinqua cognatione librum de frequenti Communione attingere admittis, ut speciosam ejus libri & turgidam Episcoporum sedecim, Doctorum plus minus viginti, & universæ Aufcensis Synodi, cui undecim interfuerint Episcopi, approbationem ad tuam methodum non obscure extendas: ita enim tu ad Adversarium: *tuo igitur judicio doctrina Methodi in illius libro continetur. Velis nolis itaque mihi concedere debes, quod omnes, quotquot doctrinam D. Arnaldi (hoc est Vergerii) approbaverunt, doctrinam quoque methodi comprobarint: tum gloriosius assurgis; Quo igitur veritatis colore asseris doctrinam methodi esse paucorum Lovaniensium dumtaxat aut Belgarum, si illam in D. Arnaldo (seu potius Vergerio) extra Belgium tot Doctores suffragiis suis approbarint, & quod potissimum est tot Episcopi, & ingens procul dubio in illorum cujuslibet Diœcesi Pastorum numerus amplexi fuerunt? tunc doctrinam à tot tantisque Viris approbatam antiquatos errores appellabis? Satis illa quidem magnificè, & quod scias, non invidebo methodo hodiè tuæ illustrissimam illam & eximiam tot Episcoporum & Doctorum commendationem, nec eorum autoritatem elevabo; quamquam profecto elevare si vellem, vel ex hoc uno cumulatè id facerem, quod nihil in eo repererit, quod veritati Catholicæ repugnet Archi-Episcopus Turonensis; Adurensis Antistes nihil deprehenderit quod Sanctæ Matris nostræ Ecclesiæ Catholicæ,*
Aposto-

Apostolicæ, ac Romanæ dogmatibus aut pietati adversetur, vel non penitus congruat Macloviensis Antistes, nihil quod sanæ doctrinæ vel piis moribus adversetur: omnia autem cum Sacro-sanctorum Conciliorum ac Orthodoxorum Patrum doctrina apprimè convenientia: & ut immensum illum encomiorum oceanum citato cursu remis velisque emeriat alii nihil non orthodoxum, sanumque continere, nihil à fide dissentaneum habere, Catholicæ, Apostolicæ ac Romanæ fidei per omnia congruere, imo certissima etiam Ecclesiæ oracula exhibere, tot tamque illustribus titulis decorando testentur; & interim ille ipse liber in ipsa præfatione, & in ipso tantum non limine hanc legentium oculis propositionem objicit, l'humilité de ce grand Apôtre a été depuis imitée par S. Paul, qui est l'autre œil de la tête de Iesus Christ, comme dit un Pere, aut ut habet editio Latina anni 1647. tanti Apostoli humilitatem Paulus, quem una cum illo, in corpore cui caput Christus est, quasi geminum lumen oculorum S. Leo constituit, postmodum est imitatus. Et paulo post: De sorte, que l'on voit DANS LES DEUX CHEFS DE L'ÉGLISE, QUI N'EN FONT QU'UN, le modèle de la penitence &c. Hoc est ut editio vertit Latina, ita in DUOBUS SUPREMIS ECCLESIAE VERTICIBUS, QUI UNICUM EFFICIUNT &c. quam quidem propositionem S. D. N. Innocentius Divinâ Providentiâ Papa X. non ut temerariam modò, aut scandalosam, aut in fide etiam periculosam; sed hæreticam profus censuit & declaravit. Viderit ergo alius

quantæ autoritatis esse debeant magna illa de eo ipso libro testimonia : *nihil in eo reperiri quod fidei, quod veritati Catholicae, quod Sanctæ Matris nostræ Ecclesiæ Catholicae, Apostolicæ, ac Romanæ dogmatibus & sanæ doctrinæ ad- versetur vel non penitus congruat.* Ego bonâ tot Episcoporum, tot Doctorum, & Provincialis cœtus Aufcensis, & tuâ, ut spero Gummare, bonâ veniâ Innocentio X. Episcoporum Episcopo, Ecclesiæ Catholicæ Doctori & Capiti, legitimo S. Petri Successori, & Christi in terris Vicario, ejusque infallibili judicio certissimâ fide adhæreo. Interim, ut dixi, non invideo hodiè tuæ methodo illustrem illam profus & eximiam tot Episcoporum Doctorumque approbationem, nec volo quidquam eorum nominibus detractum, sua iis, si fieri possit, post Innocentii Decretum, integra constet auctoritas. Imo, ut planè intelligas quam sincerè tibi hoc nomine gratuler, & quam liberaliter illud concedam, autor tibi ipse sum ut si novam aliquando lucem recusa methodus tua videat (tenebris alioqui dignior) purpuratam illam tot illustrium nominum, tamquam totidem non tuæ methodi minus, quam libri de frequenti Communione, approbatorum longo ordine seriem majusculis literis præmittas, & induci me facilè patiar, ut credam etiam Vergerianum librum probari non potuisse, nisi eâdem operâ methodus Gummariana commendaretur, quin & contra obloquentium & obstrepentium ora, ut sunt proni ad obtrectandum aliqui, jure id à te factum

ET INFELIX CONCORDIA. 133

factum defendam , nec improbabili usus argumento , id in tui , Gummare , gratiam evincam ; quorum librorum una sit & eadem doctrina , eorum etiam laudem & commendationem debere esse communem.

Hæc dum præsto , id præterea commodi esse video , quod unius causam dum ago , trium agam , & eadem operâ de tribus optimè meritis , unius libri de frequenti Communione tam illustrem splendorem , non methodo modo Gummarianæ , sed Macariano examini , & Morali etiam Gabriëlianæ communicem , non tantum quod ex uno æqualiter fonte veluti totidem rivuli profluant , sed quod inter se etiam singuli similes ejusdem prorsus coloris & saporis aquam suis alveis provehant. Sed hem ! miserum me tui Gummare Patronum , imo miseram tuæ methodi conditionem , quæ à me feliciter satis laudari aut commendari non possit : video enim tenebras tuo libro affundi , undè lucem sperabam , & quo argumento laudem conciliare studebam , eo infamiam accersiri : ita profectò est , & hoc naturalis justitiæ ratio exigit , ut quem jura in partem commodorum miserint , commune etiam incommodorum onus ferre jubeant ; & quorum librorum una sit & eadem doctrina , eorum ut laus inter se communis esse debet , ita infamiam non posse esse diversam ; atque ita fit , ut , quâ viâ à libro de frequenti Communione Gallicam illam tot Episcoporum Doctorumque lucem ad te derivari debere contendis , eadem ipsâ viâ à libro P. Gabriëlis

Ro-

Romana fulmina in tuum ipse caput incautus trahas ; nam si ob unitatem doctrinæ Vergerianus liber probari non potuit , nisi tuus commendaretur , ut tu contendis , & ego lubens admitto , tu vicissim admitte , quod ego pugno , ob unitatem item doctrinæ Moralem Gabriëlianam condemnari non potuisse , nisi tua Methodus censuraretur. Quid enim dices , aut quâ denique elabêris ? negabis commune tibi quidquam esse cum P. Gabriëlis ; at quî potes ? ex eodem uterque fonte , tu tuam Methodum , ille suam de Sacramento Pœnitentiæ moralem , hausistis ; quid , quod tuam Methodum Evangelio Christi toties glorieris esse conformem : debet ergo cum Morali Christiana in unam coalescere doctrinam , quam scilicet Patrem Gabriëlis *in crebra Iesu Christi Evangelii meditatione certissimam hausisse* , tu ipse in Racemationibus tuis testaris. Quod si obluçtari tamen pergas , & tuam Methodum ex libro quidem Sancyrani desumptam ita glorieris , ut ex Morali Gabriëlis descriptam neges ; id tamen certè negare non potes , ipsum P. Gabriëlis uni isti libro debere omnia , quæ in sua Morali de Pœnitentiæ Eucharistiæque Sacramentis infeliciter tradidit ; quæ quidem dogmata si in P. Gabriëlis Romano bis fulmine turpiter perierè , nihil fumi putas , nihil fuliginis adhæsisse Vergeriano libro , unde illa ipsa dogmata cum phaleris suis omnibus erant deprompta ? quare suspectus quidem ex eo tempore , & alienâ fuligine nigricans mihi sit iste liber , nec pura adèò
ab

ET INFELIX CONCORDIA. 135

ab eo in tuam Methodum aut candida lux affundi potest, quæ fumo ipsa Gabriëliano aut extincta penitus, aut multum obscurata sit; quamquam illustrior ita fortè videatur jam Methodus, quod non ab Episcopali illa modo & Gallica luce sed à Romanis etiam fulminibus resplendeat; habent enim & suam lucem fulmina, lugubrem illam quidem, sed lucem tamen: atque hæc quidem si placeat, possum Methodo gratificari amplius, & tertium lumen adjicere; dabunt illud Catholicæ & Sacramenti Pœnitentiæ vindices flammæ, in quas speciali edito Decreto S. D. N. beatæ memoriæ CLEMENS Papa IX. anno 1668. famosi Ritualis Aletensis exemplaria omnia comburenda coniecit; fecissentque utinam superi, ut ignis iste Clementinus ea & penitus absumpsisset, & omnia. Sed heu! quæ quorundam hominum est in Pontificia Decreta contumacia, solus in cineres titulus abiit; nam ipse liber sub alio titulo postea recusus, primo Parisiis anno 1670. deinde Lovanii anno 1671. tertiam etiam ibidem anno 1674. lucem vidisset, & quidem sub Censura Ordinarii, nisi ipso in ortu Autoritas Regia suppressisset: at nec ita suppressit, ut non eo ipso anno 1674. in alio libro (prodiit eo anno Methodus) magna sui parte prodierit. Et te quidem Gummare *in Continuatione Responsionis brevis ad Tractatum tertium* à pag. 86. usque ad 124. per novem parallela, eaque manifesta cum D. Arnaldo, hoc est Vergerio, & Rituali Aletensi composuit Carolus Reymakers, & ita quidem, ut inter
 utrum-

utrumque medius legaris, & meritò, non enim alius ap-
tior dari tibi poterat locus, quando ab utroque æquali,
hoc est exiguo admodum, intervallo distabas.

Tu interim perge, Gummare, & gloriosius, ut facis
in Apologia, tot tuæ Methodi approbatores numera,
quot Vergeriani voluminis præcones novisti; nec malè eos
quæris in Gallia, quos Toletano judicio condemnatus, in
Hispania non invenies. Imo, si lubet, licebit, ut dixi,
ad majorem pompam, si quando denuò imprimenda sit
Methodus, illustrem tot Antistitum Catalogum primâ in
fronte præmittere, dummodo ad gloriæ complementum
in fine adjicias Clementinum in Aletense Rituale, & ge-
minum in Moralem Gabriëlianam Romanæ Inquisitionis
Decretum; Romanæ inquam, nam Toletanam in eam
censuram potes omittere; neque enim quod proprium ipse
possideas, aliundè debes emendicare.

§. 3.

CONSUEUDINARIO DANDA

*non est Absolutio Sacramentalis, nisi ipsam
consuetudinem prius exuerit.*

A Liquantò quam putaram longior digressio nos tenuit,
nec incommodè id accidit; Consuetudinarius inte-
rim noster nihil temporis inutiliter elabi passus, quando
ita volebant Trium-Viri, rigidus in se suorum criminum
vin-

vindex pœnitentialia opera ritè præstitit; nec minori constantia cum sua ipse peccandi consuetudine feliciter luctatus Christianam aliquoties victoriam retulit; nunc ad Trium-Viros redit, jam denique salutare (ita quidem & illi promiserunt, & bonus pœnitens sperat) Absolutionis hætenus dilatae beneficium accepturus. Sed hem! nonne prædixi? novus in *filo* nodus intervenit, nova injicitur mora; quid ita? Consuetudini restitit quidem, at non eam exiit; vicit aliquoties pronos in malum habitus, at nec plena victoria est, nec ad internecionem usque eos prostravit, aut penitus extinxit: interim differenda est Absolutio Consuetudinario, donec consuetudinem exuerit, nam ita ex Vergeriana tripode novi Apollines Gabriëlis & Gummarus definiunt: mitior, aut, ut aptius dicam, minus rigidus hac in parte videtur Macarius, qui pag. 292. ad hanc quæstionem: *quanto tempore debuerint tales consuetudinarii abstinuisse à peccato ad hoc ut eis pro prima vice Absolutio dari possit*; ita respondet, ut neget *posse id regula generali determinari, sed eò longius ac diuturnius tempus requiri dicat, & brevius sufficere, quo plures vel pauciores occasiones peccatum committendi occurrerunt.* Tum ita prosequitur, ut eo sit contentus, ut aliquoties in ipsis peccati occasionibus se continuerint, quamquam si rariores illæ, singulis puta mensibus, occurrant, ad plures etiam menses dilatam velit Sacramentalem Absolutionem.

At profundius, ut dixi, ligonem agunt, egregium
 S cuni-

cuniculariorum par Gummarus & Gabriëlis, &, quod rideas Lector, è duobus neuter apertius, quam qui hanc à sua Methodo invidiam in Apologia amoliri studiosius contendit; sed quamdiu Apologias scribit, non retractionum libros, nihil apud nos agit, qui manifestè id in Methodo assertum videmus; & pag. quidem 89. signum dat infallibile, unde constet Consuetudinarios in Paschate non fuisse vere conversos, si ea nempe deinde vitæ ratio sequatur, quæ argumento sit, eos ipsam consuetudinem non exuisse: *Finge, inquit, casum, quo centum aut plus eo Consuetudinarios nullâ vitæ mutatione præviâ ob similia dicta, protestationesque in Paschate absolueris, quot putas numerabuntur, qui è tanto numero post Absolutionem vitam talem instituant, ut mores eorum te adducant, qui credas & persuasum habeas, quod VETEREM CONSUETUDINEM EXUERINT, novamque induerint voluntatem absolutam, & firmam peccatis letiferis universis, & æternum renuntiandi.* Hæc qui dixit in Methodo, quo ore in Apologia id se dixisse negat? jam vero quid illud? quod pag. 67. lego, nonne manifestè suæ eum sententiæ convincit? *Confessiones & Communiones, quæ DURANTE CONSUETUDINE recidendi peractæ fuerunt, plerumque, tamquam Sacrilegia confiteri oportet, manetque præterea arcta obligatio denuò confitendi peccata mortalia, quæ quis malè confessus fuit, hoc est, præter Confessiones & Communiones mortiferè sacrilegas, illa quoque mortalia quæ OBTINENTE*

RE-

ET INFELIX CONCORDIA. 139

RELABENDI CONSUECUDINE *confessus est, de integro confiteri oportet.* Quorsum autem, amabo, hæc omnia si iudicio Gummari & vera possit esse conversio, nec irrita Absolutio in Consuetudinario, qui depravatam peccandi consuetudinem non exuerit.

Nec prætereundum quod habet pag. 138. ubi hanc contra Methodum objectionem *Consuetudinarii juxta hanc doctrinam vix umquam poterunt confiteri, cum ante confessionem vix umquam erunt dispositi, sicut requirimus: ita latius deducit & hæc, ait, objectio sic ulterius complenda: vel enim confessionem procrastinabunt donec habeant dispositionem vel illâ dispositione nondum habita confitebuntur. Posterius non rectè dicitur neque priori suffragandum, ut differant donec &c. necesse enim foret, ut magni & inveterati peccatores confessionem in annos, imo in finem usque vitæ producerent, quia absque Confessarii opera NUMQUAM FORTASSIS VITÆ CONSUECUDINEM, ut fas est, EXUTURI sunt.* Habes objectionem & ipsius quidem Gummari verbis completam; quid autem respondet? an excipit contra ultimas particulas, & suæ umquam mentis fuisse negat ipsam consuetudinem exuendam? imo aliud agit; totam patitur & admittit objectionem; hoc reponit unum, Confessionem inter & Absolutionem discrimen faciendum, aliud enim esse confiteri, aliud absolvi, atque hinc de Consuetudinario ita statuit, ut differri confessionem quidem nolit, Absolutionem autem velit; at quam-

diu differri ? *in annos utique* (nam ita ex objectione suspi-
cari licet) *imo in finem usque vitæ*, certè donec *vitæ con-*
suetudinem, ut fas est, exuerit.

Hæc & alia in Methodo ; nam & in ipsa Apologia sibi
constat Gummarus ; & , quod mireris , illum ipsum §.
decimum , sub cujus initium invidiosæ hujus sententiæ
suspicionem à se prorsus amovere nititur , ita concludit ,
ut planè eam incurrat : usque adeo nos ipsos prodimus , &
difficilè est, quod animo altè sedet , ita dissimulare , ut etiam
tunc , cum minime vellemus , imprudentibus quasi nobis
nec fatis advertentibus , excidat : ergo *idcirco* , inquit pag.
68. *adhibenda est dilatio, ut pœnitens ea durante mediis à*
Confessario tamquam medico spiritali præscriptis utatur ;
ut VITIA (Consuetudo vitii quædam species est) *contra-*
riis virtutum actibus EXPELLAT, ut occasiones externas res-
cindat , AC PRAVIS SUI INCLINATIONIBUS (sive con-
suetudinibus) MEDEATUR.

Nihilo profecto plùs in Morali sua P. Gabriëlis protru-
ferat ; & eâdem phrasi pag. 136. *Nos absolvere, inquit,*
non possumus, nisi post condignam Pœnitentiam justo tempore
peractam, & detegamus veritatem conversionis ipsorum,
& instar bonorum Medicorum præcaveamus ipsorum relap-
sum PER PLENAM VULNERUM CURATIONEM ; dixerat : &
Romano fulmine tangitur ; & ut scias etiam hæc verba
ultrices flammæ provocasse, mitigatus legitur locus in Mo-
rali Tutori , & ita mitigatus, ut multo etiam minus, quam
Gum-

Gummarus, nunc doceat: sic enim habet pag. 125. & *instar bonorum Medicorum præcaveamus ipsorum relapsum per plenam vulnerum curationem, non quidem sic, ut sit obducta cicatrix, sed ut absit morale periculum proximi relapsus in consueta crimina.* At neque mitigavit Romanos animos hæc ejus mitigatio, nec vaticanum fulmen evasit: quid agis Gummare? nulla te subit Methodi tuæ cura, aut illud hic etiam obtinere putas, quod in acie & præliis fieri videmus, quemque suo perire vulnere, neminem alieno: atqui non P. Gabriëlis, sed ejus doctrina fulminatur, nec potest ea in Methodo tua sanior esse, quam in ejus fuerat Morali, ut quæ & suum secum ubique vitium circumferat, ubi ubi fuerit, nec à libro aut libri Autore quantumvis eximio honestari possit.

§. 4.

MULTIPLEX ADVERSARIORUM

fucus in assignandis casibus, quibus Consuetudinario Absolutionem dari patiantur.

TOrum hic te velim, Lector, advertere animum, usque adeo non alibi magis videas, quam subdolè rem suam agant, & quam male sibi cohærentes, alia sæpè dicant, alia re ipsa præstent; specimen nobis dabis Gummare prorsus singulare: age servator animarum, nam hæc-

hactenus quidem, contra quam te in præfatione tua gloriari vidimus, Consuetudinarios è peccatorum pravorumque suorum habituum labyrintho tuo illo famoso filo, hoc est, ut loqueris, Methodo tua non eductos video, sed magis intricatos; imo in tot nodos filum tuum implicuisti, ut id consuetudinariorum flagellum merito videri possit, age ergo, & quod res est, fatere candidè. Numquamne igitur Consuetudinarium primo ad Confessarium accessu absolvi posse iudicas? quid numquam? imo vero, inquis pag. 121. *non semel dictum est in superioribus, iterumque dico Absolutione donandum esse Consuetudinarium, extrema id postulante necessitate.* O te nunc verè Gummarum lenem! nam hoc quidem uno Gummarianum illum rigorem absterfisse scilicet omnem videris; absolvi Consuetudinarius potest, quando? *Extrema id postulante necessitate.* Sed pergit & lenitati suæ plusculum indulget; alterum est, inquit pag. 122. *quo posito dicta Consuetudinos absolventi Methodus præteriri posset, si nimirum is, qui consuetudini peccatorum implicatus fuerat, eo, quo fas est, tempore peccatis renuntiavit, eaque tum pietatis tum penitentiæ exercitamenta, quæ Confessarius postulaturus fuisset, sua sponte ante suscepit, compleveritque, quam Confessarii tribunal subeat: hoc est, nam Gummarum melius quam per ipsum Gummarum interpretari non possum, si sponte sua notabili tempore vitæ mutationem præmiserit, si vitia contrariis virtutum actibus expulerit, si pravis suis inclinationi-*

tionibus mederi non neglexerit, atque adeo sponte sua consuetudinem ante exuerit. Nec hic stat ejus lenitas: tertio denique, inquit pag. 123. per accidens Consuetudinarius primo etiam ad Confessarium accessu absolute donari potest, ob signa doloris de vita ante acta prorsus insueta & inusurpata... ea, inquam, quæ Confessarium, illâ, de qua hypothesis quarta, certitudine certum reddant, Pœnitentem absolute dignum esse, & ad eam sat dispositum; tum per modum appendicis ita subnectit: quod de Absolute tertio casu prima vice per accidens impendenda dictum, vel maxime locum habet, si peculiaris quæpiam pœnitentis utilitas Absolutionem differri ægrè patiatur; numquis autem casus præterea quartus, quo in tua tuipse Methodo Gummare dispenses? minime; nam id quidem manifeste indicat illud denique, dum ais, tertio denique per accidens &c. At mihi perquam egregiè simplicioribus fucum facere videris, Vir Eximie; nam qui stipes prorsus non sit, facilè intelligit, tuam illam quam in tuis verbis mirabamur lenitatem, ad unam extremam necessitatem avarè contrahi & terminari: nam illud quod de peculiari pœnitentis utilitate dicebas, uno ictu interimit, hoc quod non sine horrore legi in Methodo pag. 117. quidquid obloquiorum, turbarum, aut incommodi consequatur, juxta hypotheses præmissas tertiam potissimum & quartam agendum judico. Hoc est neganda est Absolutio: agis illic de difficili, ut eum vocas, casu: ubi eo ipso die ineundæ sint nuptiæ, &, ni fiat, scandala, rixæ, contentiones,
jur-

jurgia, famæ honorisq̄ue dispendia, oritura prævideantur: atque adeo ubi multiplex eaq̄ue peculiaris prorsus & animæ & corporis utilitas in unum confluit; quid hic facies Gummare? Absolves? ita quidem debes, si fucum non facias; nam hic si uspiam *peculiaris pœnitentis utilitas*, verba tua sunt, *Absolutionem differri ægrè patitur*; sed fucum, ut dixi, facis; *quidquid obloquiorum, turbarum, aut incommodi consequatur*, neganda est Absolutio.

Jam quod de doloris *signis* prorsus *insuetis & inusurpatis* tam leniter canis, novus est fucus; nam quid ais? si toto corde dolere, & ante actæ vitæ peccata toto corde detestari se dicat *Consuetudinarius*, nec ignotus ille quidem aut dubiæ fidei, sed cujus *candor* sit cognitus, cujus *perspecta sinceritas*, qui sciatur *nolle decipere*; protestetur omnino *velle se futura cavere, ad occasiones vitandas paratum, & ad omnia media à Confessario contra relapsum suggerenda promptum se & ore affirmet, & reipsa exhibeat*. Quid ais? his tu *signis* moveare? sed quid ego id te interrogo? jam ante placidum à te responsum recepimus: *universa hæc non facere satis; solita scilicet, & usurpata hæc signa sunt, insueta ego volo, & inusurpata*. Quid si ergo in lacrymas, in pia suspiria, sincerus animi dolor foras prorumpat, quid si ad fervida ipsius Confessarii monita & eloquia totus in singultus eat? Hæc saltem nec *Solita* sunt, nec *usurpata*; nec *hæc* tamen *universa* apud te *faciunt satis*. Hoc in
Methodo,

Methodo, hoc in Apologia pag. 5. hoc pag. 52. profiteris. Quid ergo est? Frustrâ apud Gummarum Propheta Regius *pœnitentissimum* suum *peccavi* ingeminasset; nec Magdalenam ad pedes suos singultientem, nec Petrum amare flentem absolvisset Gummarus; quid ita? Suspectas habet lacrymas, suspectos singultus, nec alia ego, aut in Petro, aut in Magdalena, pœnitentis animi signa externa fuisse lego.

Ruit ergo Gummare, & ruit te subruente ipso, casus tertius: nam quæ, amabo, post sinceri & candidi pœnitentis, nec in certum animæ suæ exitium decipere volentis, verba & promissa, post lacrymas, post gemitus, post interruptos pia per suspiria singultus, quæ, inquam, reliqua facis *insueta illa & inusurpata* signa? nobis quidem illa non occurrunt: tu facundum Gummare concute pectus, & vel unum, si potes, signum exhibe; sed cave ad lacrymas, ad gemitus, ad singultus recurras hanc tu tibi ipse jam præclusisti viam; nec ad eas conversiones confuge, quas *insolitas*, quas *extra communem agendi ordinem positas*, quas *plane extraordinarias*, quas *miracula denique* in methodo vocas, non *exempla*: nihil ad praxim quotidianam miracula faciunt, & te sanè valdè presse teneri hic necesse est, si elabi non potes nisi per miracula: idque adeò in causa manebit, saltem sine miraculo Consuetudinariis ad extremam usque necessitatem, mortisque articulum Absolutionem differendam; nam & doloris signa *insueta*, quæ eam accelerent, nulla

T

apud

apud te esse vidimus, & speciali pœnitentis utilitate, quantumvis speciosè id dicitur, non moveris, qui eam differendam judicas, quidquid obloquiorum, turbarum, aut incommodi consequatur.

Restat nunc is demum casus, quo præviè ad ipsam confessionem, suâ sponte Consuetudinarius præstitisset ritè omnia, quæ *Confessarius postulaturus fuisset*; & is quidem tertius Gumhari fucus est, at ita meherculè tenuis, ut verbo evanescat uno; si enim præstitisse ille debuit omnia, quæ hic postulaturus fuisset, & hic ex Vergeriano methodi præscripto, expulsa jam vitia, cunctas pravas inclinationes, ipsam consuetudinem, ut vidimus, exutam postulaturus fuisset, debuit ille profectò jam ante suâ sponte expulisse vitia, debuit sponte suâ pravas inclinationes curasse, ipsam debuit exuisse consuetudinem. Atque en fucum manifestum; Absolutionis beneficium, etiam extrà mortis, aut extremæ necessitatis articulum, Consuetudinario promittitur: sed, *risum teneamus amici*, Consuetudinario, qui exutâ prius consuetudine Consuetudinarius jam ante esse desierit. Vade Gumhare, & eodem fucò sanitatem ægro promitte, sed ægro, qui curato jam ante morbo, & æger esse desierit, & sanatus sit.

Atque ita sensim undè incepimus eo revertimur, & de hujus articuli veritate licet concludere: *Consuetudinariis ut Consuetudinariis ad mortem usque, differendam esse Absolutionem*; alterumque simul primi cuniculi flexum feliciter deteximus.

A R T I-

ARTICULUS III.

Tertius Cuniculi primi anfractus.

Peccatoribus, etiam non Consuetudinariis, differenda est Absolutio Sacramentalis, ad mortem usque.

Hunc ubi titulum legerint, impetum in me, scio, pariter facient Trium-Viri, fremunt, calumniarum postulabunt, instabunt, quo libro, quo capite, quo folio, horrendum adeò dogma, non studiosè docuerint, sed vel semel attigerint: locum hunc nisi proferam, & omnes hujus dogmatis apices, turpissimi me mendacii, manifestæque calumniæ planè esse convictum, qui Viris optimis nequiter id per summam injuriam affingam. Mitius, Viri optimi, & moderatius, id ego non dico, nec horrendum adeò, ut meritò vocatis, dogma nequiter vobis affingo, quasi apertè illud in libro aliquo, capite, aut folio, & perfrixtâ fronte doceatis; imò tam aliena hæc à me est calumnia, ut nec ullam ejus suspensionem in cujusquam animo residere velim. Quare hic primo in limine animi mei sensa palam profiteor, & vos ipsos, quorum maximè interest, testes adesse & audire volo. Ita ergo habete; peccatoribus promiscuè omnibus, etiam non Consuetudinariis Absolutionem Sacramentalem ad mortis usque, aut extremæ necessitatis articulum differendam, apertè docere vos, non dico; quid vultis clarius? Quid ergo?

ergo? Huc vos per sinuosos cuniculi anfractus re ipsa tendere, huc vestra studia collimare, huc vestra denique dogmata facere, id dico, id hoc articulo demonstro, atque, ut intelligatis æquiores me propè esse vobis, quam vobis vos sitis ipsi; utinam quidem per vos ipsos integrum mihi esset, in aliquam vestri excusationem, ignorantiam prætexere, & dicere, insciis fortasse vobis, nec satis scientibus, id fieri, ut ad tam exitialem terminum incauti festinetis; & commodè profectò ego præsertim id dicerem, qui cunicularios vos feci, & nihil pronius sit, quam, ut qui sub terra fodiunt, & solem non vident, nec ubi sint, sciant, nec quà eant, aut quò denique perventuri sint: sed, ut dixi, per vos ipsos id mihi non licet: nam de ignorantia malè nimis meriti estis, quam ut ab hac præsidium aliquod sperare possitis; & in vobis vincibilis valdè ea sit, & admodum crassa necesse est, cum nec cæci vos planè sitis, & ut cæcutiretis aliquantulum, sat lucis affuderit Franciscus Simonis, ut id ipsum videretis. Sed frustra nempè ipse sol luceat, & aquilini mihi sint oculi, si clausis ego tamen oculis cæcitatem affectem.

Hæc ad illos: nam te, Lector, si gravè non sit, ad subterraneos iterum cuniculariorum nostrorum labores lustrandos invito: novi flexus, novæ subeundæ ambages, res agitur nova, & oblique satis; nam quo horrendum magis est, quod moliuntur, hoc profundius fodiendum, hoc cautius dissimulandum est.

Con-

Consuetudinarius, quem articulo præcedenti absolvendum Trium-Viris stitimus, inani Absolutionis accipiendæ spe sæpè, ut vidimus, delusus, consuetudinem peccandi denique exuit, quando eâ durante, nisi *extrema id postulante necessitate*, absolvendum se aliquando prorsus desperabat: adest nunc iterum hoc articulo, sed jam non, ut ante, Consuetudinarius, sed unus de promiscuo peccatorum grege, & meliori, & certâ propè spe, sacrum Pœnitentiæ tribunal subit, vulnera aperit, medicinam orat; an accepturus sit, videamus.

§. I.

*PECCATORIBUS ETIAM NON
Consuetudinariis differenda est Absolutio,
donec moraliter certò constet de eorum Con-
versione interna, & sufficienti Disposi-
tione.*

HOc saltem, Trium-Viri, dogma & est vestrum, & vestrum, opinor, agnoscitis; certè agnoscere debetis: & quam ego id sine calumnia asserere possum, tam vos sine fuce, ne gravius quid dicam, negare non potestis: stant contra vos irrefragabiles testes, libri vestri: & moralis quidem Christiana pag. 126. tuis te verbis, P. Ægidi, convincit; *ut Sacerdos Pœnitentem*
absol-

absolvat, requiritur primò, ut videat, quæ culpa præcessit: deinde, quæ sit Pœnitentia secuta post culpam: tum ut absolvat illum, quem videt gratia Dei compunctum: nisi enim per opera Pœnitentiæ Sacerdoti CONSTET de interiori contritione pœnitentis, quam in ipso operatur Deus, & per quam externis operibus indicat, eum se recipere in gratiam, non erit vera Absolutio Sacerdotis præsentis. Moralem Christianam Moralis tutior corrigere visa est, sed visa tantum; nam revera non tam sublatum errorem, quam magis involutum, nec minus veneni, sed tectius propinari, & ego in priori meo libello, & in suis scrupulis Cornelius, clarè ostendimus, & ab utroque hoc nomine meritò vapulasti. Eandem mentem tuam nihilo obscurius, aliquantò etiam manifestius expressisti in iis Thesibus, quas anno 1676. Moralis tuæ veluti Apologeticas, & contra Franciscum Simonis vindices ad S. D. N. beatæ memoriæ CLEMENTEM X. Romam misisti; necdum scilicet in caput tuum Roma tonuerat, aut ad Vaticanos allisa scopulos cymba tua naufragium fecerat: hîc Thesi 2. ita doces: *in diversis Pœnitentibus diversa occurrunt, quæ si PERSUADEANT Pœnitentem dispositum, ita ut nihil consideratione dignum sit pro opposito, prudenter Confessarius acquiescit, & eum debite reputat dispositum. Et quamvis reflexo intellectu hæc omnia adhuc judicet posse deficere, id non obstat MORALI CERTITUDINI, QUAM IN HAC MATERIA, SECLUSA NECESSITATE, DESIDERAMUS.*

Con-

Consonat P. Ægidio symmysta ejus Macarius, nec uno in loco, sed toto passim, ubi fert occasio, examine Pentalogi. Sed D. Gummarus multò assurgit altius, & utrumque non exæquat modo, sed superat, cum tamen ob eximium suum characterem magis unus sapere, quam duo inferioris notæ Theologi, errare minus deberet: longum erit locos ejus corradere omnes, ita enim fusè, ita operosè, ita sæpè inculcat, ut magna methodi pars ei describenda sit, qui hanc rem exhaurire penitus velit. Nos seligemus aliqua, ex quibus de reliquis fieri possit conjectura, nec pigebit aliquantò diutius inhærere; longius enim, quam, primâ fronte videatur, doctrina hæc respicit, & plus ruinæ Sacramentali formæ, quam putetur, hac parte cuniculus noster minatur; fallor, an id fortasse rationis est? cur huic parti operosius insuder.

Ipsò jam statim libri initio dicendorum deinde fundamentum hoc pag. 2. Hypothesi 4. jacit: *illum, de cujus sincero dolore vel proposito MERITO DUBITATUR, absolvere citra necessitatem nequaquam licet.....* venenum latet sub his vocibus: *merito dubitatur*: de quarum explicatione & nos merito dubitaremus, nisi mentem ejus clarius expressam tractatu 2. & 3. haberemus: nam & ipse Gummarus ad eos tractatus veluti ad geminos Hypotheseos suæ interpretes Lectorem remittit, dum ait: *quæ contra hanc Hypothesim statui possent objectiones, sub finem tractatus secundi & tertii refelluntur, & non parum simul ELUCIDATUR hæc Hypothesis*: ut ad eò
 irasci

irasci nobis non debeat Vir eximius, si, quæ obscurius in Hypothesi loquebatur, ea ad illorum tractatum lucem, jam elucidata legamus: in hoc rei vertitur cardo, ut aptè, & ad Gummari sensum, vocolæ illæ merito dubitatur intelligantur: id agamus.

Tract. 2. pag. 197. hunc sibi, & merito, nodum objicit, si non liceat extra necessitatem absolvere Pœnitentem, de cuius dispositione DUBITATUR, numquam licebit eum absolvere, quia semper manebit tale DUBIUM, cum dispositio sit in animo Pœnitentis. Optimè, non poterat verbis clarioribus proponi objectio, ut planè contra Hypothesin quartam pugnare intelligeretur, age Gummare, si per dubitare id intelligis, iudicium suspendere ob defectum motivi in alterutram partem præponderantis, nodus Gordius non est, nec ferro regio opus est: sed tibi aliud nempe mysteriosum illud dubitare significat; moralem nempe abesse certitudinem, & adesse prudentem formidinem; ita enim ad dictam objectionem respondes: suffragabor facile hinc confici, quod adipisci nequeamus certitudinem omnimodam, imo nec eam, quam Physicam vocant ast quàm optimè cum eo componitur CERTITUDO MORALIS. Viden' idem esse Gummario dubitare, & abesse certitudinem moralem? Negat semper mansurum tale dubium, quod urgebat objectio, quia non semper aberit certitudo moralis, ut supponit, non probat, responsio; hæc ex tractatu secundo: adeamus nunc tertium, nam cum, ut vidinaus, alterum suæ mentis voluit

voluit esse interpretem. Pag. 294. ita ex se ipso quærit *quandonam adest justa ratio DUBITANDI de pœnitentis dispositione, ut propterea à Confessario sit examinandus? &, respondeo, inquit, tum examine opus esse, ubi neque confessio, neque confessionis modus, nec alia præstant Confessario MORALEM ILLAM CERTITUDINEM (de qua) (nota) in Hypothesi quarta quod Pœnitens ad Sacramentum cum effectu suscipiendum sit sufficienter dispositus: teneo te hic, Gummare, & ita pressè teneo, ut nusquam elabi possis; lego, relego, iterumque & iterum totam Hypothesin quartam, & singula verba excutio, nec certitudinem Moralem invenio, & de certitudine tamen Morali Hypothesin quartam agere testatur tractatus tertius, hoc est ille, per quem, ut ais, elucidatur hæc Hypothesis. Obsecro hic te Lector geminos tuos oculos commoda: en tibi totam hypothesim: Non licet administrare Sacramentum dum materia est verè DUBIA, quamquam alia haberi nequeat; nisi tam irreverentiæ periculum, quam alia indè secutura incommoda, justa excuset necessitas. Unde illum, de cujus sincero dolore vel proposito merito DUBITATUR, absolvere citra necessitatem nequaquam licet: sicut nulla urgente necessitate, liquore, de quo, an sit aqua, ambigitur, baptizare inhibetur. Secus dicendum, dum justa necessitas (qualis dubio procul est extrema) aliud cogit, quia V.G. alioquin absque Baptismate quispiam decessurus foret. En tibi Hypothesin totam, singulas literas, apices singulos, aut*

me multum & oculi & manus fefellerunt, ex ipsa metho-
do fideliter descripsi, nec tamen certitudinem morale m-
scripsi: tu Lector, si fortasse sagacior sis, scrutare diligen-
tius, aut potius tu Gummare latitantem illam certitudinem
moralem nobis exhibe, & è latebris suis in lucem trahe;
bene habet, Lector audi Gummarum in sua Apologia
pag. 62. ubi Hypothesin quartam, quam mirum quan-
tum depercat, suis iterum partibus integram proponit;
tum sic explicat: *talia igitur postulo, quæ dubium de sincero
dolore & proposito possint prudenti Confessario abstergere;
neque tamen volui hæc intelligi de quocumque DUBIO, sed de
DUBITATIONE ejusmodi, qualem Vir prudens, ubi de alterius
Conscientia agitur, in re ista considerare debet. Non est pro-
inde, quod quisquam mihi objiciat, nos de nostra ipsorum
conversione numquam habere certitudinem omnimodam, ac
proinde minus habere de alterius: nam lubens fateor, non opus
esse certitudine illa omnimoda: atqui, ut bene hic subdit
speciminum auctor, certitudo infra omnimodam nulla est
præter moralem; hanc ergo requirit Gummarus, hanc
vult dubium de sincero dolore & proposito abstergere, ut adeo
Hypothesis quarta, illum, de cujus sincero dolore vel proposito
merito DUBITATUR, absolvere citra necessitatem nequaquam
licet, non parum per tractatum 2. & 3. imo & Apologiam
elucidata in hunc denique sensum recidat; illum, de cujus
sincero dolore vel proposito NON HABETUR MORALIS CERTI-
TUDO, absolvere citra necessitatem nequaquam licet: atque
ita*

ita moralem certitudinem demum invenimus, quam in Hypothesi quarta diu frustra quærebamus. Nec mirum nam quis *certitudinem* sub verbo *dubitare* latere suspicaretur. At quæ est ista, merito dicat aliquis, involuta nimis nec sincera satis scribendi ratio? verum quid tu his facias? cunicularii sunt, & sub terra id hominum genus laborat; & illud scimus vitiosas merces copiosius numquam distrahi, quam sub vesperam.

Habemus Gumhari sententiam, imo & Macarii, nam præter alia quæ habet passim alibi Hypothesin illam *fir-
mam esse, nec ullo laborare vitio, certam & indubitata-
esse regulam* contendit; audiatur: *sequitur*, inquit pag. 102.
FIRMAM quoque esse Hypothesim, NEC ULLO LABORARE
VITIO Hypothesim non licet administrare &c. . . .
tum ubi eam totam descripsit ita prosequitur *Hypothesis illa
est REGULA tradita quoque ab Eximio Domino Huyghens,
& TAM CERTA ut nec in ulla (fortè illa) supra-citati Au-
tores qui scripserunt contra Methodum aliquid reprehenden-
dum sciverint, sed tamquam CERTAM & INDUBITATAM
transierunt, adeoque illam probare supervacaneum judico.*
Hæc ille, sed quod ait tam certam esse *ut nec in illa supra-
citati Authores, qui scripserunt contra Methodum, aliquid
reprehendendum sciverint, sed tamquam certam & indubita-
tam transierunt*, quâ veri specie dixerit, non video; certè,
ut de aliis taceam, suprâ citat Francisum Simonis, & ho-
nestè, suo more, magnum calumniatorem vocarat, nec
V 2 strictim

strictim ille tamen, aut obiter hanc Hypothesim vellicavit; sed pag. 108. & sequentibus toto dogmate 17. eam impugnat acriter, & in originem, consecutaria, scopum, suas veluti in partes minutius anatomizatam Sanctissimo D.N. suppliciter exhibet; si hoc est nihil in illa reprehendere, & tamquam certam & indubitata transire, me quoque inter illos otiosè transeuntes numerare poterit; cæterum mordicus admodum Hypothesi Gummariæ adherere eum necesse est, qui mendaciis etiam eam tuetur.

§. 2.

EXCUTITUR DILIGENTIUS

Moralis illa certitudo, & quanta esse debeat ex mente D. Gummari: ubi de ineptis eius similitudinibus.

DUriorem nobis bolum, Gummare, obtrusisti, quam ut tam cito digeratur; & amarum post se acerbumque Christiano palato saporem relinquit: longius enim, ut dixi, quam primâ fronte videatur, doctrina hæc respicit; vidit id Autor Speciminum, & notabilis, inquit, *hæc est doctrina, quia vix aut ne vix quidem contingit, ut possit moraliter certo constare de illa dispositione, alioqui enim sequeretur, eum, qui modo erat in statu peccati mortalis, fieri moraliter certum de sua justificatione: nam de*

po-

*potestate Sacerdotis, & intentione absolvendi ordinariè
 constat moraliter certò. Illam autem certitudinem pro-
 priae justitiæ, citra revelationem divinam, vix audent
 Theologi adscribere Viris etiam Sanctissimis, territi variis
 locis Scripturæ sacræ, SS. Patrum & Concilii Tridentini
 parum faventibus illi Doctrinæ. Vidit Franciscus Simonis;
 nec malus dialecticus hoc confectarium deducit pag. 108.
 ergo si casum justæ necessitatis excipias, numquam licet Sacer-
 doti absolvere peccatorem: nec venit huic auctori ea confi-
 dentia, ut nudè sua asserat, adversariorum illa laus est, nec
 invidemus; sic ergo pergit: etenim si justa necessitas absit,
 non licet Sacerdoti absolvere peccatorem, de cujus conver-
 sione, seu sufficienti dispositione non habet iudicium moraliter
 certum, atque expers omnis formidinis prudentis: atqui
 citra divinam revelationem iudicium illud numquam habebit:
 neque enim potest esse certior de interna conversione peccatoris
 sufficienti ad Absolutionem, quam peccator ipse, atqui nemo pec-
 cator, quamvis doctus, & sapiens citra divinam revelationem
 de ista conversione sua certus esse potest moraliter, ita ut nullus
 prudenti formidini sit locus. Postremam assumptionem, si esset
 animus disputare, possem profecto & Scripturæ sacræ &
 SS. Patrum & Theologorum auctoritate exhibere probatiss-
 simam: sed nihil est opus; cum quilibet per se videat consequens
 alioqui fore, ut qui modo erat indubitatus Dei hostis, citra
 divinam revelationem fiat de sua gratia certus, ita ut non
 possit*

possit prudenter de ea formidare : securitatem hanc viris quibusdam raris atque eximiis Sanctitate adjudicarunt quidam Theologi pertimide & non nisi probabiliter ; parum faventibus Patribus : at verò homini certo nuper divinæ legis , Dei que contemptori , nemo tribuit. En igitur scopum dogmatis : verendum profecto , ne denique Sacerdoti vertant crimini , si peccatorem absolvat extra mortis articulum : alium necessitatis casum , quem quidem exprimendum putaret , non invenit Autor Methodi. Hæc ille cujus verba placuit describere longius , ut magis appareat quam falso Hypothesim illam Gummarianam præteritam , nec in ullo reprehensam Macarius diceret ab iis , qui contra Methodum scripserunt. Tu quid ad hæc Gummare ? nam quod scias , non evades appellando eum Macarianâ phrasi magnum Calumniatorem ; quid igitur facis , admittis confectaria ? quid ergo ad illud Ecclesiasticis 9. & tamen nescit homo utrum amore , an odio dignus sit : quid ad totum caput nonum sessionis sextæ Concilii Tridentini contra inane Hæreticorum fiduciam ita definiens : *quilibet dum se ipsum , suamque propriam infirmitatem , & indispositionem respicit , de sua gratia formidare & timere potest* ; si nescit , si formidare potest , adeoque si ipse pœnitens moraliter certus non est (imo & de se & in se fallatur sæpè , ut vult Gabriëlis pag. 135. & Gummarus pag. 90.) quomodo , aut unde Confessario certitudo illa veniet , quæ moralis sit , & dubium omne , & prudentem formidinem abstergat ? negabis

ET INFELIX CONCORDIA. 159

bis igitur consequens? at cur ponis antecedens? nam legitima est consequentia: nec elaberis per Apologiam, ubi ais: *non est proinde quod quisquam mihi objiciat, nos de nostra ipsorum conversione numquam habere certitudinem omnimodam ac proinde minus habere de alterius: nam lubens fateor non opus esse certitudine illa omnimoda*: audio, verum hæc si de schola aliquis diceret, qui suum iudicio prudenter probabili honorem vindicat, nec cum Philosophis Lovaniensibus opinionem aut impossibilem facit, aut imprudentem, nec cum iisdem iudicium, quod quidem sit prudens, evidens necessario aut moraliter certum agnoscit; nedum cum Joanne Sinnichio doceat omnem opinionem quamvis probabilem esse peccatum; video in ipsius ore certitudinem illam *non omnimodam* sonare mitius, & de iudicio prudenter probabili posse explicari; sed te Gummare hæc dicere! te, qui opiniones quantumvis probabiles ad infernum usque relegas! certitudinem non vis omnimodam, crediderim equidem, nam si tu de Physica aut Metaphysica hisceres, non responsum tibi, sed helleborum darem; non ergo omnimodam vis certitudinem, sed certitudinem tamen, eamque ad minimum moralem, nam quod infra illam est, probabile est, & probabile tu sanctius in Philosophia, quam Bajum aut Jansenium in Theologia ejurasti: mitiga ergo quantum volueris, & diminue quantum potes tuam illam certitudinem, nisi tamen inter arctos certitudinis limites

con-

constiteris, ludibrium nobis debes : nam si vel tantillum à certitudine, & uno tantum pede deflexeris, ecce, quod haecenus pessimè odisti, in invisam probabilistarum classem velis nolis præceps devolveris.

Periculum autem non est, ne nimis illam extenuet, video enim, quam insulsè acerbo adeo per se dogmati acerbiora condimenta affundat; ineptas inquam similitudines comminiscitur, quibus suam de morali certitudine sententiam exasperet potius, quam illustret: quamquam quid dico comminiscitur, & illas ex Officina Vergeriana, teste Francisco Reymakers, in hos ipsos usus aptatas in suum librum transtulit, ut adeo vel hoc solo nomine suspectæ merito nobis sint, & Gummaro esse debuissent, si sincerus quidem Sacramenti Pœnitentiæ vindex esse volebat, quod ab eo primum excogitatae sint, qui Sacramentum ipsum, ut vidimus, non minus quam Hæretici, sed cautius, nec machinis apertè, sed cuniculis clanculum volebat abolitum; an huc non collimet moralis certitudo, quantam Gummarus exigit, invidiosum fortasse sit dicere; interim vin' scire qualem, quantamque exigit? *qualem & quantam citra dubium (verba ejus sunt pag. 198.) postulabit Rex de fidelitate Gubernatoris prius quam illum admovebit moderationi arcis vel civitatis nec cujuscumque arcis aut civitatis; sed ejus à qua regni pendet salus, siquidem cupiet esse moraliter certus, quod illi non sit animus regnum prodendi, præsertim si nil aliud*

aliud urgeat, neque premat necessitas illum præ cæteris ad id muneris evehendi. Placet hæc Gummaro Regis & Gubernatoris similitudo, & multo ante Consuetudinario eam ut aptaret, Gubernatorem illum sæpius perfidum, & singulis prope mensibus proditorem fecerat, & illo quidem uno exemplo (præter ea quæ articulo superiori dicta sunt) Consuetudinariis Sacramentum Pœnitentiæ prorsus sustulit. Nihil nunc mitior est erga Peccatorem non Consuetudinarium, qui cum semel saltem peccasse, semel debitam Deo fidem fregisse, semel animæ suæ salutem prodidisse ponendus sit, ita etiam in Gummariano exemplo, ut similitudo congruat, arcis ille moderator semel vicissim in Regem contumax, & rebellis statuendus est; quid nunc postea? *pro Rege, inquit Gummarus, Confessarium, pro arcis moderatore peccatorem cogita.* Obsecro Gummare noli hic cogitationes imperare, nam ut liberæ sunt cogitationes hominum, & hæc tua similitudo satis de se insolens, multum vereor, ne dum hortante te de Rege nonnulla & Gubernatore cogito, plura quam velis de te fortasse, tuaque methodo cogitem: quid enim est? Talem tu, tantamque de interiori pœnitentis dispositione certitudinem habere vis Confessarium, quantam & qualem Rex exigeret de fidelitate Gubernatoris perfidi semel & proditoris, ut arcem, à qua Regni sui salus penderet, ejus curæ tutelæque committeret? tuam fidem, Politico-Theologe, non hæc eo per cuniculum tendunt, ut quam raro aut numquam fidei

X

ejus-

ejusmodi Gubernatoris sui Regni propugnaculum crederet Rex, tam numquam, aut raro Confessarius . . . sed hæc scilicet cogitare satius erit quam dicere? aliqua tamen interrogare liceat, si non præstet omnia dicere: nam quos demum sui animi testes, quos vades proferet miser pœnitens? verba? suspecta sunt; lacrymas? his fidem quoque abjudicasti; singultus? nec hi pondus habent; imò, imò, inquis, *sincerus sit licet, sit candidus, sciatur hic & nunc nolle decipere; universa hæc non faciunt satis; hæc vetera, & aliquoties à nobis audita; nil novi habes? & qui tam bellulas similitudines protrudis, mirum si non hic quoque similitudinis aliquid ingeniosè adferas. Adfers enimvero: Quando propria agitur causa (ita prosequeris pag. 198.) non semper fit satis, dum aliquis in illa fidelitatem suam verbis testatam relinquit: notum hoc reddunt quinque familiaria exempla quæ tract. 1. quæst. 4. sextum faciunt argumentum: aliquid itaque amplius, quam verba, postulatur in causa propria: quod imprimis dicendum in argumento, ubi verba sæpè fallunt: deinde plura adhuc exigimus, dum personæ status majorem præcautionem requirit, & tertio maximè adnitendum sollicitudine, dum his omnibus accedit, quod persona, de cujus fidelitate agitur ob ante acta singulariter inconstantia, & infidelitatis suspecta est. Nullo negotio hæc tria probaverimus: primum quidem magnam pecuniæ summam, præsertim si non sit numerata, nemo citra necessitatem concedet peregrino cuiquam, & ignoto,*

et si

et si nihil illius se furari velle iste asseveret. Alterum non minus clarum : summam dictam minus committet personæ peregrinæ, & ignotæ, si illam pecuniâ egere novit : tertium denique sic monstratur : quam maximè quis alienus erit, ut homini peregrino, ignoto, & indigo pecuniæ custodiam demandet, si præter hæc omnia noverit quoque frequentia ejus furta : è quibus non solum elucet, quod ad certitudinem moralem de alterius dispositione non semper verba ipsius sufficiant, verum quod pro ratione argumenti, de quo agitur, pro ratione status personæ, & pro exigentia præcipuè actuum contrariorum, qui præmissi sunt, plures majoresque exigantur probationes, tum ad Confessarios conversus ita concludit : quod igitur propria in causa deceptionis periculum facile apprehendit Confessarius, hoc & in Dei & salutis proximi negotio eâ, quâ oportet, proportione servata, non minus percipiat, quemque se præstat in caducis, eum se exhibere debet in æternis : quare eam ut minimum, quam in propria causa expeteret certitudinem, hic quoque comparare satagat. Hæc ad longum descripsi omnia, ne si de meo inferuissem aliqua, mentem ejus in pejus malignè trahere viderer voluisse, vix tamen temperare possum, quin hic, sic quasi per parenthesis, Macarii verba interferam, nec ægrè id feret Gummarus, neque est cur ægrè ferat, non alterabit Gummarianum sensum (quæ eorum est concordia) parenthesis Macariana : hanc habe : cumque ratio dicat ad minus nos debere habere

tantam curam, æstimationem, & respectum erga pretiosissimum sanguinem unigeniti Filii Dei, quantam habemus erga argentum & lucrum nostrum; certè non minori curâ & prudentiâ uti debemus, ne illum prodigamus & periculo exponamus, quam utimur in exponenda pecunia nostra, quam non ita facilè periculo exponimus & confidimus homini, cuius fides nobis est suspecta; ita ille pag. 309. quid vobis videtur? si musici essent Macarius & Gummarus diversam putatis partem canerent? nunc ego ad te Gummare tuumque Pœnitentiæ tribunal revertor, & solus quidem; neque enim propius accedere audeat jam toties repulsus Pœnitens, qui post exhibita rite pœnitentialia opera, post præviam vitæ emendationem, post exutam tandem consuetudinem, jam denique longioris moræ impatiens dilatum toties Sacramenti fructum speraverat: sed enim sic quasi ex insidiis pœnitentialium tuorum de morali certitudine canones à me diligentius excuti audivit, tum etiam blandulis illis similitudinibus tantum animi hausit, quantum fatis ad laqueum est: ita enim ad se, nec ineptè prorsus pro rudi, incultoque ingenio; si homini ignoto, peregrino, pecuniæ indigo, furtique suspecto magnam pecuniæ suæ summam etiam non numeratam citius Gummarus citrà necessitatem concredet, quam pœnitentem eâ, quâ oportet, proportionem servatâ suis peccatis absolvat, video quam reliquam mihi Absolutionis spem relinquat, quem nondum meæ fidei suos loculos fatis crediturum intelligo; sic ille, sic nonnumquam est olitor
verba opportuna locutus.

Et

ET INFELIX CONCORDIA. 165

Et vero Trium-Viri, qui propria in causa fidem verbis abjudicatis, undè, aut quâ viâ moralem illam certitudinem, quæ & formidinem prudentem & dubium omne abstergat, undè, amabo, accipiatis? in promptu responsio est, per opera pœnitentialia & congruam satisfactionem, inquit P. Gabriëlis, *nisi enim PER OPERA POENITENTIÆ (in correctione Romana maluit dicere per vera pœnitentiæ signa)* Sacerdoti CONSTET de interiori contritione &c. pag. 126. item pag. 124. *Sacerdos ei peccata dimittat, cum viderit CONGRUAM SATISFACTIONEM.* Per facta, non verba inquit Macarius, & ex vitæ emendatione pag. 159. *quisquis non fecerit præviè aliquos dignos pœnitentiæ fructus incipiendo alium vivendi modum applicando efficacia remedia malis consuetudinibus, & habitibus, dando eleëmofynas in se puniendo malum, quod contra Dominum fecit &c. non est beneficio Absolutionis dignus. Non audio quid sonet opera loquuntur:* ita ibi de omnibus generaliter peccatoribus, & alibi centum in locis & in Tyrocinio jam ante dicentem audivimus: *nec refert pœnitentem dicere, se habere verum dolorem ac propositum emendationis, quia non verbis sed factis hic agendum est; quod ore profert, facto ostendat.* Idem inculcat toto passim libro suo Gummarus, & loca nos aliqua supra descripsimus.

At redit nempè nunc quæstio, & eo revolvimur, undè abieramus; & benè singulis instat D. Nicolaus du Bois, dum unum Gummarum premit Thesi 1. conclus. 7. *tu Gummare (addamus nos Ægidi, & Macari) qui exigis*

*multas preces, jejunia, & opera pœnitentiæ prævia, si dicat, omnia illa feci; undenam Conversionis habes probationem & moralem certitudinem nisi ex verbis? debetne ad tribunal tuum producere testes adimpletionis eorum, quæ exegisti? undè constabit, quod non reinciderit, nisi iterum EX VERBIS? & licet revera non reincidisset, quâ alia probatione certus fies, quod deposuerit affectum? qui fortè non pervenit ad effectum, quia defuit occasio, aut quia retractus fuit puro humano metu non obtinendæ Absolutionis, & incurrendæ cujusdam infamiæ, si advertatur, quod non communicet in Paschate, vel alio die præcepto in aliqua communitate: ita ille ad te, Gummare, anno præterito, & adhuc responsum expectat, quamquam duabus te deinceps Thesisibus ad respondendum invitavit: sanè rusticitatis hæc quædam species, Viro honesto rogatum toties respondere nolle: nec suis caret conjecturis inurbanum istud silentium; non placet fortè medium obtinendæ pacis, quod exhibet conclusione prima, & ea præsertim quæ ibi habet paulò post medium de deferendis ad Sacram Sedem tamquam ad arbitram supremam ac judicem, quæ utrimque super hac Theologica lite replicæ in morem, duplicæque scribentur, & illud cogitas: *procul à Iove procul à fulmine.**

Eloquar hic, an tacitus prætermittam Confessarii cujusdam (utinam non plurium!) infamiæ & probrum? atqui profectò hic locus esset; nam ea quidem primam ex affectata illa certitudine originem traxisse dicamus potius, quam

quam in gravius tam sacri muneris opprobrium, deterius quid & lascivius cogitemus. Ignosce Lector, si strictim rem & obiter, si obscurius involutam exhibeo, quæ alioqui S. Hieronymi calamum & alteram ad improbum illum Diaconum, & procum sacrilegum Sabinianum increpatorium epistolam postulare. Sed, ut dixi, hanc deferam sacro muneri Christianus homo reverentiam, ut & brevius dicam, ne mota diutius palus plus fæteat, & de industria obscurius, ut ii solum, quorum interest, intelligant, & intelligent, scio.

Non est Absolutio danda nisi certò de contritione, & interiori dispositione pœnitentis constet; & numquam licet uti materiâ quantumvis prudenter probabili, dum certa haberi potest; nec verbis credendum aut lacrymis; quod ore profert, hoc facto ostendat, pœnitentiâ opera præmittat, jejuret in cilicio & cinere, imo flagris in se ipse sæviat piè crudelis, & Christianam suorum criminum vindictam de se gloriosè exigat. His credat Confessarius, qui verbis non credit, hinc moralem certitudinem hauriat. At unde, nisi è verbis, hæc à Pœnitente sanctè præstita esse sciet, & ex verbis, propria præsertim in causa, ut ait Gummarus, certitudo moralis haberi non potest, & haberi tamen certitudo debet. Quid ergo? sanguine suo tincta strophia Confessario exhebebit? at & hic potest latere dolus; quid nudato corpore ipsas flagrorum reliquias, vibices, & cicatrices coram objiciat? imò certitudo
major

major haberi potest & Physica : fuit qui tam gloriosæ pœnitentiæ, ne verbis crederet, voluerit testis esse, nec otiosus testis, sed particeps, neque judicis jam, nedum patris, sed turpiorem personam induere, & in disparis sexus Pœnitente, corporis ante carnifex esse, quam animæ esset medicus. Fabulas non loquor, scio, pudor ! in partibus Hæreticorum à Vicario Apostolico (non illo tamen, quem depereunt Certitudinarii) durius pro officio increpitum; nec negavit ille factum, sed peculiari se id Spiritus S. instinctu fecisse professus est : impudens ! qui in tam impio facinore pietatis etiam laudem ambiebat; & parum se peccasse putabat, nisi infame crimen blasphema excusaret responsio. Apage apage certitudinem illam moralem, unde, si illa obtineri non potest, tam turpiter ad Physicam gradus fit; & novam ab Ecclesia sua Flagellantium sectam Deus avertat !

Hic finis esset, sed ne in luto sordidi finiremus, longiorem hunc Paragraphum S. Hieronymi suavioribus verbis in Psal. 119. exposit. 2. concludere placuit : *sed dicitis : non ex toto corde convertitur, mentitur. Nos dimittamus Deo judicium : rogat me, deprecatur : non dicit hoc verè; Deus novit : ego VOCEM AUDIO (notate iterum atque iterum Trium-Viri) EGO VOCEM AUDIO, Christus cor intelligit, ego suscipio quod audio, suscipiat Christus quod novit.*

*anipibi mutorgal a. p. noque ombur biup anloben al
eburris omi s. arripdo mado m. m. m. 13. 2. 13.*

§. 3.

DIFFERENDA ABSOLVTIO,
quamdiu adest probabilis metus, ne relabatur.

PROBABILIS autem? obsecro vos Trium-Viri, sic de repente à vestra illa *certitudine* ad *probabilitatem* degeneratis? aut ex quo tempore ex ore vestro *probabile* ego audio? & quæ hæc varietas? ad Absolutionem dandam *moralis* requiritur *certitudo* de debita Pœnitentis dispositione; ad negandam *probabilis metus* sufficit de relapsu. Cur aut ea *probabilitas* ad dandam non sufficit, quæ sufficit ad negandam? aut cur ad negandam non postulatur, quæ ad dandam requiritur, talis ac tanta certitudo? Rem acu facilè tangeret, qui Vergeriani in Gallia conventiculi adhuc meminerit; quibus enim propositum est Sacramenti usum, quibus possint, aggravare oneribus, ut suâ ipsi sponte tanta pondera fideles excutiant, quid mirum, si *certitudinem* exigant, dum *probabilitas* alleviaret, & dum alleviaret *certitudo*, tum *probabilitatem* amplectantur: sibi nempe in suo proposito constant, & qui nil nisi onera quærunt, ut de *certitudine* ac *probabilitate* hic & nunc statuunt, ultra hic & nunc onerosior sit attendunt. Hæc satis ad enodandum hoc ænigma, nunc eorum placita audiamus.

Agmen ducat P. Ægidius, si forte ejus nomen tot censuris illustre ad doctrinæ hujus commendationem facere possit.

Y

In

In morali diabol. pag. 136. & *quamvis tales cum confitentur essent VERE CONTRITI & APUD DEUM JUSTIFICATI, nos qui de externis tantum judicamus, eos de lege ordinaria ABSOLVERE NON POSSUMUS, nisi instar bonorum medicorum PRÆCAVEAMUS IPSORUM RELAPSUM PER PLENAM VULNERUM CURATIONEM*: subdit immediatè in correctâ Romæ, & ibidem tamen damnata morali tutiore pag. 125. *non quidem sic, ut sit obducta cicatrix, sed ut absit morale periculum (adeoque & probabilis timor) proximi relapsus in consueta crimina.* Et in utroque libro §. 46. hanc primam præscribit regulam: *non absolvere eos, qui constanter peccato, ejusque commercio non valedicunt, nec remedia adhibere volunt contra vomitum suum; hætenus Catholicè (nisi sub ly constanter virus aliquod lateat) Si sic Ægidi dixisses omnia, laureatus nobis poteras redire Româ, non fulminatus; quinimo licet hæc (peccato ejusque commercio se constanter valedicturos & remedia adhibituros contra vomitum) polliceantur: tamen Confessario PROBABLEM FACIUNT METUM, NE CONTRARIUM CONTINGAT.* Imo nec polliceantur hæc tantum, sed revera verè contriti sint, & apud Deum justificati, ut jam jam dicebat. Tum S. Caroli verbis suam regulam stabilit, & iis ipsis, quæ & in Macario, & in Gummaro repetita invenio, ut tanto similiore inter se esse convincantur, quod non dogma modo, sed & dogmatis fundamenta non tam ex se mutuo, quam ex communi Magistro Vergerio per Scholasti-

laticam quandam, ut inter unius Magistri discipulos accidit, æmulationem avidè descriperint: sic enim ille eos docet parte 2. cap. 38. cui hic præfigitur titulus *Quatrième Regle de S. Charles, que les Confesseurs ne doivent point absoudre ceux, qu'ils jugent PROBABLEMENT DEVOIR RETOMBER dans leurs pechez, quelques promesses, & quelques protestations qu'ils fassent, de ne les plus commettre, & ita orditur, mais considerons la dernière Regle de ce S. Prelat, qui nous fera voir encore plus clairement que toutes les autres, LE GRAND NOMBRE de personnes, auxquelles les Prêtres SONT OBLIGEZ de differer l'Absolution, pour ne point abuser de leur ministere: tum adfert verba S. Caroli; quæ ad marginem Italicâ, ut S. Carolus ea scripserat, linguâ expressâ citat, ut mirari ad eò non debeamus, undè in præfatione Apologetica Italus nobis factus sit Gummarus; qui verba Caroli Italicè citet; potuit scilicet, quantum ad propositum satis erat, à suo Magistro didicisse hic Italicè loqui; poterit alibi, si usus ferat, discere græcè, nam & PP. Græcorum verba Græcè item citata passim in margine video: Romanè certè loqui ex eo libro hætenus non didicit; an discet aliquando? probabilis enimvero hic metus est. Sed de Gummaro mox.*

Macarius totam Patrum quam corradere potuit, auctoritatem ad hoc ipsum dogma stabilicendum adhibet pag. 225. 226. 227. 228. 229. hic longo ordine *Bernardum* videas *Ambrosium*, *Anselmum*, *Augustinum*, *Tertullianum*, *Isidorum*, *Hironymum*, *Gregorium*, *Eligium*. Hui!
 Y 2 quis

quis non vivam SS. PP. Bibliothecam Macarium credat? at scimus nempe, nec obscurum est, undè ea loca PP. liberaliter desumpserit, & satis quidem commodè; per varios errare libros necesse non habuit; in uno Vergerio (in hoc ferè uno SS. PP. legunt Trium-Viri) invenit omnia, & uno ferè exscripsit ex capite 39. partis 2. hæc maximè urget ex Patribus: *irrisorem esse, non pœnitentem, qui adhuc agit postea, quod ante pœnituit; pœnitere esse anteacta flere, & deslenda non committere; hominem digne agere pœnitentiam, qui præterita peccata plangit, & iterum plagenda non committit, pœnitentiam vanam esse, ubi emendatio nulla est: quæ omnia si tu non ad tui cerebri phantasiam, quod temerarium sit, sed ad mentem Angelici Doctoris (cujus inconcussa, tutissimaque dogmata Lovaniensi Academiae Commendat ALEXANDER VII.) fideliter interpretêre, & cum eo 3. p. q. 84. a. 10. ad. 4. contendas, dicendum, quod pœnitere est ante-acta flere, & flenda non committere, simul dum fleret, vel actu vel proposito. Ille enim est irrisor, & non pœnitens, qui simul dum pœnitet, agit quod pœnitet, vel proponit iterum se facturum quod gessit, vel etiam actualiter peccat eodem vel alio genere peccati. Quod autem aliquis postea peccat vel actu vel proposito, non excludit, quin prima pœnitentia vera fuerit; numquam enim veritas prioris actus excluditur per actum contrarium subsequentem. Sicut enim verè cucurrit, qui postea sedet, ita verè pœnituit, qui postea peccat. Reponit confidenter tyro Theologus pag. 228. verum hæc*

ET INFELIX CONCORDIA. 173

hæc (in D. Thoma) explicatio SS. PP. valdè est contorta. Risum teneamus amici: D. Thomas, cujus doctrinam, ut ipse Macarius fatetur pag. 5. *merito maximis elogiis integræ scholæ, Facultates Theologicæ, imo & Summi Pontifices condecorarunt, approbarunt, & commendarunt*, Sanctos PP. contortè explicat; Macarius primæ lanuginis magistrus genuinum eorum & legitimum sensum assecutus est; adeste Thomistæ & Angelicum vestrum Doctorem ab inepta juvenis injuria vindicate: & quod sciatis, sententiam in se ipse imprudens jam ante tulit in Tyrocin. pag. 5. qui enim Scholasticos, quod se & sua placita SS. PP. Oraculis præferri (ut ipse calumniose fingit) velint, *verè ibi bubones & noctuas esse dicit respectu Aquilarum illarum, Ambrosii Augustini &c.* quam honestum sibi ipse nomen fecerit, qui se vestro simul & Ecclesiæ Doctore non obscurè præposuit, non dicam, at Thomam vestrum inter Aquilas istas merito numerandum esse, hoc dico.

Eâdem nave cum P. Gabriëlis & D. Macario navigat Gummarus, & ad eundem portum non satis felicibus avibus, & remis Vergerianis properat tract. 1. q. 3. pag. 49. & seq. ac primò quidem Verba præmittit S. Caroli, quæ & in P. Gabriëlis, & Vergerio legimus: *est præterea consultum Absolutionem differre, donec evidens appareat emendatio in iis, tametsi dicant ac polliceantur, quod se eximent peccato, tamen Confessario probabilem faciunt metum, ne contrarium contingat.* Non favebat Carolinum istud consultum est, quod

quod consilii potius videretur esse, quam præcepti, & ad-
 verterat id Adversarius ejus Carolus Reymakers; occurrit
 ergo huic objectioni in præfatione Apologetica ad tract. 3.
 & dum *hic audis* inquit, *vocem CONSULTUM*, *ne propterea*
æstimes S. Carolum significatum voluisse, quod istud non sit
præcepti, sed consilii tantum. Debet ergo, si Gummaro
credas, nec tantum potest Confessarius Absolutionem
Sacramentalem differre, quamdiu probabilis remanet de
relapsu timor; etiam illi (quod profecto mirere lector)
quem hic & nunc ritè contritum, bene ad Sacramentum
dispositum, & ad Deum verè conversum non probabiliter
modo judicat, sed morali certitudine perspectum habet.
 Facile illud conficias ex pag. 49. ubi causam hujus metus
 probabilis non hinc modo proficisci dicit *quod Confessario*
non satis exploratus sit status Pœnitentis circa peccata præ-
terita, hoc est non satis innotuerit (debet autem ex ejus
 mente innotescere moraliter certo) *dolor sive detestatio*
peccati commissi; sed ALIUNDE etiam metum hunc manare,
quod periculum scilicet denuo labendi persentiscat, idque
aliunde, quam ex eo quod non sit satis explorata præfens
pœnitentis dispositio; tum etiam ex pag. 58. ubi sic sibi obji-
cit: Verum reponat quis Pœnitens non erit verè conversus,
vel erit: si prius, dictum potius oportuit quod propter absen-
tem debitam conversionem sit differenda; si posterius (nempe
si verè conversus erit) differri nequit, quod nullam verè con-
versis utilitatem pariat Absolutionis dilatio; & respondet
 pag.

ET INFELIX CONCORDIA. 175

pag. 59. quod ad primam objectionis partem attinet, *adsentio*: quid ad alteram respondendum, *assatim docet experientia*, negatque omnino *multiplex dilationis utilitas, quam & VERE CONVERSUS inde consequitur*. Tum pluribus multiplicem illam utilitatem exaggerat; sed eo ferè omnia recidunt; melius ita pœnitenti consultum iri, ne denuo relabatur; ridiculè, ut qui contra insultus Dæmonis, contra depravatam suam ipsius naturam, contra tam multiplices peccati illecebras fortiozem futurum sperat, si ipsius Sacramenti salutaribus gratiæ auxiliis destitutus in tot. hostes pugnare cogatur. Nam quod ait, Sanctis eum interea exercitiis, quæ spiritualis medicus præscripserit, contra peccata munendum, id, ut Pontifici Maximo demonstrat Franciscus Simonis pag. 131. & melius obtinebitur datâ jam Absolutione, & efficacius, propterea quod ea pietatis exercitia specialem medicinæ vim ab ipso Sacramento habitura, & Deo gratiora multò futura sint, quæ reconciliatus jam, & amicus Deo præstabit: videri potest hac de re latius, quam malè de adversaria factione, tam bene de Republica Christiana meritis, dictus Franciscus Simonis pag. 126. & seq.

Atque hinc sponte fluit alterum illud de Consuetudinariis Gummari dogma, cujus tamen invidiam, si possit, excutiat; ne possit autem præter ea, quæ dicta superius sunt, facit hoc ipsum, quod habemus in manibus; si enim absolvere eum non liceat, cujus relapsus probabiliter
time-

timetur, tam certum est Consuetudinarium absolvi non posse, nisi exutâ non voluntate modò, sed ipsâ peccandi consuetudine, quam verum est non exutâ illâ consuetudine probabiliter Consuetudinarii relapsum timeri. Usque adeo còhærent inter se dogmata & quâ semel ire cæpit Gummarius, hac constanter pergit; quamquam felicior esset hoc in genere inconstantia: qui enim semel à recta via deflexit, hoc magis errat, quo constantius pergit.

§. 4.

*QUÆ HACTENUS DICTA SUNT
de differenda Absolutione, de eo etiam in-
telligenda, qui semel peccavit mortaliter.*

HUc Trium-Virorum rationes, huc eorum similitudines & exempla, huc congesta importune Patrum, Scripturæque testimonia, huc denique eorum cuniculi pertinent: Longum esset prosequi omnia, specimina demus aliqua.

Praxim primitivæ Ecclesiæ suspirant, & accrescente iterum fidelium caritate ad pristinum rigorem velint revocam: atqui non in Consuetudinarios modo aut recidivos, sed in unius etiam peccati mortalis reos suos Pœnitentiales Canones rigidè decreverat.

Prima, & principalis ratio, quæ movit SS. Patres,
(ait

(ait Gabriëlis pag. 127.) ut longo tempore per opera pœnitentiæ affligerent, exercerent, & purgarent peccatores, antequam illos ad reconciliationem per Absolutionem admitterent, fuit violatio Baptismi; hoc Macarius, hoc non tacet Gummarus, & uno omnes ore sapius recitant, quæ ex Trid. sess. 14. cap. 2. & 8. perperam intellecta in hunc usum memoriæ mandasse videntur: Pœnitentiam laboriosum à SS. Patribus Baptismum merito dictum, & sine magnis nostris fletibus, & laboribus, divina id exigente justitia, pervenire nequaquam nos posse per Sacramentum Pœnitentiæ ad novitatem & plenam & integram (qualem per Baptismum accipimus) peccatorum omnium remissionem. Divinæ Iustitiæ rationem exigere, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint; aliter vero, qui semel à peccati & dæmonis servitute liberati, & accepto Spiritus S. dono scientes Templum Dei violare, & Spiritum S. contristare non formidaverint: quæ omnia, ut patet, in unius etiam peccati mortalis reo obtinent. Loca porro S. Scripturæ, quibus tract. 1. Gummarus docet, conversionem tantâ non acquiri celeritate & facilitate, prout vulgo creditur, vel ipso Gummaro fatente pag. 201. si rectè calculum ponimus (verba ejus sunt) non solum agunt de Consuetudinariorum conversione, neque testimonia sub titulo primi Argumenti contra subitanæ Consuetudinariorum conversionem allegata id solum innuunt: & paulo antè ipse sibi ita objecerat pag. 200. ex doctrina sua consecaneum videri, quod ille, qui vel semel

Z

pec-

peccavit mortaliter, peccato saltem externo & graviore, non poterit absolvi primâ vice, quâ Confessarium absolvendus accedit. Confessarium sanè invidiosum, sed D. Gummarus vir, ut est, intrepidus non magnoperè abhorret; & pag. 202. responsi loco sit, inquit, quod pœnitens priusquam Confessarium petiturus absolutionem primum accedat, potest sua sponte egisse ea omnia, quæ confessarius absolutionem dilaturus præmittenda absolutioni judicaret; ac proinde eo eventu absolutio huic Pœnitenti ne prima quidem vice differenda fuerit: quæ porro præmittenda judicaret, ita mox enumerat: quapropter in Concionibus & Catechismis sæpè numero commonendus est populus ut per preces, jejunia, aliaque pœnitentiæ opera sese eo, quo par est, tempore præparet, atque eo pacto per Pœnitentiæ gradus ad veram tandem conversionem enitatur. At, quid si preces illas, jejunia, aliaque pœnitentiæ opera sponte suâ non præmiserit? dubia profectò ex dictis non est responsio; qui enim Absolutionem eo eventu dari patitur, quo illa præviè ad confessionem omnia ipse Pœnitens ritè præmiserit, ut aliud nihil dicat, non obscure facit intelligi, quæ de Pœnitente, qui secus fecerit, animo suo sententia sedeat. Habet hoc scilicet bimembris sub conditione responsio, ut earum ferè alteram intelligenti explicasse sufficiat: familiari id exemplo videamus (amat familiaria exempla Vir Eximius) si Dominum Gummarum ego conveniam, & de Petro E. G. quem commendatum volo, sollicitè inquiram promoverine
in

in Lovaniensi Academia ad Gradus Academicos possit? & ille respondeat; posse enim verò, dummodo Innocentii X. fel. rec. & Alexandri VII. Pontificum contra quinque Jansenii Propositiones Constitutionum Religiosam Observantiam promiserit, & juraverit; hærebo ego quidem, candidè fateor, & stupebo aliquantulum, non quod mihi plenè responsum non sit, aut ex dictis non intelligam promoveri eum neutiquam posse, si Religiosè earum Observantiam promittere & jurare noluerit; hærebo tamen, & animi dubius mecum ipse exigam, quo potissimum modo hæc duo componere possim & combinare, D. Gummarum, aliosque nonnullos & promotos esse in Theologica Facultate ad Gradus Academicos, & tamen perjuros non esse; at hoc erit profectò, sicut omnia per cuniculum agunt, sic & in ipsos Academicos Gradus per cuniculos irrepserint; & aliquid sanè ejusmodi de Gummaro spargi aliquando memini.

Jam verò Hypothesis quarta, & quæ huic, quasi basi, innititur feralis illa certitudinis moralis machina an Conventudinos solos, solos Recidivos opprimit? quid illud? *illum de cujus sincero dolore vel proposito merito dubitatur* (hoc est, uti vidimus, moralis abest certitudo) *absolvere citra necessitatem nequaquam licet*: non in omnes promiscuè peccatores, quam decretoria, tam generalis hæc fertur sententia? & exempla quidem dulcicula illa & mellita de Rege, & Governatore, de pecuniæ apud ignotum deposito &c.

per Consuetudinariorum, & Recidivorum latus eos etiam ferire suprâ vidimus, qui vel semel perfidi Deo juratam in Baptismo fidem impiè fregerint. Fac tamen moralem illam certitudinem, quæ aut raro admodum, aut nunquam habebitur, fac haberi tamen, nec de interiore modò hujus Pœnitentis dispositione, sed de debita etiam, & necessaria, ut illi volunt, per preces, per jejunia, aliaque pœnitentiæ opera præparatione fac constare certo; adhuc hæret in vado miser pœnitens, quamdiu Confessario relapsum ejus timere lubuerit. Est sanè hæc, si æqui sumus rerum æstimatores, est indigna & ferrea lex: tu quantumvis verè ad Deum conversus, quantumvis candidè, & humiliter delictum, cujus unius reus es, ritè confessus, quantumvis verè, quantum cum Sacramento, non sine eo sufficiat, corde contritus es, & id mihi certitudine morali perspectum est, sed aliundè timor mihi probabilis suboritur, ne in idem denuo relabaris (& est profectò cur metuamus, quamdiu tot peccandi illecebræ, & pericula nos undiq̃ue circumstant; & ad mortem usq̃ue circumstabunt) vade tu interim, tuo volutare in luto, sub servitute Diaboli perdura, donec mihi timor ille exciderit: quando autem ille excidet? nescio, hoc scio prudenter relapsum metui non posse, dum extrema vitæ hora relabendi tempus non relinquet. Hæc Gummare de simplice, & unius criminis peccatore qui doceas, quos nobis reliquos peccatores facis, quos, tuâ methodo veluti *filo* è peccatorum labyrintho eduxisse

eduxisse te, in tua ad Lectorem Præfatione, tam magnificè gloriaris? Nisi fortè eo id sensu velis intelligi quo de carnificum grege olim aliquis se quoque *filium* habere jactabat, quo Reipublicæ maleficos è peccatorum labyrintho uno nodo educeret.

*APPENDIX AD ARTICULUM
tertium de Absolutione peccatorum venialium.*

Pertinacius, quam putaret aliquis, bellum in absolutionem Sacramentalem geritur: pulsa toties, fugataque, dilata, & negata, non Consuetudinariis modo & Recidivis, sed unius etiam peccati reis Absolutio apud pios saltem, & bene Christianos securam se, & ab hostium machinis tutam consistere posse credidit; sed frustra; huc quoque eorum cuniculi pertingunt: id hac Appendice videamus.

Ac primo quidem terrorem sacrilegii incutiunt, cujus propinquum planè in confessionibus solorum venialium periculum esse putant. Subdolum meherculè artificium ad venialium confessionem penitus è medio tollendam; quid enim pronius, quam ut teneræ piorum conscientia, & ad peccati gravioris suspicionem levem, & umbram anxia, diris hinc sacrilegii terriculamentis territa ita secum stant, ut leviora hæc piacula aliis deinceps pietatis exercitiis tutò potius securèque eluant, quam tanto tam atrocis criminis periculo confitendo se exponant. Tum solito suo
more

more sua figmenta primitivæ affingunt Ecclesiæ, & hanc posterioribus Ecclesiæ sæculis inductam consuetudinem, & primis Christianis incognitam esse dicunt, ut in hanc quoque confessionem, quæ alioqui ferventioris videbatur pietatis opus, refrigescens fidelium caritas degenerasse putetur. Atque hoc alterum est artificii genus; ut enim piæ magis, & sanctiores sunt animæ, ita ad optimum & primum fidelium fervorem suæ vitæ rationem volent exigere. Absolutionem denique negari melius contendunt, nisi dum certò constat de sufficienti ad ejusmodi confessiones dispositione quare Confessarios sollicitè monent, cauti sint, justam enim sæpè adesse causam dubitandi de sufficienti dolore; dent ergo nudam potius benedictionem; & tantò absolutionem negent liberalius, quantò securius errare possunt ob minorem absolutionis necessitatem: brevius, si satis auderent, & apertius dicerent, abolendam prorsus venialium absolutionem, imo & eorundem Confessionem. Sed cunicularii sunt, & res matura satis non est, & matutinè nimis quæ canunt, ferale sibi carmen aves canere perhibentur. Nunc eos audiamus.

Macarius pag. 372. *periculum*, inquit, est, quod SACRILEGIO exponet Pœnitentiæ Sacramentum, illud irritum reddendo, eo quod non sufficientem materiam seu dolorem cordis & propositum efficacæ adferat: & ante dixerat: *experientiâ teste ac multo rem piorum magno cum dolore constat, quando quis per consuetudinem venialibus peccatis certis & determinatis affectu*

ET INFELIX CONCORDIA. 183

affectu implicitus est, non ita facile statim affectum suum ab illis abstrahere potest & sæpè vult & conatur, tamen adhuc nequit, donec variis contrariæ virtutis exercitiis, & multis ad Deum fuis precibus eum sensim vincat. En quantam difficultatem obvolvatur. pag. 373. Deinde non solum GRAVI PERICULO sese exponunt jam dicti, verum sæpè & illi, qui quotidie eadem peccata venialia leviora, & à quibus infirmitas humana difficillimè immunis esse potest, confitentur. Pag. 375. Ex quibus liquet, non esse probandam illorum praxim, qui quotidie absolvunt illos, qui quotidie cum iisdem peccatis venialibus ad confessionem veniunt. Pag. 376. Est quidem efficax remedium ad delenda peccata quotidiana venialia, quotidiana confessio, dummodo adsit de illis dolor & voluntas relinquendi: at illa, cum non ITA FACILIA SINT, & nulla quoad ullum determinatum in particulari emendatio Confessario appareat, justam SÆPÈ habent causam valde dubitandi de sufficenti dolore & efficaci proposito, adeoque NON DANDI ABSOLUTIONEM Sacramentalem, sed eos clam imposta pœnitentia dimittendi. Et rationem addit, quam supra annorabam: si enim vere ex amore Dei doleant, &c. Vix dubito, quin & SINE ABSOLUTIONE eorum consequantur remissionem. Tum addit: non intendo praxim illorum culpam, qui quotidie confitentur sua venialia, id enim bonum, ac utile est, tum ad se humiliandum, tum ad habenda pro illis à Confessario remedia, tum ad habendam (nota) si NON ABSOLUTIONEM, saltem BENEDICTIONEM Sacerdotis Vicarii Christi. AT VELLE QUOTIDIE

TIDIE HABERE SACRAMENTALEM ABSOLUTIONEM A SACERDOTE, HOC PROBARE NON POSSUM. Et Paulo inferius: *ex SS. PP. evinci non potest, quod fuerit in Ecclesia praxis confitendi venialia peccata, & ab iis absolventi; & multo probabilius est quod fideles in Ecclesia multis sæculis non fuerint illa confessi, & ab illis solis sacramentaliter absoluti.* Non legit Macarius tam diligenter literas Vergerianas, quam librum ejus de frequenti Communione, nam has profecto si legisset, non tam timidè dixisset *multo probabilius est, sed, certissimum est.* Ita enim habet ille parte 1. epist. 32. *Confessio peccatorum venialium non fuit in usu ordinario per Ecclesiam, nisi valdè sero ad expiationem ipsorum: quia spatio mille annorum & amplius justis, qui ea committebant, satis habebant, ut plurimum eligere sua sponte quasdam pœnitentias leves, priusquam assisterent S. Missæ Sacrificio.* Et epist. 92. *Confessio est postremum adminiculum, quod Ecclesia adhibuit ad delenda peccata venialia: alia omnia sunt magis antiqua.*

Quam non alienus sit D. Gummarus, habemus ex ejus Methodo tract. 1. q. 4. obj. 6. ubi inter alia hoc artificiosè urget, quod jam ante præmonui: *quorsum enim cum novi peccati (& sacrilegii quidem) periculo confiteri illa, quæ tot aliis mediis queunt expiari? Et ante dixerat: Quod novum peccatum committi possit, instituendo solorum venialium confessionem.* Unde deducit, quod gravi . . . periculo se exponunt, qui exigua cum præparatione in dies ferme singulos eadem confitentur venialia: tum præoccupat Adversarios, ut qui

San-

Sanctorum exempla possent objicere, quorum eam fuisse scimus laudabilem pietatem, ut frequenter admodum, & prope quotidie, noxas illas leviores confiterentur; at illos semper absolutos Sacramentaliter negat Macarius, Gummarius dissimulat, sed ab eorum exemplo ad eos solum deduci consequentiam patitur, qui veluti Sanctorum æmuli, ad æqualem cum iis dispositionem assurgant. *Si quis proinde, inquit, eo enitatur, ut hanc illorum assequatur dispositionem, sequatur & confitentes, non improbabitur.* Et in Apologia pag. 104. *imo si toties dispositi sint, uti fuerunt Sancti quidam, etiam probandum, ut confiteantur singulis diebus, sicut & Sancti illi.* Atque hoc novum est, & subtilè artificium, nam præterquam quod ad paucos admodum eam venialium absolutionem ita restringat, hoc præterea negotii teneris conscientias facefcit, quod ut humiliores quæque sunt, quæ sanctiores sunt, ita demissius de se sentiant, nec putent adeò se absolutionem eam posse præterdere, nisi superbius de se præsumant parem cum illustrioribus Sanctis animi dispositionem se assecutas; erit ergo proinde sanctæ humilitatis nota non vulgaris, aut omninò venialium confessione abstinere, aut certe ab iis per Sacramentalem formam nolle absolvi. En quam subtiliter sub terra sine strepitu longius cuniculus, quam suspicio ferret, paulatim producat.

Nec contemnendum est, quod statuit de plerisque religiosorum institutis, quæ ad debitam in suorum animis

puritatem sollicitius conservandam, Confessionem quot
 hebdomadis unam alteramvè piè præscribunt. *Pium est,*
inquit, instituere confessionem, quam nulla etiam sequatur
absolutio, nec expectetur secutura, nisi quando constat (& de-
bet id quoque constare moraliter certò) de sufficienti dolore
& proposito: aliud namque est confiteri, aliud absolvi; hoc
mirum herculè apud vos Gummare, quam verum sit: nam
Consuetudinarius, Recidivus, simplex peccator, confitentur
omnes & nemo absolvitur. Tum belle locum aptèque con-
cludens ultiores ictus ita retundit: præterea ejusmodi statuta
nihil doctrinæ huic derogant: cur nihil autem derogent? nam
ut benè, & pro suo nomine solidè, notat Praxis R. P. à Bur-
gundia, hæc, inquit pag. 256. à summis Ecclesiæ Pontificibus
approbata sunt, & indubiè intelligi debent, uti intellecta
à Religiosis aliisque omnibus fuerunt hætenus, de confessione
non tantum humilitatis, alteriusvè virtutis exercendæ, sed
& Absolutionis obtinendæ gratia, quamque Absolutio
ipsa sequatur. Perstat tamen ille, & nihil, inquit, doctri-
næ huic derogant, quid ita? præcipi enim iis non potest, ut
Absolutio cum Sacramenti irreverentiæ periculo impertiatur:
atque ita per insignem temeritatem frequentioris ejusmodi
in Religione confessionis præceptum, Sacrilegæ absolutio-
nis periculo censet esse obnoxium. Et hoc præceptum
Spiritus S. primis religionum conditoribus inspiravit? hoc
Pontifices Apostolicâ suâ autoritate confirmarint? hoc
universa denique per orbem Ecclesia per tot sæcula per-
 petuò

petuò approbarit ? quid dicam ? novum hominibus istis non est , de Religiosis , eorumque statutis & sentire sinisterrius , & loqui ; & nota jam pridem est pura illa eorum in Religiosos caritas.

Haecenus docuit Gummarus, nec sequius facit, quam docet, practicus melior quam Magister. Testatur Autor Speciminum p.2. pag.79. bis quâque hebdomade Gummaro confiteri Gummarianas illas seu Virgines seu Matronas, quas usitato jam in Belgio nomine Marollas plebs vocat ; & earum Matrem interrogatam an absolveret etiam ? ad hunc ferè modum respondisse: *ô bone! non semper pretium Sanguinis Christi per Absolutionem impenditur. Laudo virum; cæpit facere & docere.*

Unus Gabriëlis nunc super est; verum tacet hîc ille, certè nihil magnoperè de eo dicendum occurrit , quamquam ex ejus principiis id facîle effici possit , si dixisset aliquid , nihil quidquam Vergeriano Trium-Viratu dicturum fuisse indignum : interim quamdiu tacet , & nos de eo taceamus ; claudicabit hinc , fateor, aliquantulum parallelum nostrum & instituta jam sæpè inter Trium-Viros similitudo: verum quid tum postea? dummodo ad Macarii, Gummarique causam prodesse nihil possit subruendæ absolutioni aliquantò plus operæ utrumque contulisse, quam apertè sit ausus hæctenus , de se satis alioqui confidens , P. Ægidius: quod si omen tamen aliquod in ternario , numero esse putetur , supplebit ejus vices strenuè scriptionis Flandricæ

Autor, cui titulus: *Noodige Wetenschap voor desen tyt om profytelyck te biechten ende te communiceren*, usque adeo deficiente uno, non deficit alter aureus. Verba ejus exhibet laudatus sæpè Franciscus, & Christianum de suo commentarium attexit pag. 158. & 159. *de his primi Christiani*, inquit anonymus iste perbene instructi fuerunt, qui QUOTIDIE communicabant, uti & modo Sacerdotes, SINE CONFESIONE; idque quia non est necesse confiteri peccata venialia. Mox reprehendit eos qui scrupulosius, quam ipsius judicio par sit, peccata venialia confitentur, & id fieri ait magna offensione hominum peccatorum, pro quibus instituta est sedes confessionis, ac denique, sequitur, inquit, quod regulam Christianæ perfectionis non debeamus ponere in confitendo sæpè & diu, sed in vivendo ita, ut cum primis Christianis non debeamus confiteri, qui (ut ante dixerat) sine confessione quotidie communicabant; hæc tam præclara monita notitiam putat & vocat necessariam hoc tempore ad confitendum & communicandum utiliter. Quid vobis viderur? nonne, quam hic patiebamur P. Gabriëlis jacturam, cum fænore reparat Auctor ille? Nunc utiliora monita & sanctiora audiamus, quæ ad extremum de industria servavi, ut audita ultimo altius, ut sit, animo & diutius inhærent, & felicem, si possint, Vergerianorum dogmatum aut oblivionem, aut contemptum inducerent. Dabit ea S. Franciscus Salesius (cujus ante alios autoritatem profero, quod in suas eum partes adversarii violentius trahere conentur) part. 2. Introd. cap. 19. *confitere*

hu-

ET INFELIX CONCORDIA. 187

humiliter, inquit, & devotè singulis octiduis, & semper, si fieri potest, dum communicabis, etiamsi nullius peccati lethalis conscientia te remordeat: quia per confessionem NON TANTUM RECIPIES ABSOLUTIONEM VENIALIUM, quæ confiteris, sed etiam &c. dabit ea Hipponensis Augustinus in seipso (non in Iprensi aut Vergerio Lectus) epist. 118. ad Jan. siquid tota per orbem frequentat Ecclesia, quin ita faciendum sit disputare, insolentissimæ insanicæ est; dabit ea denique, quæ nobis omnium instar esse debet, Tridentina Synodus sess. 14. cap. 5. venialia, quibus à gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentius labimur rectè & utiliter, citraque omnem præsumptionem in confessione dicuntur, quod piorum hominum usus demonstrat. Taceant homines, Spiritus Sanctus locutus est.

ARTICULUS QUARTUS.

Quartus, & ultimus Cuniculi primi anfractus.

De Articulo Mortis, & extrema necessitate.

Mysterium hic latet, inquires; nam cur ipso in titulo, ut aliis quidem articulis hætenus factum est, non additur qualis iste cuniculus sit, & quid hac demum in re, aut apertè sentiant, aut tacitè moliantur Adversarii. Dicam, Lector; mysteria enim, quod scias, quàm in fide nostra agnosco fideliter & piè veneror, tam in scribendo sicut in

Adversariis reprehendo, sic non nisi stultè ipse affectem. Suis se tenebris tegant, qui sub terra fodiunt, ego palam, & in sole laboro, & lucem amo. Suo articulum titulo non fraudabo, sed inverso ordine ad calcem subjiciam, quem fronti non præfixi; nec facti rationem dissimulo, qui & candidi pectoris, & aperti oris sum. Aliud scilicet, si uspiam, hic loquuntur, aliud moliantur Trium-Viri, & ego, qui titulos non apertis eorum verbis, sed obliquis cuniculis respondere volo, non alium huic articulo ab eorum cuniculis video præscribi titulum, quam qui invidiosus ita sit Adversariis, ita ab illis in speciem, & ab eo, quod palam profitentur, alienus, ut, si præpropere nimis eum ponerem, apud æquum etiam Lectorem fronti meæ timerem, quasi per insignem calumniam Trium-Viros meos traduxissem; id causæ est cur subterraneos, & clandestinos eorum conatus detegere prius placuerit, ut ita deinde melius, & minori invidiâ cum lectore ipso de Adversariorum animo, & hujus articuli titulo statuamus.

§. 1.

QUID HIC VERBIS

apertè dicant Trium-Viri.

HActenus, dum vita, & valetudo Pœnitentis sinebant, differri poterat absolutio, & reipsa etiam quia poterat, sub nova semper, ac nova fucatae utilitatis specie longius sensim, ut vidimus, ac longius dilata est.

Nec

ET INFELIX CONCORDIA. 191

Nec poterat eos sublata penitus, eversaque Sacramentalis formæ condemnare, aut planè convincere, qui id commodi habebant, ut, quamquam reipsâ tollere quam maximè vellent, non duriusculo tamen illo *sublationis* nomine uti deberent, quamdiu sub *dilationis* voce delitescere poterant; & lenius certè sonabat *differre*, quam *tollere*, proque iis stabat communis paræmia *quod differtur, non auferitur*.

At at eo nunc denique ventum est, ut, qui absolutionem differre ultra voluerit, eam & negare se prorsus, & omnino tollere fateri cogatur, in eoque adeò versamur rerum articulo, ubi contra vetus illud, & tritum, *differre* reipsâ *auferre* est. Quid hic, non dico agent, sed agere se dicent versuti & callidi Cunicularii? ratum quidem, fixumque, & in Conventiculo isto Vergeriano Synodaliter decretum est planè tollere, sed cautè id agere ab eodem Conventiculo monentur, & apertâ in illud galeâ Hæreticorum more pugnare vetantur: & nunc quidem in portu naufragium facere tanto caveant diligentius, quanto inutiliori se labore miserè fatigarint, si post tot tamque implexos anfractus, hic in fine denique subterraneum opus imprudenter prodant. Hæret ergo, si uspiam, eorum labor, & mollior hæctenus terra, nunc rupes perfodienda est: extrema instat necessitas, urget fatalis mortis articulus, absolutionem nolle dare, apertè tollere est: differre velle, planè item est tollere.

Sic

Sic ut eo loci redacti videantur, ut sub leniori *dilationis* nomine everfivum Sacramenti animum tegere ultra non possint; quid itaque, larvam ponant? occultumque hactenus caput è cuniculorum latebris exerant? & apertè denique pronuncient, absolutionem se distulisse quidem, quamdiu differri poterat, nunc cum differri ultra non possit, planè eam negare, quando profus eam tollere animus est. Minimè gentium: nam hæc quidem quâ mente, quibus auribus Christiani excipiant? & non eos continuò sic quasi fidei transfugas, & notorios Sacramenti hostes Genevam ad hæreticorum classem relegent? & quæ hæc esset cautela, quam tamen adhibere tam sollicitè à Vergeriano Conventiculo monentur? ipsi autem, quod id etiam ore, aut quâ fide pronuncient? cum jam ante, differendæ absolutioni studiosè intenti extremam necessitatem semper exceperint, & eâ quidem premente liberaliter concedendam tam sanctè, tamque sæpè promiserint; & nunc dati toties promissi fides pressè exigatur, quid igitur? vide Lector, & nota artificium; dum res maturior paulatim fiat, nec fidelium animi apti satis, aut dispositi adhuc sunt, qui sensa Novaturientis factionis nuda, nec ullis obducta involucris arripiant; dissimulant tantisper, &, quando velint nolint per salubrem necessitatem sic loqui coguntur, Christianè asserunt, uti disertè facit Gummarus pag. 125. & 129. quemcumque Pœnitentem etiam Consuetudinarium, nullâ vitæ mutatione, nullâ satisfactione præviâ in articulo
mortis

mortis absolvendum esse : & hæc eorum verba sunt, sed verba tantum ; ita loquuntur, satis quidem Christianè sed coactè forte magis, quam liberè, & fictè magis quam verè : nunc quàm alia agant, quàm diversa per cuniculum pro suo genio moliantur, ostendamus.

§. 2.

*QUID HIC RE IPSA TACITE
moliantur Trium-Viri.*

Quid autem agunt? quod Cunicularii scilicet faciunt, si forte in rupem eorum ligones inciderint; à recto tramite ad latus deflectunt, & per circuitum saxa declinant: ita Cunicularios docent passim Architecti militares, & inter alios D. Antonius de Ville in suo munitionum libro Gallico lib. 2. part. 2. cap. 32. de Cuniculis: nec minus segniter Trium-Viros nostros id docet Vergerius in suo item cuniculorum libro Gallico part. 2. cap. 15. & 16. unde nec ipsi objectam hanc rupem rectè perrumpant: durius id est, ut vidimus, quam ut apertè dicant & candidè, ne ipso quidem in articulo mortis absolutionis beneficium indulgendum; sed in circuitum deflectunt, & eo per molliorem terram & moveri facilem arenam pervenire properant, quò per ipsa rectè saxa pertingere se posse desperant: ea, inquam, in medium protrudunt, ea stabilire laborant principia, quæ

B b

fi

si semel fidelibus persuaserint, necesse non habeant Sacramentalem absolutionem operosè negare, ut quam ipsi fideles Vergerianis illis jam imbuti, & delusi præstigiis nec sollicitè expeturi, nec inviti negari nedum non offerri passuri sunt, quod ut clarè perspicias Lector, juvat obliqua eorum hac in re placita indirectosq; conatus diligentius proponere; fallor, nisi tu ipse in hanc mecum sententiam eas, antecedentia eorum in hoc demum consequens desinere; dilatam hætenus ad mortis usque, & extremæ necessitatis articulum absolutionem, in ipso illo etiam articulo tutius negari.

Ac primò quidem, ut sunt timidiores instante jam morte hominum animi & conscientiæ, ita sopiendis ejus temporis curis, & anxietatibus præparanda videbantur remedia: hinc rigidi alibi & totis passim libellis, & ad desperationem propè animarum Divinæ Justitiæ ubique præcones, hîc propè ad præsumptionem Divinæ Misericordiæ subiti nobis fiunt encomiastæ homines, nec medium scientes tenere, & in utramvis partem nimis vehementes: imo eò etiam assurgunt ut certam jam ante vitam polliceantur pænitentibus, quamdiu absolutionis beneficio frustrati sacramentalem reconciliationem suspirant; sic quasi aut Divinæ Providentiæ à consiliis ipsi adstitissent, aut hoc cum iis pactum Deus inivisset, ut in quod illi tempus absolutionem jure aut injuria cunctabundi differrent, in illud ipse Pænitentium vitam protrahere teneretur.

Audi Gummarum pag. 127. *nonne res, inquit, foret
im*

imprimis demiranda, quod Divina Providentia sineret eum vitā defungi tam infeliciter. Et paulo post: ut talis damnaretur, debuisset Providentia Divina destinato consilio decrevisse, ipsum in vindictam anteactæ vitæ inflammas infernales præcipitem dare. Facietne id Deus Optimus Maximus . . . aliter sanè, aliter fidendum Deo: ad illos mihi sermo est, qui norunt Divinam Providentiam attingere à fine usque ad finem fortiter, & disponere omnia suaviter, hoc est sine qua nec folium arbore . . . decidet . . . quanto minus fiet, ut eadem moderante homo corripiatur ægritudine, aut morte abripiatur? illos inquam alloquor, qui præter reliquos Ethnicorum errores & illum detestantur, quo rerum eventus fortunæ commento adscribere solebant. Ita Gummarus, seu potius ipse per Gummarum Vergerius; nam discipulo vix quidquam hic debemus, nisi quod Magistri verba gallica latinè reddiderit. Consonat Macarius pag. 305. revera, inquit, quomodo posset Divina bonitas illos . . . in æternum à se abjicere, & repudiare? non hoc de Misericordia Divina præsumi potest. Nempe, ut Vir eximius dixerat, ut id fieret debuisset Providentia Divina destinato consilio decrevisse ipsum in vindictam ante-actæ vitæ in flammis infernales præcipitem dare. Has scilicet Divinæ Misericordiæ cantilenas sopiendis conscientiarum anxietatibus occinunt, ut adeo ægrè ferre non debeat pænitens si in longius tempus absolutio differatur, sed potius agenda ei sint gratiæ; & sibi ipse protractam in longius vitam gratulari possit; nam differri ab iis absolutionem, vitam à Deo protrahi est; ut enim spatio intermedio moreretur,

*debuiſſet Providentia Divina deſtinato conſilio decreviſſe ipſum
 inflammas infernales præcipitem dare : at non hoc de
 Miſericordia Divina præſumi poteſt. Et revera quomodo poſſet
 Divina Bonitas id facere aut permittere? Ite ergo Pœnitentes,
 ite , & ſecuri in utramvis aurem quieſcite : tu quidem
 maria ſupera certus de portu ; ſi oriatur tempeſtas , ſi na-
 vem laceram fluctus hauriant , ſi uno omnes naufragio
 obruantur , tu ſolus evades , nam ut & tu mergerè , de-
 buiſſet Providentia Divina deſtinato conſilio decreviſſe te
 inflammas infernales præcipitem dare ; at non hoc de Miſericor-
 dia Divina præſumi poteſt. Facietne id Deus optimus maxi-
 mus ? aliter ſanè aliter fidendum Deo. Te verò ſi fatalis
 morbus lecto affixerit , ſi exhaustis viribus depaſceris , &
 ad extrema paulatim deduceriſ , metum , curamque pone ;
 plus in novaturientibus Confefſariis , quam in expertiſſimis
 Medicis ad vitam corporalem præſidii eſt ; dummodo illi
 abſolutionem differre dignentur , deſperatus æger non eſ ;
 nam ut morereri� debuiſſet Providentia Divina deſtinato
 conſilio decreviſſe te inflammas infernales præcipitem dare.
 Præſumptuoſa de Divina Providentia & Miſericordia argu-
 mentatio ! quaſi verò rerum omnium Conditor & Guber-
 nator Deus , naturæ , cujus Autor eſt , ordinem impedire ,
 aut invertere ex veſtro arbitrio debeat ; nec perire poſſit ejuſ-
 modi pœnitens , niſi deſtinato conſilio id decreverit Deus ,
 & non potius ſatis ſit deſtinato conſilio mihi liberum arbi-
 trium decreviſſe , quo ego malè uſus ſi letiferam ſicam tuum
 in*

ET INFELIX CONCORDIA. 197

in pectus adigam, moriaris tu quidem, at destinato consilio homicidium illud non decreverit Deus, sed meæ mihi liberatis, quam ipse dedit, usu relicto, quod impedire non tenetur, justis de causis permittat. Et verò quid dicent ridiculi Divinæ Providentiæ assertores, si in pueri jam jam baptisandi caput ipso Templi in limine de tecto tegula fortuitò incidens tenerum cranium & molle cerebellum conterat: an hoc quoque ut fieret, debuit Providentia Divina destinato consilio decrevisse ut tegula de tecto in pueri caput decidat? debuit destinato consilio decrevisse inflammas (nam hæc eorum sententia est de pueris sine Baptismo morientibus) infernales præcipitem dare miserum heu! nec natum nisi ad infernum infantem? Alia scilicet Divinæ Providentiæ ratio, quæ cum decernat destinato consilio plurima, non nulla tamen fieri non tam ipse destinato consilio velit, quam ineffaciter nolens simpliciter patiatur; nisi forte per Calvinianam blasphemiam mala, quæ fieri & nos deploramus, & ipse gravissimis præceptis severè prohibet, destinato consilio decreta ab eo omnia & volita dicas. Ego sic existimo, præsumptuosi Magistri, si vos pœnitenti, qui quidem *ponatur* (ut tuis pag. 127. verbis Gummare utar) *sufficienter dispositus ad justitiam per absolutionem consequendam, sed non ut eam consequatur sine absolutione*, si, inquam, pœnitenti ejusmodi Sacramentale beneficium conferre more vestro lenti differtis, & ipse interim naturali ex causa, aut meâ etiam sicâ perierit, me
quidem

quidem homicidam corporis, vos animi futuros parricidas,
& ab utrisque sanguinem repetiturum justissimum judicem.

Atque hæc remotior est, & disponendis ad cruda Vergerianæ factionis dogmata moribundorum animis prima præparatio; hinc cuniculi flexum ordiuntur: nunc propiora videamus.

§. 3.

DISTINCTIUS SINGULORUM *Doctrina exhibetur.*

NOtum est, & in priori meo libro penitus excussum famosum P. Gabriëlis dilemma pag. 144. *vel . . . peccator efficaciter intendit converti, vel non: si efficaciter intendit converti pœnitentiam implebit, & si moriatur ante absolutionem, solâ voluntate efficaci conversionis salvabitur; si non intendit, absolutio ipsi oberit, quia ad illam non est dispositus, sicque addet peccatis suis Sacrilegium, seu Sacramenti profanationem ad majorem sui damnationem.* His adde quæ supra dixerat pag. 143. *idem dici potest de pœnitente veraciter, & moriente priusquam absolutionis Sacramentum acceperit, quod eum sua fides reconciliavit, & salvavit.* Non multum ablutit Eruditissimo Viro eximius Gummarus, qui ita sibi objicit pag. 125. *finge consuetudinarium sine absolutione dimissum postea in mortis discrimen adduci, & subito è vita decedere, ut nullus Sacerdos ipsi Sacramentum*
ab-

ET INFELIX CONCORDIA. 199

absolutionis impendere potuerit; hoc inquiet eventu absolutionis dilatio magnum, hoc est æternæ salutis detrimentum forsitan intulerit consuetudinario. Tum ita solvit: respondeo, inquit, si fuerat indispositus, aut imparatus ad absolutionem, nihil quidquam illa fuerat ipsi profutura, imo pronum erat ut illa offecisset suscepta, quæ ex aduerso profutura erat dilata: hujus causa est Sacrilegium, quod patrari consuevit ab iis, quibus indignis absolutio donatur, & quo deindè S. Eucharistiam inhonorant: gemino huic flagito portam occludit absolutionis dilatio. At hæc quidem Gumma re omnia, si indispositus ille fuerit; sed quid si sufficienter dispositus sit ad justitiam per absolutionem consequendam, sed non ut eam consequatur sine absolutione? ad respondendum, inquit, pag 127. singula expendamus; & primo quidem, ut hujusmodi pœnitens sat fuerit conversus, quantum ad absolvendum exigitur, debet illi fuisse verum, sincerumque malitiæ peccatorum odium; deinde necesse est ut ad Deum per virtutes Theologicas ad justificationem necessarias fuerit conversus, & præterea, ut ipsi fuerit non velleitas dumtaxat, aut vacillans voluntas omittendi peccata mortalia, sed absoluta voluntas, & firma renuntiandi mortalibus, omnibus quidem, & æternum. Verum ponamus etiam eum hæc habere omnia, in eo tamen gradu, qui ad justificationem sine Sacramenti adminiculo per se non sufficiat; quid misero huic fiet demum, si dilatam absolutionem subita mors præverterit? heu miserabilem, &

in-

infelicem animam ! debet ea scilicet tuam illam duritiam, & injustè à te dilatam Sacramenti reconciliationem , ad quam sufficienter dispositus fuerat , æternis suis apud inferos suppliciis æternum luere. O te egregium animarum Servatorem Gummare ! O methodum tuam *filum* miserabile, quod è *peccatorum labyrintho* animas non educat , nisi ad alium , eumque æternum , & irremediabilem pœnarum labyrinthum ! sed negat hypothèsim Vir eximius, & Divinam Misericordiam ac Providentiam suæ facit duritiæ esse vadem. Moriturum , inquis , aut certè mori posse supponis. Quid autem ? tu Gummare confidenter ei crastinum contra Augustinum ausus polliceri ? ausim hebdomadas & menses : nam si hoc pacto foret dispositus , nonne res foret imprimis demiranda quod Divina Providentia sineret eum vitæ defungi tam infeliciter , eo , inquam , tempore quo Confessarii id suadentis obsequitur iudicio ? sed hoc magis demiraberis , si perpendas , quod ut talis damnaretur debuisset Providentia Divina destinato consilio decrevisse ipsum in vindictam antea vitæ in flammis infernales præcipitem dare. Facietne id Deus opt. max. aliter sanè aliter fidendum Deo , ad illos mihi Sermo est , qui norunt Divinam Providentiam disponere omnia suaviter ; hoc est sine quâ nec capillus capite decidit ... quanto minus fiet ut eadem moderante homo corripiatur ægritudine , aut morte abripiatur ? illos inquam alloquor qui præter reliquos Ethnicorum errores , & illum detestantur , quo rerum eventus fortunæ commento adscribere solebant.

Vides

Vides, Lector, ut misericordem Dei providentiam suæ durtiæ vadem præstet Gummarus? quam præsumptuosè, jam ante discussi: cæterum res indigna est, ut quæ maximè, misericordiam Dei immisericordes facere & crudeles Dei ministros.

Supereft Macarius, quem ad extremum de industria servavi, propterea quod cum Gummaro partim, partim cum P. Gabriëlis planè symbolizet, & jam ante eum vidimus cum Gummaro in paterno Divinæ Clementiæ sinu Vergerianum rigorem abscondere voluisse: *Et reverà, quomodo, inquiebat, posset Divina Bonitas illos, qui talem amorem erga Deum habent* (agit de amore imperfecto & initiali, & qui per se sine Sacramento ad justificationem non sufficiat) *qui ex tali amore serid, & strenuè in actionibus pœnitentiæ se exercent, ut penitus omnem Dei, quam commiserunt, offensam deleant, qui continuis virtutum insistunt exercitiis, ut sese ad reconciliationem cum Deo disponant, in æternum à se abjicere, & repudiare?* NON HOC DE MISERICORDIA DIVINA PRÆSUMI POTEST. Nec spatio majori, aut intervallo distat à P. Gabriëlis, & ex Macarii verbis dilemma illud, de quo jam toties, Gabriëlianum facilè conficias, si penitiùs modò doctrinam ejus introspicias, & ea quæ habet in *Examine Pentalogi*, cum iis conferas, quæ jam ante dederat in *Disquisitione Theologica de Amore Dei requisito cum Sacramento ad justificationem*. Et primo quidem in *examine* pag. 303. ad eandem illam objectionem; *fieri posset,*
Cc quod

quod interea temporis, dum absolutio differtur, moriatur, sicque defectu absolutionis sit damnatus pœnitens, qui fortè salvus fuisset, si absolutionis beneficium ei impensum fuisset. Ita respondet, & ex libro de frequenti communione describit: Si illud argumentum iterum aliquid concluderet, à fortiori militaret iterum contra antiquæ Ecclesiæ laudabilem praxim, cum tunc per multos annos absolutionem quandoque differrent, pro ut & diu ... Baptismum ... adultis & quamvis quandoque aliqui mortui fuerunt sine reconciliatione, aut Baptismo, non ideo suam praxim reliquerunt, aut mutarunt: Tum ita pergit; sed firmiter sibi persuaserunt tales in decursu pœnitentiæ, aut catechumeni morientes, si verè fuerint pœnitentes, & boni catechumeni OB DEFECTUM SOLIUS SACRAMENTI NON FORE DAMNANDOS. Et infra: Ratio est, quia tales pœnitentes moriuntur in obedientia Ecclesiæ; in pœnitentiâ ipsis à Christo per suum Vicarium imposta; quis autem dubitare potest quin Christus Dominus, qui, teste Prophetâ, multus est ad ignoscendum, quos suâ gratiâ in pœnitentiâ exercet, si fecerunt fructus dignos pœnitentiæ, eis & fructum & præmium pœnitentiæ & remissionem peccatorum largietur. Quod autem dixerat suprâ: Si VERE fuerint pœnitentes, non ita intellige, quasi tantum velit sine Sacramento eos salvandos, qui veram, & perfectam, & per se adeò justificantem contritionem elicuerint; & non etiam eos, qui, quantum ad ipsum Sacramentum requiritur, sufficienti tantum attritione verè fuerint pœnitentes

tentes : hanc enim ejus mentem esse manifestè evincit , quod immediatè subdit : *Quod maxime verum est in sententia Authoris Pentalogi Diaphorici , requirente cum Sacramento ad justificationem amorem Dei super omnia , contritionem enim illam ex amore Dei super omnia procedentem , licet adhuc imperfecta sit , & initialis , & ordinariè , ac extra necessitatis articulum vim reconciliandi hominem cum Deo exerere non possit absque consortio Sacramenti , tamen vim illam habere , extremè laborantem reconciliandi absque Sacramento , si illius copia desit , præter alios docent moderni tres celebres Lovanienses Doctores , quos ibi nominat : & ipse id non obscurè docet pag. 307. ubi rationem reddit, quare in extrema potius necessitate initialis ille , & imperfectus amor sine Sacramento justificet , extra illam se solo non justificaturus. Valebit ergo hìc etiam dilemma Gabrièliano dilemmati perquam simillimum ; vel peccator moriturus sufficienter erit dispositus , vel non , si sufficienter erit dispositus, in articulo mortis solâ illâ dispositione, hoc est initiali illo , & imperfecto Dei super omnia amore salvabitur ; si non erit sufficienter dispositus , absolutio ipsi oberit , sicque addet peccatis suis sacrilegium , seu Sacramenti profanationem ad majorem sui damnationem.*

Valebit , inquires , iudice Macario , sed non in sua , sed aliena Authoris Pentalogi sententia , imo fortè & in sententia Gummari , neque enim imperfectiorem Dei amorem ad Sacramentum Pœnitentiæ ab eo exigì suprâ vidi-

mus, ubi verba ejus descripsimus ex pag. 127. *Methodi*. De Macario posset esse dubium, qui in *disquisitione Theologica* pag. 65. cum Sacramento ut necessarium requirit *prædominantem Dei propter se amorem* : Si non implet Macarius *ibid.* pag. 70. hoc ipsum dubium abstergeret, & admitteret *prædominantem illum Dei propter se amorem*, tunc *amorem esse Dei super omnia*, cum adjutus timore omnem exclusit cupiditatem, seu absolutum creaturæ propter se amorem : quem quidem cum exclusisse semper debeat, ut sufficiens sit ad Sacramentum dispositio, eodem profectò recident, & Macarii *prædominans Dei propter se amor*, & *amor Dei super omnia* Autoris *Pentalogi*. Valebit ergo in Macarii æquè atque Autoris *Pentalogi* sententiâ decantatum dilemma ipso judice, teste, & interprete Macario.

Habes, Lector, Trium-Virorum dogmata; restat ut ex iis legitimè concludamus, de què ipso ad eò hujus articuli titulo inter nos sincerè statuamus.

§. 4.

EX TRIUM-VIRORUM DOCTRINA deducitur consecrarium, & suis huic Articulo titulus assignatur.

Quam veteres & antiquæ, tam familiares Novatourientibus & sunt, & semper fuerunt querelæ, quas hodie dum etiam à Bajo-Janseniana factione quotidianas propè

propè audimus; sententiis suis ab Adversariis invidiam conflari per nescio quæ deducta ex iis consecraria, quæ, cum ipsa per se sanæ doctrinæ repugnent apertius, non possunt non principia, unde ipsa profluunt, vitiata ostendere. Hinc Vatianum in sagaces illos, & Catholicos Dialecticos odium; hinc Frauciscus Simonis, Cornelius Zeghers, Carolus Reymakers, Gerardus van Vianen, Ulicus Jonson, tam nigris signata calculis & lapillis nomina in fastis Bajo-Jansenianis: Quid ita? latens sub speciosis verbis venenum sua per corollaria haud mali Dialectici detexerunt, mentitosque vultus larvato Bajo-Jansenismo detraxerunt, ut adeò frustra illi tegere cautè, & subdolè occultare se velle pergerent; quamdiu reperirentur, qui latentes sub doloso cinere periculosos ignes proderent. Quod autem calumniæ reos postulent, quasi quæ non somniarint, nedum cogitarint, dogmata hominibus Catholicis mendaciter, & invidiosè affingant, dum consecraria ad sua principia & antecedentia referunt, ipsa est, nec obscura calumnia; quasi vero ad alium pertineat consequens, quam ad eum qui posuit antecedens. Nec satis effugiunt, quod aliquos mussitare audivimus, dum ea se corollaria admittere negant, nec deduci ea ex suis posse sententiis satis præviderint. Erat enim Magistrorum, & eorum præsertim, qui contra communem Theologicæ Cathedræ sententiam nova dogmata in suo cerebro procudebant, nec dubium quid, aut probabile, sed certa

Cc 3

omnia,

omnia, & indubitata docere se glorientur; erat eorum, inquam, diligenter attendere, & prævidere prudenter quàm latè novitia sententia se extenderet, & in quam turpes caudas disineret: fac tamen nihil illis mali suboluisse; si sinceri quidem erant veritatis amatores, gratiæ erant agenda, non jacienda in eos convicia, qui ex fraterna caritate periculosa doctrinæ Autores nescios, nec satis providos admonebant; tum etiam resiliendum fuerat à principiis, quorum exitus displicerent. dicente Augustino: *quod quidem non ipse sentis, sed hoc sequitur illa, quæ sentis; muta ergo antecedentia, si vis cavere sequentia.* Ut ut est, sanæ doctrinæ Magister dialecticos non odit, & positam à se veritatem suis per se ipse consecretariis gestit illustrare: id autem nec per se facere, & ægrè etiam ferre, si fiat ab aliis, tacitè enim verò fateri est in sinu quædam foveri suo, quæ lucem non patiantur; & ubi lucis odium, ibi mali suspicio est. Hæc pro præsentia monuisse satis sit, ne immeritò mihi irascatur biliosa Trium-Virorum caritas, si ex eorum verbis superiori §. relatis invidiosius, quam velint ipsi, concludam; nec mihi suas sordes, sed sibi imputent; horrendum inferri consequens, non inferentis vitium est, vitium est ponentis antecedens.

Age, Eruditissime Pater, quam sano, quam leviter ægro negasti absolutionem, jam jam morituro concedis? directè, scio, non respondebis; cunicularius es, & in rupem incidisti, & declinanda sunt per circuitum saxa: verumtamen
quid

quid ais? *Vel peccator efficaciter intendit converti, vel non: si efficaciter intendit converti, si moriatur ante absolutionem solâ voluntate efficaci conversionis salvabitur: si non intendit, absolutio ipsi oberit, quia ad illam non est dispositus, sicque addet peccatis suis sacrilegium, seu Sacramenti profanationem ad majorem sui damnationem.* Hoc tuum esto antecedens; unde bonâ tuâ veniâ ita concludam; ergo in ipso mortis articulo absolutionem morienti dare, prodesse ad salutem animæ non potest, potest quam maximè obesse; ergo absolutionem negare tutius est. Quid autem postea? atqui in administratione Sacramentorum tutius semper sequendum est; ergo jam jam morienti in ipso mortis articulo neganda semper est absolutio. Exhorruisti P. Agidi? & meritò quidem, utinam & fructuosè; *hoc sequitur illa, quæ sentis; muta ergo antecedentia, si vis cavere sequentia;* nam quid horum omnium negare potes? in administratione Sacramentorum tutius semper esse sequendum? hoc Catholici omnes, hoc omnes Theologi, hoc Patres, hoc Pontifices, hoc Ecclesia clamat universa. Negabis igitur tutius esse absolutionem morienti non dare: sed quæ potes? nam si prodesse non possit, & obesse maximè possit, manifestum est tutius eam negari: prodesse autem non potest, ut enim prodesset, deberet esse dispositus, & si sit dispositus, ipsâ illâ suâ dispositione sine absolutione salvabitur, hoc est effectum, ad quem daretur absolutio, sine absolutione consequetur; si autem dispositus non sit, quàm maximè oberit *addet enim*

pe-

peccatis sacrilegium, seu Sacramenti profanationem ad majorem animæ damnationem. Maneat hoc ergo in causa, ex Gabriëliana sequi sententia, ne in ipso quidem mortis aut extremæ necessitatis articulo absolutionem esse dandam. Nunc ad te, Havermanne, pari passu progredior, nam in eandem cum P. Gabriëlis foveam incidis; doces prædominantem Dei propter se amorem necessariam esse ad Sacramentum pœnitentiæ dispositionem; doces prædominantem illum Dei propter se amorem esse amorem Dei super omnia, non celebrem illum quidem, & perfectum, per seque adeo etiam sine Sacramenti adminiculo justificantem, sed imperfectiorem tantùm & initialem; doces denique imperfectum, & initialem Dei super omnia amorem, quamquam extra mortis articulum per se justificare peccatorem non possit; eam tamen per se reconciliandi vim habere in extremæ necessitatis & mortis articulo: ex quibus quidem omnibus hoc tuum dilemma, & tuum exurgit antecedens; vel est ad Sacramentum dispositus moriturus peccator, vel non est; si est sufficienter dispositus, habet prædominantem Dei propter se amorem, sive amorem Dei super omnia, qui se solo, nunc saltem in articulo mortis, etiam sine Sacramento vim habet reconciliandi, adeoque si non acceptâ absolutione moriatur, solâ suâ dispositione salvabitur: si non est dispositus, absolutio ipsi oberit, quia ad illam non est dispositus, sicque addet peccatis suis sacrilegium seu Sacramenti profanationem ad majorem sui damnationem. Red. igitur argumentum,
&

& in meum consequens rursus delabor : ergo prodesse non potest absolutio si æger dispositus est , cum solâ dispositio effectum absolutionis hic & nunc sufficienter ad animæ salutem suppletura sit ; sin autem dispositus non sit , oberit misero ad majorem animæ damnationem ; ergo tutius est hic & nunc absolutionem prorsus negare , cum dando prodesse non possim , nec nocere possim negando ; & è contrario nocere possit , si detur , sacrilega absolutio , si negetur , sacrilegii periculum caveatur , nec alia damni ratio iucurratur ; jam vero si tutius ea negabitur , & in Sacramenti administratione tutior semper via eligenda est in Macariana non minus , quam Gabriëliana sententia , sequetur in articulo mortis negandam semper esse absolutionem , quod item in causa manere velim , Lector , ut ita commodius de legitimo hujus articuli titulo citra ullam calumniæ suspicionem statuamus .

Vides , Lector , nihil me ab eorum indole alienum jam inde ab articuli initio præmonuisse , & aliud eos quidem hic dicere , aliud per cuniculos agere nec rectos eos quidem sed obliquos ; eo tamen per circuitum tardius adrepere , quo rectâ viâ citius pervenirent , si satis auderent ; sed nec audent satis , nec res satis adhuc maturuit , & fidelium animis ante id persuadendum , quod antiquæ Ecclesiæ firmiter persuasum fuisse fingit Macarius , eam esse infinitam Dei , & incredibilem propè misericordiam , quæ ob defectum solius Sacramenti neminem sit damnatura , dum-

D d

modo

modo eam animi dispositionem in se excitarit, quæ cum Sacramento ad justificationem, & Sacramentalem cum Deo reconciliationem & sufficiens fit, & necessaria: id enim si semel persuaserint, ruet paulatim suâ sponte absolutio, nec violentâ manu opus erit, ut penitus aboleatur. Quid enim est? nam juvat familiari exemplo (amant familiaria exempla Trium-Viri) juvat inquam exemplo familiari rem illustrare, si ægro mihi potionem medicam offeras, quæ certam quidem mortem sit allatura, si febricitans stomachus ad eam satis dispositus non sit; nec valetudinem repræsentatura sit pristinam, nisi eam corporis dispositionem invenerit, quæ per se ipsa sola, etiam sine illa potione, morbo omni, & omni malo certò medebitur; quid? tam stultus ego sim æger, tam vitæ meæ prodigus, tam denique amarulentæ potionis amans, ut per eam, cum certo mortis periculo, si fortè ad eam dispositus non sim, curari velim, qui sola corporis dispositione, si dispositus sim, securius sine ullo vitæ discrimine convalescam; & esset homo quisquam Christianus Macariano malè & Gabriëliano delusus dilemmate, qui non negari sibi malit sine ullo animæ suæ damno absolutionem, quam cum tanto sacrilegii periculo dari, nec secum ita cogitet: aut dispositus sum, aut non sum; si sum, eodem profectò loci recidet absolvi & non absolvi, sine absolutione æquè ac cum illa salvandus; si non sum; satis quidem in Deum offensæ est, ut sacrilegium non addam; & satis pœnarum æternum

num me manet, ut non majora ac nova in infelicem infernisque ignibus devotam animam supplicia congeram.

Hæc de Macario, & P. Gabriëlis commiseratione & lachrymis digna omnia; nam quæ hac super re pluribus disputat Eximius Gummarus nescio equidem indignationem potius, an risum mereantur: quid enim ait? vel est dispositus, vel non est; si non est, nihil profutura, imo obfutura est absolutio ob *sacrilegium*, quod, inquit, *patrari consuevit ab iis, quibus indignis absolutio donatur, & quo deinde S. Eucharistiam inhonorant*: sin autem ad Sacramentum dispositus est, non morietur, quantumvis credatur moriturus: nam speciosa illa & præsumptuosa de Divina Misericordia oratio, quam ibi integris paginis prosequitur, & nos §. præcedenti maxima ex parte retulimus, aut hoc unum probat, aut nihil. Multa hic dici possunt, & dicta sunt aliqua superius, sed non vacat argumentis abuti ad convellendam machinam, quæ risu dissoluta uno tota corruit. Et verò quis mihi serius ita sit, aut morosus, Lector, qui hæc ex ore Viri Eximii sine risu audiat; aut dispositus pœnitens non est, aut si sit non morietur; nec, quod scias, piè id tantum à misericordia Dei sperat; sed certissimè præsumit, & tam certò non moriturum credit, quam credit certò nec folium arbore, sine Providentia Dei, nec capillum capite decidere, nec passerem in terram: quam certò credit nihil casu accidere, aut fortunâ: quam credit certò Deum Optimum Maximum destinato consilio nemi-

nem decrevisse in flammis infernales præcipitem dare ; tam-
 que adeò , si Gummaro credas , fieri non potest , ut bene ad
 Sacramentum dispositus moriatur , quam possibilè non est
 ut providus esse desinat Deus , aut misericors. Hæc autem
 plane est in misericordia Dei fiducia , an præsumptuosa in
 eam blasphemia ?

Nunc , quod hoc §. agimus , ex hoc etiam Gumma-
 riano antecedente contra ipsum concludamus ; ego vero
 illud ipsum itidem concludo , ne in ipso quidem articulo
 mortis pœnitentem absolvendum ; ita enim secum Gum-
 marianis verbis Confessarius quisquam exigat : aut dispo-
 situs meus est pœnitens , aut non est ; si non est , oberit
 absolutio sacrilega ; si est dispositus , non morietur , si non
 morietur , non est utique extrema necessitas , non est mor-
 tis articulus : si nec hic , nec illa est , ergo eadem mihi lege
 absolvendus venit , quâ sanus , & integris incolumis viribus ;
 nec licet adeò eum absolvere , nisi pœnitentialia opera ritè
 præmittat ; *non enim morietur* : nisi consuetudinem exuat ,
 nisi metum omnem probabilis relapsûs arceat ; *non enim*
moriatur : nisi denique dispositionis debitæ & sufficientis
certum me faciat. Sed heu miserum ! id habet præterea
 incommodi , quod multo , quam reliquâ ante vitâ , diffi-
 cilius hic & nunc *certitudo* illa obtineri poterit : si enim
 dum sanus , nec ullo metu coactus , sponte suâ , &
 liberè confitebatur , nec verbis ejus , nec lachrymis , nec
 singultibus credere me Gummarus volebat , quantumvis

fit-

sincerus ac candidus cognosceretur, quantumvis *sciretur* *nolle decipere*; non tantò suspecta magis hîc esse debebunt ea signa omnia? non tantò ego ad credendum tardior, quantò minus libera, coacta magis est jam jam morientis Confessio? quantò dubitare pronius, easnè lychrymas aliqualis Dei amor, & odium peccatorum, an potius mortis imminentis periculum, & dubiæ æternitatis & præsens & vivacior gehennæ metus expresserint. At at periculum in mora est; animam agit, jam jam expiraverit; quid agis? ego vero absolutione abstinco: nam cum mori, id enim verò indicium mihi manifestum est, non esse eum debitè aut ritè ad absolutionem dispositum; neque enim moreretur, si esset dispositus: ut adeò, quam ad dandam absolutionem rationem vis esse maximam, pœnitentem coram me & in aspectu meo mori, ea ipsa apud me ad negandam potius absolutionem faciat, non enim moreretur, si ritè esset dispositus. Vide, Lector, quâ fiduciâ sperare possis à Gummaro absolutionem in periculo mortis, qui mortem ipsam negandæ absolutionis vult esse rationem. Morietur igitur, & sine absolutione morietur, & præsentè D. Gummaro ita morietur. Quod si in ipsum insurgant Parentes, Filii, Consanguinei, multa exprobrantes, eodem, quo morienti absolutionem negavit, vultu ad pietatem composito, & multa de Divina Providentia speciosè præfatus rationem negatæ à se absolutionis reddat, dispositumque eum ad absolutionem fuisse neget: nec de eo se quidem dubitare, cum morientem

viderit; non enim, quæ divina est in homines misericordia & providentia, moriturum fuisse, si Absolutionis capacem reddidisset debita & necessaria ad Sacramentum attritio; ut ita gratiam fecerit defuncti manibus, quod sacrilegium caverit, majoribus alioqui suppliciis æternum cruciandis. Quid restat? nisi ut pro defuncto solennes Ecclesiæ preces persolvi veteret, tamquam ejus manibus nil profuturas. Hæc cum legimus, hæc ex eorum sententiis tam horrenda consecraria sequi cum intelligimus, fronti nostræ timebimus, si aperte dicamus, quod ipsi tacite per cuniculum agere & moliri videntur, & non potius majusculis litteris huic Articulo suum titulum præfigemus.

Dilatam ad mortem usque absolutionem, ne in ipsa quidem morte esse concedendam.

SECTIO SECUNDA.

Cuniculus secundus, quo subruatur materia Sacramenti Pœnitentia.

HActenus subruendæ Absolutioni Sacramentali strenuè, ut vidimus, laboratum est; non tædet laboris; alios & alios moliuntur cuniculos, nec ullam Sacramenti partem intactam patiantur, aut integram, qui totum Sacramentum volunt abolitum: hæc scilicet est bellandi

ra-

ET INFELIX CONCORDIA. 215

ratio ; nec uno contentus cuniculo est , qui hostilem subvertere arcem , & suis eam convellere fundamentis meditatur. Diversis eam partibus aggreditur , ut certius subruat , dum à mutuis viribus vehementiores cuniculi singuli communi impetu fortius concutiunt ; aut , si non parem omnes successum fortiantur , detecto ab hostibus altero , aut conatu irritato in auras abeunte , supersit denique alter , qui priore felicior unâ saltem ex parte armato & procincto ad incursum militi medium , inter laceræ ac semiustæ arcis rudera , aditum vi aperiat.

Ergo in Sacramenti materiam , non segnius , quam in ejus formam fecerunt , cuniculos Trium-Viri agunt ; quam quidem cum Synodus Tridentina Sess. 14. cap. 3. triplicem statuatur ; Contritionem , Confessionem , & Satisfactionem , suam Contritioni cuniculum , suam Confessionem , suam denique Satisfactioni foderunt , eodem tamen omnes artificio elaboratos , artificio illo , inquam , Vergariano , quo nullam quidem negare partem hæreticorum more audiantur , sed ita omnes odiosas ; ita faciant onerosas , ut , quod perferre onus se posse desperant , suâ sponte fideles aut ferre detrectent , aut , si ferre cæperint , excutiant.

Non vacat tamen omnes lento metiri pede cuniculos , & singulos eorum anfractus curiosius perferutari ; non hoc unius sectionis opus est , opus est voluminis integri ; & ego jam ad alia festino , & diu satis sub terra in cuniculorum latebris , & tenebris ambulavi , ut lucem suspirare &
li-

liberiores aërem appetere incipiam; quare, quæ circa Contritionem, & Satisfactionem tacite omnia & subdole moliuntur, otiosus, & tacitus præteribo; præsertim cum nemo quisquam sit Belga; qui surdus quidem non sit, cujus aures quotidianæ propè querelæ non pulsaverint de importuno quorundam hominum, & immoderato rigore, Sacramentalem satisfactionem, quam salubrem & paternam correctionem Christus & Ecclesia voluere, in tyrannicam quandam carnificinam convertentium; quid? tenellis virginibus menstruas cilicii gestationes injungere? morientibus & sub ipsa morte tremantibus artibus perplutum frigidâ indusium injicere? fœnum equorum pabulum manducandum pœnitenti imperare? & ejusmodi sexcenta alia, hæc hominum nil nisi caritatem spirantium, an carnificum inventa sunt? hoc Jesu Christi & Ecclesiæ paternum judicium, an ferale ferocientis Prætoris tribunal est? non eò denique hæc faciunt, ut ad equuleum citius reos, quam ad Confessionem pœnitentes allicias?

Contritionem autem tantam, tamque perfectam, atque omni promiscuè hominum generi tam difficilem comparatu, non suadere ut optimam ad Sacramentum dispositionem, sed exigere ut necessariam, nihilnè suspicionis in iis hominibus, qui aliundè suspecti in Sacramentum Pœnitentiæ per fas & nefas pugnare deprehenduntur, nihil inquam in iis, & de iis suspicionis pariat, id eos non tam amore Contritionis facere, quam odio Sacramenti? nam quod
illâ

illâ attritione, quam sufficere ex Tridentino satis evincas, & quam communior, ut eam vocat ALEXANDER VII. inter Scholasticos sententia adstruit, contenti homines isti non sint, mirum non est: Scholasticos cane pejus, & angue oderunt, & qui per cuniculos gradiuntur, communi & tritâ viâ non incedunt.

His itaque, tamquam satis aliunde notis, tacitè prætermisissis, quod obscurius fortasse est, hac sectione agamus, & accuratè simul ac breviter demonstremus, quanta Confessione, ut est ipsius Sacramenti pars & materia, satis aliunde, & per se onerosæ onera insuper alligent, hoc est, eum porissimùm cuniculum detegamus, quem Confessionis eversum Trium-Viri jam ab annis aliquot secundum Vergerianas delineationes fodere inceperunt.

ARTICULUS I.

Primus secundi cuniculi anfractus: Repetenda sæpè sunt aliis & aliis iteratis Confessionibus eadem peccata ante Confessa.

A Udisti, Lector, non apertè negant Confessionem, non inutilem dicunt, non soli eam Deo fieri volunt: hoc quidem Calvinismum redoleret, cum quo nihil se habere commune videri volunt; sed videri tantùm, nam, an finem communem non habeant, ipsi, & alii, quorum

E c inter-

interest viderint; ego vadem præstare me non ausim; contraria certè media adhibent, sed parum interest, qui eòdem properant, eàdem, an diversâ viâ incedant: & hoc si fatis à Calvinismo recedere est, ad Communem quidem cum iis finem, sed per diversa media tendere; nihil quoque inter se commune habere dicantur, qui, eandem arcem expugnaturi, diversâ bellandi ratione utuntur, dum in sole alii & pulvere apertis palam, & conspicuis machinis pugnant, alii ductis infra terram cuniculis clandestinâ vi periculosius laborant.

Quod si tamen intelligere possis eum, qui absolutionem nova semper ac nova prætexens commoda longius sensim, ac longius differri vult, eò clanculum & sine strepitu tendere, ut ea planè tollatur; nec possis tamen fatis intelligere, Confessionem cum velle sublatam, qui eadem repeti crebrius in Confessione peccata etiam ante Confessa, & frequentius adeo ipsam Confessionem reïterari velit: intelligas eundem sæpè à contrariis causis effectum haberi, nec eum tantùm deficere, cui cibus severè interdicitur omnis, & negatur; verùm & illum mori, qui congestis sæpius, & intemperantius cibus oppleto turpiter, & obstipato stomacho medius crepat; intelligas, quod qui nimium exigit, negare doceat, & qui onera justò majora, & ultra vires injicit, ea à te excuti, non ferri velit; cæterum quantò id minus primâ fronte intelligitur, tantò subtilior est cuniculus, tantòque adeo majus erit operæ pretium, hunc etiam tam subtilem cuniculum detexisse.

§. I. CON-

§. 1.

CONFESIONES DURANTE
Consuetudine recidendi peracta tamquam
sacrilega omnes repetenda sunt.

ITa planè in terminis definit magna illa Belgii per tot annos perturbatrix Gummari Methodus, ut adeo meritò hanc Toletanæ Inquisitionis Censuram acceperit, quod nata sit, & *fideles à suscipiendo & Confessarios ab administrando Pœnitentiæ Sacramento retrahere ac detertere*: ita porrò crudè, ita indigestè proponit, ut invidioso commentario opus non sit, ad conflandam invidiam, quam ipsa per se, & nuda verba mirùm quantam creent: audiatur; *Confesiones, inquit pag. 67. & Communiones, quæ durante consuetudine recidendi peractæ fuerunt, plerumque tamquam sacrilegia confiteri oportet, manetque præterea arcta obligatio denuo confitendi peccata mortalia, quæ quis malè confessus fuit, hoc est præter Confesiones & Communiones mortiferè sacrilegas, illa quoque mortalia, quæ obtinente relabendi consuetudine, confessus est, de integro confiteri oportet.* Rigida me-herculè & dura sententia! vidit id D. Gummarius, & paululum temperare placuit; adjicit particulam *plerumque*; quâ scilicet elabatur, si fortè ab Adversariis aliquando ad casus quosdam particulares, & horrenda
 Ec 2 sua

suæ sententiæ consecraria tractus, dogmatis sui invidiam
 sustinere satis non possit. Et est hoc quoddam Viri Eximii
 artificium, ubi peregrinum aliquod, & novum & à com-
 muni Doctorem sensu alienum dogma protrudit, præsertim
 si durius illud sit, quàm ferat maternus Ecclesiæ spiritus,
 particulam quandam cautè inferere, quæ ingratham insipidæ
 sententiæ asperitatem mitigare paululum & lenire videatur;
 tum illud etiam studiosè agit, ne clarè satis Lector intel-
 ligere possit, quos casus excludat particula illa restringens:
 credo, ut ubi pressius homo urgebitur, sicut causæ ma-
 gis expedire videatur, ita ad arbitrium suum aliter, atque ali-
 ter pro loco ac tempore interpretari particulam suam pos-
 sit: sic neque hic illud suum *plerumque* satis explicat, nec
 aliud ex toto illo dubio 3. exculpere possum, nisi eum
 unum excipi casum, quo vel per ignorantiam aliquis, uti-
 que invincibilem, vel per oblivionem, utique inculpabilem,
 excusari posset: neque enim plùs erui potest ex his ejus
 verbis: *Quin & hoc fieri nonnumquam potest, ut post
 illam relabendi consuetudinem quædam Confessiones, Com-
 munionisque notabili post tempore secutæ rursus fuerint ritè
 peractæ; & rationem hanc subdit paulò infrà: Obligatio,
 quæ diversis è factis occasionem ducit, potuit procedente tem-
 pore, & factorum OBLIVIONE, & faciendorum IGNO-
 RANTIA contegi, ut pœnitens postea in bona fide fuerit, at-
 que adeò minimè necessum, ut Confessiones secutæ semper fue-
 rint invalidæ.* At verò si nihil amplius Gummariana parti-
 cula

ET INFELIX CONCORDIA. 22r

cula significat, nec mitior est, quam ut solum inculpabilis oblivionis, & ignorantiae invincibilis casum excludat, otiosa profectò ita est, ut securè omitti potuerit, neque enim periculum erat, ut universaliter sine ulla restrictione, nedum additâ voce *plerumque*, assertio à Gummaro posita ad oblitum inculpabiliter, aut ignorantem invidiosè ab Adversariis extenderetur. Sed & illud hic observandum venit, famosum illud *plerumq;* non spectare ad Confessiones & Communiones durante consuetudine recidendi peractas, ut sensus sit, eas omnes non semper, sed *plerumque* tantum esse sacrilegas, sed ad solam obligationem dictas Confessiones reiterandi facere, in qua scilicet dispenseat aut oblivio, aut ignorantia inculpabilis: ut adè liceat nullâ Gumhari injuriâ, nec alterato ejus verborum sensu omittere particulam *plerumque* tamquam otiosam, & ita generaliter statuere: *Confessiones & Communiones, quæ durante Consuetudine recidendi peractæ fuerunt: tamquam Sacrilegia confiteri oportet, manetque præterea arcta obligatio denud confitendi peccata mortalia, quæ quis malè confessus fuit, hoc est præter Confessiones & Communiones mortiferè sacrilegas, illa quoque mortalia, quæ obtinente relabendi Consuetudine confessus est, de integro confiteri oportet.* Cohærent hæc, & tamquam ex capite profluunt ex alio ejus dogmate, quod sectione præcedenti Art. 2. §. 3. plenius excussimus, ubi omnem consuetudinem exutam prius volebat, quam Consuetudinario dari posset absolutio: profluunt item tamquam ex altero

altero capite, ex iis quæ pag. 62. operosè urget, veram conversionem non fuisse, quam intra breve saltem tempus (ut fit in consuetudinariis) in eadem peccata relapsus subsequatur. Constat sibi pag. 97. & à vera, inquit, conversione (cetera sunt paria) plus aliis distant illi, qui consuetudini diuturniori vel ad mortalia plura, vel graviora implicantur: tum quidem potissimum, quando hanc peccandi viam repetentes Confessiones interim, absolutionesque frequentissimè petierunt, & quod caput est, forsàn, eadem durante offensarum consuetudine, sacrilego ore S. Communionem refici non erubuerunt. Vide quid agat, à Confessione eos ante alios longissimè arceat, qui Confessione ante alios plùs indigent: hoc est, quò magis sis æger, hoc tibi medicinam severius prohibet: quod si ad veram tandem perfectamque cum Deo reconciliationem suspirans, ex illo peccatorum luto contra retrahentem & obluçantem consuetudinem emergere denique planè proponis, & quando, imbecillis ut es, tanto tamque arduo operi per te ipse non sufficis, ab Euchariæ Pœnitentiæque Sacramentis subsidiariam gratiam imploras; ecce si in lubrica via cecideris iterum, sacrilegus es, sacrilegè confiteris, sacrilego ore S. Communionem reficeris, tantoque longius à conversione recedis, quanto propius, & sæpius ad salutaria Sacramenta accesseris. Quid ita? relapsus es; at humana ea est fragilitas, & humanum est cadere, surgam denuò, & firmius figam pedem novâ Sacramentali gratiâ, novo robore confirmatus;

cave

ET INFELIX CONCORDIA. 223

cave feceris, sacrilegia cumulabis; quid tum autem postea? *Confessiones & Communiones eæ omnes tamquam sacrilegia iterum confiteri oportet, manetque præterea arcta obligatio denuò confitendi peccata mortalia, quæ quis malè confessus fuit, hoc est præter Confessiones, & Communiones mortiferè sacrilegas, illa quoque mortalia, quæ obtinente relaxandi consuetudine confessus est, de integro confiteri oportet.* Ita Gummarus; & hæc quidem ejus verba jam tertio repetii, ut memoriæ altius impressa hæreant & tenacius, quàm ut citò excidant, præsertim cum distinctius eorum meminisse §. 3. necesse fuerit, ubi illud potissimum expendemus, quot & quanta ex hoc Gummariano dogmate onera Confessioni, ac pondera importunè adjiciantur.

Nihil porò hoc Paragrapho de Macario dixi, nihil de Gabriëlis; non quod nihil dicendum sit, aut hìc à Gummaro dissentiant tam concordés ejusdem Vergeriani & Arnaldici Trium-Viratus Collegæ, sed quod nec apertè æquè, ac clarè, nec in terminis, ut loquimur, id dicant, ut facit Gummarus: & habet hoc omnis factio, ut non omnia æquè clarè dicantur omnibus, sed hac in re ille, in ista confidentior plùs aliquanto hìc audet, ut ita in uno callidè experiantur, quid tutò deinde ac securè sustineri possit ab omnibus: & potui Macario aliquantulum parcere, ut qui Paragraphis sequentibus satis fatigabitur; ut tantilla quies invideri ei non debeat.

§. 2.

CONFSSIONES ILLO TEMPORE

facta, quo quis ex ignorantia etiam invincibili contra jus naturæ peccavit, tamquam sacrilega omnes reiteranda sunt.

Hoc tam acre absynthium Macariano horto debemus, quamquam quid dico absynthium? amara quidem absynthium herba est, sed tamen salutaris; hoc verò Macarianum dogma amarulenti ita saporis est, ut ad animæ tamen salutem non faciat; faciat ad desperationem, & ad Conscientiarum, ut sequenti §. reipsâ fiet manifestum, carnificinam.

Audiamus porrò ante omnia ipsa Macarii verba, ex quibus mellitum illum ac dulciculum flosculum legimus. *Petet aliquis, inquit in Tyroc. pag. 374. & 375. num ergo quis debeat reiterare semper suas confessiones factas illo tempore, quo ex ignorantia contra jus naturæ peccavit? in nostra sententia quæstio habet majores difficultates, cum enim admittamus omnem ignorantiam juris naturæ esse vincibilem, consequens est, omnem etiam esse culpabilem. Iam autem docet communis Theologorum sententia sacrilegam, adeoque reiterandam esse Confessionem, quando in illa ex graviter culpabili ignorantia reticetur peccatum mortale;*

mortale; ob hanc rationem VALDE PROBABILE EST, quod talis DEBEAT OMNES ILLAS CONFESIONES REITERARE. Tum ita addit; & hanc sententiam vidi defensam Lovanii in Hallis 1670. sub Exim. Domino ac Magistro nostro Gerardo van Werm. Et verò Eximius ille 24. Martii dicto anno 1670. id ipsum Thesi 2. manifestè asseruerat: nec pigebit ejus sententiam hic describere, cum illam Macarius faciat suam, dum ait, & hanc sententiam, quam nempe jam jam asserui, vidi defensam &c. ita autem habet: ut quis ex ignorantia juris naturæ contra jus naturæ docendo peccet, requiritur, ignorantiam culpâ personali esse contractam, quod non requiritur, ut quis ex ignorantia juris naturæ contra jus naturæ agendo peccet. Quasi vero docere contra jus naturæ, non sit agere contra jus naturæ; sed id nunc non disputamus; & jam sæpè observatum est, novaturientis farinae Doctores quàm in alios severos, tam in se esse mites. Filium Theseos reputamus. Quicumque ergo deprehendit, se aliquo tempore per ignorantiam juris naturæ (etiam sine culpa personali contractam) contra illud graviter deliquisse, OMNES CONFESIONES SUAS, QUAS TEMPORE ILLO DURANTE FECIT, DEBET REITERARE. Nec talis sibi persuadeat, quod talia ignorantiae peccata per generalem Confessionem fuerint indirectè remissa. Neque per hoc, quod quis non sit confessus aliqua, quia ea peccata esse nescivit, excusatur à Confessione eorum, ubi ea mortalia esse rescivit, & CONSEQUENTER NON ETIAM A REPETENDIS CONFESIONIBUS ob affectum erga illa

intus perseverantem inutiliter factis. Hæc est sententia D. Van Werm; hanc vidit Lovanii defensam Macarius; hanc in Tyrocinio facit suam; ut adeo ex verbis Magistri clariùs discipuli mentem liceat cognoscere.

At enim de ignorantia invincibili procedit hujus §. titulus, Macarius autem de vincibili agit; tum etiam absolutè eas reïterandas esse titulus dicit, Macarius verò tantum *valdè esse probabile*, imo & contrariam sententiam probabilem esse pluribus sustinet; quin & illud addit; non esse reïterandas in eorum sententia, qui ignorantiam invincibilem à formali peccato negant excusare, sic ut multiplicis calumniæ notam turpiter contraham, qui fabricatum in meo cerebro titulum pro Macariano dogmate venditare ausim. Et sanè potest hæc esse aliqua, nec in speciem absurda exprobratio; ego valdè probabile esse dico, tu, quasi asseveranter id dicerem, calumniosè me traducis; ego reïterandas eas Confessiones doceo, quia omnis ignorantia secundum me vincibilis, omnis est culpabilis; & ne dubium esse possit, quid in eorum sententia judicem, qui in ignorantia etiam invincibili formale peccatum agnoscunt, illud disertè addo, in eorum sententia Confessiones eas omnes repetendas non esse; quid clariùs? tu tamen interim contraria mihi affingis omnia, & ad invincibilem nequiter ea extendis, quæ ad solam vincibilem cautè ego restrinxi. Audio, numquid præterea? nam quæ hæctenus quidem speciosè objiciebas, nihil solidi præter speciem habent. Tu vincibilem omnem

ais

ais ignorantiam, invincibilem dari in materia juris naturæ, & dari posse negas; fictène id neges, an verè, mox viderimus, negas tamen, & socium habes Eximium Huygens, nec in probatione ab eo sejungeris, dum uterque hanc paradoxo vestri rationem datis; omnem ignorantiam in materia juris naturæ esse vincibilem, quia omnis absolutè vinci potest, saltem per gratiam; nisi quod tu addas pag. 354. vincibilem eâ etiam dici ratione, quod superari, vinci que possit, *consulendo doctiores & superiores*: sed & illi *doctiores*, ut homines sunt, ita & ipsi ignorare possunt, & ut ipsi errare possunt in dando consilio, sic tu errare in sequendo potes; cum hoc tamen discrimine, quod illis impunè, & sine ullo crimine contrà ipsum jus naturæ consilium dare liceat, tibi sine peccato id sequi non liceat; atqui hoc non est ignorantiam superare *consulendo doctiores*, sed ex consilio doctiorum ipsum formale peccatum posse incurrere: hoc ergo cum Gummaro urge potius, omnem esse vincibilem, quia omnis absolutè vinci potest, saltem per gratiam; sed si tibi constare vis, eâdem pertinaciâ in materia etiam juris positivi, & facti invincibilem dari, aut dari posse, nega, & pernega, ne tuo ipse gladio à nobis juguleris: obtinet enim hîc æquè, atque istic clava ista vestra herculea *omnis ignorantia* (etiam juris positivi & facti) *absolutè vinci potest saltem per gratiam*. Pergamus porro, non enim noster hæret hîc nodus: omnis ignorantia juris naturæ est *vincibilis*, ita tu dicis, & nos tantisper cogitemus, ergo qui omnem

facis *vincibilem*, dum de *vincibili* agis, *nullam* excludis, & revera de *omni* agis; quod si de *omni*, etiam de illa, quam communius mecum Theologi *invincibilem* putant, & nominant; ego ergo dum *invincibilem* ignorantiam dixi, eam dixi, non quam tu, qui nullam hujusmodi admittis, sed Theologi passim *invincibilem* esse volunt, & tu *vincibilem* dicis, adeoque non excludis, dum iterandas esse confessiones contendis durante ignorantia *vincibili* factas, sed tua *vincibili*, hoc est, quæ *invincibilem* aliorum in se etiam comprehendit sub nomine vincibilitatis, quia & illa *absolutè* *vinci potest*, *saltem per gratiam*, quod adversarii non negant, quoque adeo sensu *invincibilem* suam fateantur esse etiam *vincibilem*, & talem dici facile patientur: nulla ergo calumnia si confessiones omnes durante ignorantia factas, etiam eâ, quæ in scholis nomine *invincibilis* ignorantia venit, iterari te velle jam inde ab initio Paragraphi dicebam.

Nec hîc stabimus, ulterius tuis ipsius verbis convincendus venis: nam cujus hæc vox est? *Cum vel non detur ignorantia invincibilis juris naturæ, uti probabilius putamus, vel, SI DETUR: EQUIDEM NON EXCUSAT A PECCATO FORMALI, &c.* Noli tuam Thesim erubescere Præses; tua est, & inter eas conclusiones, quas anno 1672. 12. & 13. Julii sustinuiſti, ordine vigesima. Neque pudeat, quod inconstantior sententiam mutaveris postea in Tyrocinio pag. 353. ubi ita loqueris: *Secundum veriore, & in SS. Patribus fundatam sententiam nulla datur ignorantia*
juris

juris naturæ, quæ sit invincibilis & inculpabilis, contrariam huic assertioni sententiam saltem quoad primam partem diu tenui, & bis in publicis Thesibus defendi: NULLAM SCILICET IGNORANTIAM INVINCIBILEM JURIS NATURÆ EXCUSARE A PECCATO, etiam supponendo dari talem invincibilem. At quia hoc multis nimis durum videtur, tandem assertionem hanc publicè defendi: licet valdè probabilem adhuc judicem alteram sententiam, eamque non contemnendis rationibus fulcire possem. Ne pudeat, inquam: veniam facilem meretur inconstantia, quæ tam plausibilem præfert rationem; mutasti sententiam, non quia verius, & in SS. Partibus fundatum magis erat aliud, sed quia hoc multis nimis durum videtur; nisi fortè quia hoc multis nimis durum videtur, exinde verior capit esse, & in SS. Partibus fundata sententia contraria. At herculè quantò laudabilior nobis fuisset Macarius (& esset Gummarus, & , ut alios taceam, Gabriëlis) si & hanc, & alias in variis materiis sententias feliciùs mutasset, & verius, nec deesse potuisset honesta ratio, ubi non illud tantùm obtineret, quod multis hoc & illud nimis durum videtur, sed quod & hoc, & illud non uno fulmine Roma damnasset: dixi porro feliciùs mutasset, & verius; nam non satis quidem sincerè sententiam suam mutasse hìc Macarius videtur; qui enim tam piis oculis dimissum à se dogma respectare pergit, ut valde probabilem adhuc judicet & non contemnendis rationibus fultum, nec aliam rationem prætexit, quàm quod

hoc multis nimis durum videtur, an non is idem quidem sentire, sed aliter loqui, & verba tantum, non animum mutasse censendus est, verba repetiturus eadem, si mutata phraseos ratio cesset, & *hoc nimis durum multis videri* designat? imo, si profundius rimamur, id quidem fecit, ut, cum ante hæeret dubius, daretur, nec ne ignorantia invincibilis, & ita dubiè loqueretur: *Cum vel non detur ignorantia invincibilis juris naturæ, uti probabilius putamus, vel si detur: equidem non excuset à peccato formali, &c.* alterutrum postea determinans, nec dari eam, nec dari posse planè definierit, tantum tamen abest, ut illud etiam negaverit, quod hypotheticè antea confidenter asseruerat, *si detur*, non excusaturam à peccato formali; ut etiam in Tyrocinio temperare sibi non possit, quin pag. 374. quod ante item pag. 353. fecisse eum vidimus, iterum exclamet valdè probabilem eam esse sententiam, quæ, & invincibilem admittit, & eam à culpa negat excusare; hoc tamen constanter sustinet, nihil inde ad difficilem illam tot Confessionum reiterationem sinisteriùs posse concludi: & in hoc præcipuus rei nostræ cardo vertitur, id nitidè ut ostendatur, ignorantiam invincibilem, si non excuset à culpa formali, nec excusare ab illa ipsa Confessionum reiteratione. Id autem ut agam, dabo illum honorem Francisco Simonis, & Ulico Jonson, ut quod apud eos Confectarium reperi, eorum etiam verbis illustrem, tantoque id agam libentiùs, quòd Macarium alter, alter

alter Gummarum presè impugnet, quorum scilicet hac in re affinis est, & communis sententia.

Ac primo quidem Franciscus Simonis hoc pag. 23. ponit, & probat consecrarium, *is qui agendo contra legem naturæ peccavit invincibiliter ignorans legem, justificari non potest eâ ignorantia*: IMO SACRILEGIA ACCUMULAT, UTENS INTEREA SACRAMENTIS ECCLESIE.

Etenim manente eâ ignorantia, fieri non potest, ut suscipiat eam animi dispositionem, quæ voluntatem peccandi excludat: nulla detestatio peccati excludet voluntatem id faciendi, quod omnino ignoratur esse peccatum; quæ res est manifesta.

Hinc sequitur NON SINE SACRILEGIO EUM UTI SACRAMENTIS; non enim excusat ignorantia: est namque ignorantia juris, aut certè ignorantiam juris naturæ involvit. Non ignorat integrè confitendum esse, non etiam statum gratiæ esse necessarium, ut sumere liceat Eucharistiam, ignorat se non confiteri integrè; uti & non esse se in statu gratiæ: hæc facti ignorantia reipsa ignorantiam juris includit. Ignorat scilicet, se non confiteri integrè, quia ignorat se peccasse contra legem naturæ: hoc verò ignorat, quia legem naturæ ignorat. Hæc juris naturæ ignorantia tollatur, & sciet se non confiteri integrè, seque non esse in gratia: non potest mereri excusationem ista facti ignorantia, nisi & mereatur ignorantia juris, quam includit.

Tum ita ad aliud Consecrarium procedit: Is qui agendo
contra

contra legem naturæ peccavit olim invincibiliter ignorans legem; obligatur non solum confiteri peccatum illud, sed & iterare confessiones omnes, quas fecit in ea ignorantia, & confiteri sacrilegia toties commissa, quoties Sacramentis est usus. Etenim & irrita fuit omnis confessio & sacrilegus Sacramentorum usus, ut patuit. Vidit hoc omne genus Confessarii Autor Theseos (D. Van Werm) cujus priorem partem supra dedi (& nos supra dedimus) quicumque ergo deprehendit se per ignorantiam juris naturæ graviter deliquisse, omnes confessiones suas, quas tempore illo durante fecit, debet reiterare.

Ades nunc huc Gummare, & mecum ea repete, quæ pag. 52. congerit Ulicus Jonson ad argumentum sextum; & si hæctenus refellere eum, vel, ut nos putamus, non potuisti, vel, ut tui nos volunt credere, dignatus non es; audire eum saltem ne pigeat; cæterum nescio an superbiusculi id animi non sit Scriptores ita alios passim despiciere, ut vix ulli respondere digneris; exspectat responsi aliquid Gerardus van Vianen, exspectat hic ipse Ulicus Jonson, exspectat jam dudum, & frustra, Eruditissimus D. Du Bois; vigila Gummare, & attende; vera, & germana caritas humilis est, & neminem despicit; ego certè quidlibet malim suspicari, etiam convictum te esse, quam superbum; nunc ad Ulicum.

Si actio, inquit pag. 52. legi naturæ contraria statuat hominem, qui legem illam invitus ignorat, verè coram Deo cri-

criminis reum, supplicioque obnoxium, homo ille justificari numquam potest ullo modo, saltem quamdiu ignorantia involuntaria (qualis sine dubio vestra est, quæ non alio sensu, ut vidimus, vincibilis est, quàm quod absolutè vinci potest saltem per gratiam) perseverat: non per Sacramentum Baptismi, non per Sacramentum Pœnitentiæ, non etiam per Martyrium; nam nullo ex his medio justificari potest sine contritione, juxta illud Tridentini Sess. 14. c. 4. fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius. Contritio porro debet involvere propositum non peccandi de cætero, debetque excludere voluntatem peccandi; atqui ejusmodi contritionis motum elicere numquam potest homo, de quo agimus: nam quamcumque contritionem illum cogitaveris elicuisse, cum illa poterit stare voluntas peccandi, sive ponendi illam actionem, quam invitus ignorat legi esse contrariam: imo si ex ignorantia involuntaria (& ita invincibili, ut absolutè tamen possit vinci, saltem per gratiam) certò mihi persuadeam, fornicationem V. G. in certis quibusdam circumstantiis lege caritatis mihi esse præceptam, omnis mea contritio necessariò tacitè involvet voluntatem in istis circumstantiis fornicandi, adeoque peccandi; tantum aberit, ut voluntatem peccandi excludat. Hinc est,

Confectarium primum: Confessiones omnes istius hominis sunt irritæ: nam caruit contritione verâ, cujus defectu confessio est irrita.

Confectarium secundum: Confessiones omnes sunt iterandæ: nam confessio irrita est iteranda.

Hæc in unum quidem Gummarum Ulicus, at non unum Gummarum ferit, ferit & Macarium: facit enim consentiens utriusque inter se doctrina, ut, quod ex alterutra consequitur, ex utraque consequatur. Uterque *omnem ignorantiam*, etiam eam, quam cæteri passim auctores *invincibilem* vocant, *vincibilem* dicit. Uterque hanc eandem rationem adfert, quia *omnis*, atque adeo famosa illa etiam *invincibilis*, vinci absolutè potest, saltem per gratiam. Atque ita pari hætenus passu uterque procedit; prævolat dein Macarius, &, quod ex Gumhari sententia deducit alius, ipse in sua sententia admittit confectarium; & valde probabile esse ipsemet contendit, omnes confessiones esse reiterandas, quæ durante ignorantia *vincibili* juris naturæ fuerint peractæ; sic tamen ut per *vincibilem* non excludat Adversariorum *invincibilem*, utpote, ipsis etiam fatentibus Adversariis absolutè, *vincibilem*, saltem per gratiam. Jam vero cum is Theologus *valde probabile* esse dicat, qui probabilitatis hostis acerrimus, in suscipiendis præsertim, & administrandis Sacramentis, nihil, nisi quod certum est, aut saltem, ubi omnia probabilia, id solum quod tutius est, ad praxim admittit; potuit absolutè dici in titulo, quod valde probabile Macarius dixerat & manifestè tutius est: atque ita hanc quoque calumniæ speciem abstergimus, & hujus paragraphi titulum planè facimus Macarianum.

§. 3.

EXECUTITUR DILIGENTIUS*hic primus anfractus, & quàm everfivus fit
Confessionis pluribus ostenditur.*

ADsum vobis iterum inconsiderati Sacramenti Pœnitentiæ Reformatores, nec solus, sed utrumque latus iisdem stipatus subsidiis, Franciscum inter & Ulicum medius, egregium illud, & nobile Theologorum par mecum in arenam reduco.

Iterandæ sunt Confessiones omnes durante consuetudine recidendi peractæ, & tamquam sacrilegæ iterandæ: ita nos §. 1. docebat Gummarus, & erubuisse putem cum talia doceret, docebat tamen; Iterandæ sunt Confessiones durante ignorantia juris naturæ, etiã invincibili peractæ, ita §. 2. docebat Macarius, & ex Gumhari sententia inferebat Ulicus Jonson: non contemnendus cuniculus est, ignoscant mihi quicumque Adversarii sunt, non inanis suspicio est, multum ruinæ Confessionis hic cuniculus minatur, quod ferri non potest onus, excutitur; excutitur jugum, quod tyrannicum est, & frequentes illæ iterationes, & reiterationes Confessionum eò denique pertinent, ut nulla fiat omninò Confessio, ut carnificina fiat conscientiarum, ut in desperationem agantur anxie fidelium mentes.

Gg 2

Audi

Audi Franciscum Simonis : *Scopus* , inquit pag. 26. *dogmatis capitalis* hic est : *Confessio carnificina conscientiarum* , ac denique *desperatio*. Agit autem de peccatis ignorantiae juris naturae : *Scopum hunc videbis* , si attenderis ; primo , *Confessiones ejus hominis* , qui peccavit olim ignorans , omnes fuisse irritas , & sacrilegas durante ignorantia , adeoque iterandas : in hac vero iteratione , si confitentem fugerit circumstantia , quam postea discat graviter adversari legi naturae , rursus iterandas esse omnes , & sic porro : Secundo , neminem quantumvis doctum , aut sanctum , sibi persuadere posse , se depulisse ignorantias omnes juris naturae tam varii , tamque implexi in tanta varietate materiarum , Iustitiae , Caritatis , Religionis , Castitatis , aliarumque virtutum : adeoque neminem sibi posse persuadere , nullum superesse istius generis peccatum sibi expiandum. Nulla diligentia , nullae Confessionum iterationes securum reddent. Nec adhuc potest diglutire hunc bolum , ergo illum iterum masticat in supplicatione ad Pontificem Maximum pag. 28. *His paucis animum advertat* , tua Sanctitas , is qui olim ex invincibili ignorantia (quae tamen absolute vinci possit , saltem per gratiam , & hoc sensu sit vincibilis) peccavit graviter , extra Dei gratiam vixit , quamdiu deinde in ignorantia vixit : Confessiones iterandae omnes ; si quid postea novi discat hujusmodi peccati olim commissi , nihil actum iteratione illa Confessionum , iterandae rursus omnes. Si quid ignorantiae , ex qua olim peccavit graviter , adhæreat usque ad

ET INFELIX CONCORDIA. 237

ad mortem, supplicii destinatur æternis luenda illa omnis peccatorum series, Confessiones sacrilegæ, cæterorumque usus Sacramentorum, tot sacrilegiorum reus. Iudicet tua Sanctitas an aberraverim, scopum dogmatis designans Confessionem carnificinam conscientiarum, ac denique desperationem: eadem inculcat, repetitque pag. 33. & alibi: usque adeo digeri illa satis non possunt Catholico stomacho.

Instat æquè pressè Ulicus Jonson, & eâdem parte Gumarum aggreditur. Pag. 53. audiamus: *Confessiones omnes sunt iterandæ sed & Confessiones, durante ignorantia iteratæ, rursus sunt irritæ deficiente contritione verâ, quæ haberi non potest, dum ignorantia perseverat (ut supra probatum est) iterandæ sunt igitur iterum, tertio, sæpius, nihil umquam valituræ: en carnificinam conscientiarum. Quæ igitur spes salutis homini miserrimo? eliciat, inquires, caritatem Dei super omnia in gradu quodam perfectissimo: at quæ potest? caritas necessariò includit voluntatem seriam numquam graviter offendendi Deum, quem amat super omnia: caritas autem istius hominis (de quo supra §. præcedenti) involvet propositum committendi fornicationem in iis circumstantiis, in quibus ex ignorantia minimè voluntaria (& invincibili, absolutè tamen vincibili, saltem per gratiam) iudicat se lege caritatis obstringi ad fornicandum, erit igitur caritas illa voluntas peccandi, atque adeo caritas nulla. Quod nam igitur suggeris remedium animarum Medice? nihil ego isti homini superesse video, præter abyssum desperationis,*

rationis, unde emergat numquam. Expectabo ut suggeras remedium aliquod: haecenus ille; & adhuc expectat patienter, sed expectet licet, nec dum suggerere aliquod dignatus est Gummarus, aut potius nam, jam dixi, quilibet suspicari malim, quàm à superbia rationem tam pertinacis silentii petam.

Nec prætereundum hîc videtur, quamquam ad sectionem primam propriè id spectet, confectarium aliud de absolutio-
ne, quod argumento septimo ad hominem pluribus & accuratè prosequitur; hæc summa est; absolutio dari non potest, saltem extra necessitatem, nisi certò moraliter constet de fut^o senti dispositione pœnitentis; hæc in eo sufficiens non est, nisi adsit sufficiens contritio, nec erit ea sufficiens, quamdiu aderit ejusmodi aliqua ignorantia; debet ergo moraliter certò constare, nullam in pœnitentis animo ignorantiam hujusmodi residere: & quando id constabit? nam an ipse tam temerarius sit Gummarus, ut id de se affirmet? quid tu autem ad hæc Gummare? in tua doctrina vitium est, an in Ulici dialectica? nam ubi tam horrenda confectaria video, in alterutra vitium esse necesse est. Sed frustra est; silentarius nobis factus est Gummarus, tacere certus est.

At non tacebo ego, & jam dudum, opinor, lector, proprium aliquid à me expectes, qui tam liberaliter aliena retuli; ego verò reliquum paragraphi mihi vindico; confectariis jam datis suum pondus adjicio, & periculosum
cuni-

cuniculi anfractum diligentius perscrutans, per tot tamque frequentes Confessionum iterationes, ad nullam denique iri demonstro, res paulò altius repetenda est.

Res confiteri dura, & grande Confessio onus; quid? superbum, ut sumus, homines genus, & ad propriam attentum gloriam nos accusare ipsos? deque occultis, & infamibus prorsus criminibus accusare? quod in equuleo tormenta inter & minas non manifestaremus, id sponte & liberè homini alteri proderet? quæ in nobismetipsis erubescimus facta, quorumque adeo memoriam in nobis, si possumus, ipsis extinguamus, ea & eloqui alteri, & novam rursum in cognitionem, sic quasi novam in lucem reproducere? heu! quàm pudibundâ fronte, quàm tremulâ linguâ, quàm mæstum suspirantibus labiis, quàm pudore suffusis genis id fieri necessè! verè grande Confessio onus, & dura res confiteri! Da mihi puellam cæterà probam, & honestam: sed heu! illa, illa proba, trahente foris diabolo, titillante intus libidine, moroso consensu in mollitiem turpiter incidit; aut etiam invitante prætereà libidinoso scurrâ, & alliciente loci solitudine, victrici concupiscentiæ (cui nempe ex novaturientium laxissimo, & contra Concilium Tridentinum falsissimo effato resisti non possit) semel succubuit infelix. Da mihi matronam optimæ totâ urbe famæ, & honestissimam vulgò habitam, & erat sanè cur haberetur; & illa tamen, ut est proclivis in malum natura nostra, absente diutiùs marito, solitudinis pertæsa reditum dum
 sus.

suspirat ; ecce tibi , communis familiæ amicus peregrè advenit , lautè pro amicitia hospes excipitur ; nihil hactenus mali , sed periculi plena omnia ; ecce media intervenit concupiscentia , illa , illa victrix , impuros ignes afflat diabolus ; hospitalitas transit in libidinem , & , quod mediâ ante horâ vel cogitare horruisset , reipsâ totum violat maritalem perfida adultera : sed mox , ut non erat de meritio grege , vix admissum est crimen , & jam erubuit , & , quod semel admisit , millies damnavit. Eheu ! quæ deinde in puella illa , quæ in hac matrona interna lucta , quàm anxia , quàm assidua ? dum & facti piè pœnitet , & ad Christianam Confessionem assurgere tentant pœnitentes feminæ ; & interim obluetur pudor , gravis hostis , revocat naturalis verecundia , ipsa pertinaciter resistit natura , & turbatus intra viscera ebullit sanguis ; vident , ut expallescant ? ut lucem fugiant , & hominum frequentiam , ut solæ in obscuras latebras recedant ? & in hac solitudine tamen , & in his tenebris adhuc se erubescant. Ægras suspicantur Domestici , solantur Parentes , Sorores , Conjux , sed refricat turpem memoriam ipse Domesticorum aspectus , & importunum solatium ; & cujus facti solæ ipsæ sunt testes , ejus omnes putant esse conscios ; ergo in solitudinem iterum , iterum in latebras , ubi suis se lachrymis , & gemitibus exedant. Vah ! hæc de me fateri crimina ! nec alieno ore , sed proprio fateri ! & quid Sacerdos cogitabit ? & hujus ego vultum ultrâ , & oculos subire poterò ? & non emori

ET INFELIX CONCORDIA. 241

emori toties videbor, quoties aut à me ipsum, aut ab ipso videri me credam? & ut me non videat, quæ de me etiam absens non suspicabitur? dum hæc cogitationum turbæ noctibus integris insomnes animas fatigant, dum fauces præcludit dæmon, ne suum ipsæ dedecus umquam eloquantur, dum cum dæmone conspirat ingenitus pudor; non deserit miseris miserator omnium Deus, & cælestes gratiæ suæ motus benignus emittit: optimè: recreantur paululum (tanta est Divinæ gratiæ vis) pectus iterum, atque iterum percutiunt, & semiapertos oculos ad cælum prope aufint tollere; in genua provolvuntur, & reconciliari suo Deo, quovis velint commodi dispendio: tenella membra ciliciis, & voluntariis ejusmodi afflictionibus crucient, excusum corpusculum jejuniis macerent, ipsum sanguinem, uti nunc lacrymas, & vitam profundant, quidlibet demum patiantur, dummodo confiteri necesse non sit.

Et verò Trium-Viri, rigidi pœnitentiarum amatores, si æqui estis rerum æstimatores, id mecum statuetis, peccatorem vix esse ullum, qui non pœnitentias malit subire quaslibet, ipsamque adeo confessionem maximæ gravissimæque instar pœnitentiæ non habeat.

Instat interim fortior è cælo vis; se suumque pudorem christianâ fortitudine superent, & quod facere impiè contra Deum non puduit, id pro animæ salute utiliter, & piè confiteri non pudeat: vincit gratia, abstergunt lacrymas, confiteri certæ sunt, surgunt, ad templum procedunt,

H h

sub-

subinde tamen domum respectantes; ter sedem confessionalem tangunt, ter revocantur, & ipse indulgens animo pes ad eundem tardus, & tarda ad confitendum lingua est: heus infelices! jam eratis in portu, & procellosum mare sic miseræ repetitis? agite, expectat vos in Ministro & Vicario suo ad veniam, & amplexum paratus Deus, securitas Conscientiæ, peccatorum venia, Gloria æterna, Dei amicitia uno tantum constabunt verbo, difficili illo quidem, sed uno tamen: agite semel tantum, quantulum est quod exigitur? semel tantum dicere opus, tormenti id quidem genus est, sed perbreve & nisi recessissetis, jam dictum fuerat; agite, semel dicite, & æternum licebit salubriter tacere, imo & oblivisci. Audimur, redeunt alacriores, tantum potuit una hæc, & brevis vox *semel*: salva res est, à gemitu incipiunt, desinunt in lacrymas, & jam confessæ sunt, felices, quæ semel eloquendo æternum, & apud homines silentium, & apud Deum oblivium suo crimini induxerunt.

Nunc tuam Lector fidem! si in Macarium illæ, si in Gümmarum incidissent, putas inducendas fuisse, ut sæpius idem confiterentur, & non potius obdurandas ut nunquam? putas reversuras fuisse in templum ad animæ salutem, & non potius desperabundas domum ad laqueum? quæ enim eorum vox, quæ eorum est oratio? age & pudorem superare assuesce, qui sæpius superandus erit; semel peccasti, at non semel erit confitendum; quod semel admisisti, centies erit repetendum: quid ita? si in idem peccatum,

tum, quod multis hodie cum lacrymis confiteri paras, pro humana corruptæ naturæ fragilitate denuò relabaris, ipsa hodierna irrita est confessio, & repetenda; si, excusso quantumvis diligenter Conscientiæ sinu, quidquid occurrerit dubiè aut certò, candidè totum dubiè, aut certò, uti habes conscientiam, elocutus fueris, ex ignorantia intereà juris naturæ invincibili, nec alio sensu vincibili, quàm quod absolutè vinci potuerit saltem per gratiam, peccasti, & id tu peccatum nunc taces, non voluntariè, sed ignorantè, quia scrupulum ejus, quia conscientiam non habes; nil proderit confiteri, si deprehendas postea jus naturæ à te quantumvis ignorantè violatum; repetendæ confessiones omnes, quia irritæ omnes, omnes fuerunt sacrilegæ: repententur igitur; at si & post reiterationem illam novi aliquid ejusmodi occurrat, reiterationes omnes sunt denuò, & ita tertio, sapius, imo si ad mortem usque ignorantia aliquid adhæserit, restant peccata, non nisi sacrilegè confessa, æternis pœnis luenda omnia, nulla enim valida fuit durante hâc ignorantia, aut esse potuit contritio; nulla fuit valida, aut esse potuit confessio; & frequens ille, ac toties repetitus Sacramenti usus non delevit peccata, sed sacrilegiis cumulavit; age ergò, pudorem omnem assuesce vincere, semel peccasti, non semel erit confitendum; non semel illud pudoris martyrium subeundum, quod semel admissum centies eloquendum est; nullus confessionum finis, nec ulla tamen post eas omnes reiterationes securitas, & quis omnem ignorantiam

juris naturæ, tam varii, tamque in centum materiis implexi à se depulsam esse temerariè confidat? & ut id de se præsumat pœnitens, quis de pœnitente suo Confessarius moraliter id certò judicet, quod ne probabile quidem ulli Probabilistæ fiat? tam certum ergo erit moraliter, neminem esse dispositum sufficienter ad absolutionem, quàm certum erit, neminem ab omni omninò ignorantia juris naturæ esse immunem. Cui ergo demum impertiri possit absolutio? aut quis tam sit præsumptuosus, ut cum tanto sacrilegii periculo confiteri audeat? tuam igitur fidem Lector! poterit hæc tam blanda vox, & tam suavis de Confessione sententia (est autem hæc, ut vidimus, partim Macarii & Gummari, partim ex eorum placitis per necessariam consequentiam sequitur) poterit, inquam, resiliens ad Sacramentum revocare, & non potius sponte etiam & alacriter accedentes avertere? Nota ergo diligenter artificium, & noxium, nec contemnendum cuniculum, materiæ sacramentalis simul ac formæ destructivum; confessionis illud tam grande, ut vidimus, & experimur, onus novis ad desperationem usque, & animarum carnificinam oneribus immites cumulant; atque ita paulatim intelligitur, quod in ipso paragraphi limine obscurius videbatur, ad nullitatem Confessionis per tot etiam, tamque frequenter iterandas confessiones per cuniculum subdolè perveniri. Nimis scilicet quàm verum est Salomonis Proverbium *qui vehementer emungit elicit sanguinem* Prov. 30. v. 33. quam gnomen rigidis
 Con-

ET INFELIX CONCORDIA. 245

Confessariis opportunè aprat Cornelius à Lapide ; & possumus filii meminisse , dum Patris verba legimus ; nec historiam opinor Reformatores illi nostri è sacris Codicibus utilius ruminarent aliam, quàm quæ de Roboamo habemus 3. Reg. 12. ubi id ante omnia vellem secum attentè exigerent, quæ denique causa fuerit tanti, tamque assidui schismatis, quo & à Roboamo simul, ac domo David decem tribus irreparabili damno defecerint ; ne & suo ipsi rigore, si pergant, id umquam efficiant, ut sed ad alium anfractum potius nos eamus.

ARTICULUS II.

*Secundus hujus cuniculi anfractus circa
Sigillum Sacramentale Confessionis.*

NUllus in militari expeditione obsessæ urbi fatalior cuniculi locus, quam, in quem omnes ambages & anfractus desinunt, & qui recipiendo militari pulveri destinatus est : nec ullus sacramentalium cuniculorum Confessionis fatalior anfractus, quàm qui infirmando Confessionis Sigillo paratur ; nisi id plus fortè est, quàm cuniculum fodere, & potius accensum fomitem ipsi pulveri admovere ; & verè actum est profus de Sacramento, si hanc semel flammam Sacramentales cuniculi conceperint, &, uno convulsa impetu, in auras ruinosa abit Sacramentalis Confessio.

Res.

Res confiteri dura est, jam id articulo superiori vidimus; & de industria studiosè, & pluribus, & ad oculum, ut loquimur, demonstravi; jam ante enim prævidebam, ejus usum articuli præcedentis minimè circumscribendum angustiis; sed ad hunc etiam articulum facturum vivis id semel coloribus depinxisse, & vivaci ideâ semel id comprehendisse. Durum igitur, non enim est cur id dissimulemus, durum est, ad interiora viscera, & abstrusos conscientiæ & cogitationum recessus, soli Deo nobisque pervios hominem volenter admittere, sordesque ei suas omnes detegere; sed grande ut id sit onus, & ita grande, ut ad fidem nostram benè cæterâ dispositos, hoc & deterreat unum, & avertat Hæreticos; volentes tamen patienter æquè, ac fortiter humeros submittit Christiana pœnitentia, dum divinâ & gratiâ adjuta & luce fidei illustrata, in Confessario Dei Ministrum & Vicarium intuita, Deo se, non homini confiteri Catholicè credit, surdo quidem non loqui, sed loqui muto, in ejusque auribus sua cum suis verbis peccata, ad æternum silentium salubriter sepeliri. Ita est; Confessionem factam rectam conservat arctum illud, & multiplici jure, naturali, Divino, Ecclesiastico, sic quasi totidem firmatum nodis Sacramentale Confessionis Sigillum, quos adeò nodos si aut solvere, aut laxare inceperis, næ tu eversum pœnitentiæ cuniculum planè perficis; imo potius, ut dixi, in certam ejus ruinam subterraneo pulveri de cuniculario incendiarius factus, ignem injicis.

Non

ET INFELIX CONCORDIA. 247

Non accuso Trium-Viros, quasi hunc etiam tam fatalem cuniculum fodiant, aut incendiarium fomitem accendant, & rotent: est tamen cur Gummarum saltem & Macarium examinem, absolvere æquè ac damnare paratus: faciam id porrò ita sincerè, ut ex ipso fine cognoscere liceat, quàm fidelis, & ab omni calumnia alienus longiori hoc capite flexus, & ambages cuniculosque eorum omnes percurrerim.

§. I.

QUID HAC IN MATERIA
Romana Inquisitio nuper damnaverit.

Quò periculosiora sunt mala, hòc sollicitiùs eorum primis obstandum principiis; ut adeò Roma, uti Fidei Catholicæ universim, ita Sacramentorum præcipua vindex, primis hac in re Novaturientium conatibus resistere tantò diligentius debuerit, quantò propiùs eum certa Sacramenti Pœnitentiæ ruina conjuncta est; & fecit id sanè Roma perquam diligenter, nec ullam indulgens moram vix audire potuerat, moveri in Belgio capisse aliquid à Bajo-Janseniana factione contra Sacramentale Sigillum, & jam in Belgium Decretum expedierat.

Erud.D.Franc.vander Vliet S.T. Lovanii Licentiatus, Canonicus graduatus, & in Seminario Archiepiscopali Mechliniæ Professor, & ne alicujus tituli obliviscamur, jam à paucis heb-

hebdomadis in novam illam, & strictam scilicet Theologiæ Lovaniensis Facultatem adlectus (video enim & illum subscripsisse articulis, quos, ut Lovaniensis doctrinæ articulos, Gummarus proposuit) hic inquam Professor hanc ibidem posuit, & sustinuit Thesim die 19. Febr. 1682. *oritur ex Confessione Sacramentali Sigillum, quo obligatur Confessarius ex justitia, & religione, quidquid peccati, & illi affine in confessione intellexit, silentio involvere*: nimis ea quidem, bone Professor, tenuiter, hæctenus indubitatum erat, non ex justitia modo, & religione, sed ex jure naturali, divino & Ecclesiastico obligatum esse: sed quid dicam? qui velit postea solvere nodum, prudentior est, quàm ut eum ante valde stringat; pergit autem infelix Thesista, quæ verba majusculis literis imprimenda do, sunt enim secundum apices omnes ea ipsa, quæ in Romano mox Decreto proscripita legentur: **SCIENTIA EX CONFessione ACQUISITA UTI LICET, MODO FIAT SINE DIRECTA AUT INDIRECTA REVELATIONE, ET GRAVAMINE POENITENTIS, NISI ALIUD MULTO GRAVIUS EX NON USU SEQUATUR: IN CUJUS COMPARATIONE PRIUS MERITò CONTEMNATUR.** Nec dissimulandum est ejusdem coloris pertinens: *Non est improbable quod olim, in quibusdam casibus licuerit uti scientiâ ex Confessione acquisitâ, in quibus modo non liceret.*

Dici vix potest, quantus ab una hac Thesi non Mechliniæ modo, sed toto Belgio strepitus auditus, indignabatur quisquis Sacramento Pœnitentiæ benè pièque volebat;

calamum stringit R. D. Antonius Suivius; ore & manu pugnat D. Nicolaus du Bois, dum eam voce & scripto, in Cathedra, & libris doctrinam debellandam suscepit, nec destitit, donec Romanus Senatus litem diremit, & invidet licet D. Vander Vliet, dum ejus Thesim reprobat, & omninò proscribit Romana Congregatio, causam Domino Du Bois feliciter adjudicat. Quid interim Gummarius? tacebat homo; an & Thesim probabat? nescio; hoc scio, bene hoc tempore conveniebat Pontificio Collegio cum Seminario Archiëpiscopali; cæterum, an, & quid suspicionis secum adferat Gummarianum illud silentium, suo loco videbitur.

Interea non satis sustinet Theseos suæ invidiam, & bonorum omnium non otiosas indignationes & querelas: quid agat? Consultit sua Lovanii oracula, & puto Pontificia, non Romana illa, sed Lovaniensia, & ita à Collegio Pontificio dicta: alteras edit Theses, quæ & priorum sint Apologeticæ, & earum duritiem temperent; & conclusionem quidem secundâ ita invidiosæ de Sigillo positionis sensum limitant, ut eam tantùm velint intelligi de usu scientiæ ex confessione acquisitæ cum gravamine pœnitentis seclusâ quâcumque revelatione: sed nihilo hæc Theses alteræ primis feliciores, aliquantò etiam deteriores fortunam nactæ sunt; nam & illa explicatio Romanis displicuit, quod cum priori Thesi commune est, & ipsa præterea hæc disputatio altera auctoritate Regiâ interrupta est & con-

tinuari prohibita: ex hoc, ut solent vetitæ merces, copiosius spargi, & distrahi exemplaria curarunt, ut, quo possent modo, infelicem interruptæ disputationis successum compensarent. Nunc ipsam Censuram audiamus.

Feria 4. die 18. Novembris 1682.

In Congregatione Generali S. Romana Universalis Inquisitionis habita in Conventu S. Mariæ super Minervam coram Eminentissimis ac Reverendissimis DD.S.R.E. Cardinalibus in tota Republica Christiana, contra Hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus à S. Sede Apostolica specialiter deputatis.

P Ravia matura consultatione DD. Consultorum facta fuit discussio sequentis propositionis: Scientia ex Confessione acquisita uti licet, modo fiat sine directa aut indirecta revelatione, & gravamine pœnitentis nisi aliud multò gravius ex non usu sequatur: in cujus
com-

comparatione prius meritò contem-
 natur : (est hæc ipsa , ut vides , Thesis D. Vander Vliet
 diei 19. Februarii 1682.) addita deinde explicatione
 (in secundis nempe Thesis 6. Iunii eodem anno Conclusione 2.)
 sive limitatione; quod sit intelligenda de usu scien-
 tia ex Confessione acquisita cum gravamine pœ-
 nitentis seclusa quacumq; revelatione; atq; in casu,
 quo multo gravius gravamen ejusdem pœnitentis
 ex non usu sequeretur; & statuerunt dictam pro-
 positionem, quatenus admittit usum dicta scien-
 tia cum gravamine pœnitentis, omninò prohi-
 bendam esse etiam cum dicta explicatione sive
 limitatione; & presenti Decreto prohibent, ne
 quis ultra audeat talem doctrinam publicè, aut
 privatim docere, aut defendere, sub pœnis arbitrio
 S. Congregationis infligendis: mandantes etiam
 universis Sacramenti Pœnitentia Ministris, ut
 ab ea in praxim deducenda prorsus abstineant.

FRANCISCUS RICCARDUS S. R. & Universalis
 Inquisitionis Not.

HÆc satis sint de D. Vander Vliet & infausta ejus Thesi, cæ potissimum occasione relata, ut intelligant omnes, quàm non impune, nec sine Romana Centura in hac cuniculi parte laborare liceat: & primum quidem ligonem in ea Thesi fixerat Seminarii Archiepiscopalis Professor, mox plures habiturus socios, & in eodem secum cuniculo fossores, nisi primis bene conatibus Roma, & eodem ipso anno restitisset; & providè; intelligebat enim Roma nec brevius posse, nec periculosius, quàm hâc parte, Sacramentum Pœnitentiæ expugnari.

§. 2.

QUID DE HOC SIGILLO
sentiât Macarius.

EXaminandus hîc nobis venit R. D. Havermans, de quo id quidem certum est, non tam profundè eum ligonem agere, quam §. præcedenti Archiepiscopalis Professor foderit; sed neque id dubium est, otiosum eum profus non esse; & suspectum meritò est, quod habet in *examine* pag. 279. *boni tamen Confessarii, qui que amat salutem pœnitentis, est aliquando inquirere extrâ Confessionem de vita & moribus sui pœnitentis, idque sine Sigilli fractione fieri posse, omninò indubitatum est; & secundum illam notitiam dirigere sese potest in Confessione, prout scio à piis & doctis Confessariis*

riis practicari ubi enim ex domesticorum, vel aliorum fide dignorum testimonio sciret Confessarius pœnitentem adhuc in eadem cecidisse vitia, credere non deberet pœnitenti contrarium asserenti: quid autem? curiosa illa & sollicita in vitam & mores alienos apud Domesticos inquisitio, ab eo facta, qui Confessarius ejus esse, & praxim inquisitionis hujusmodi suis in libris operosè inculcare scitur; nihil putemus periculi continere, ne cujusdam criminis suspicio apud illos ipsos domesticos suboriatur? nec ita hi secum cogitent: hæc à me de eo, & illa quæsit, & Confessarius ejus est, de quo quærebat, nec solebat in hanc saltem, & illam materiam inquirere: & hæc dum cogitant, ut sumus naturâ creduli, præfertim in malum, & temerariis facilè abripimur judiciis, non pronum erit sinisterius quidquam de ipso pœnitente opinari? certè, utcumque *id sine Sigilli fractione fieri posse omnino indubitatum* putet Macarius, rem ego dico non levi periculo obnoxiam, quàm enim facilè in inquisitione illa Confessario non satis advertenti vox excidat aliqua, ferax deinde multarum suspicionum materia; ut ut est, nemo quisquam à revelatione plus distat, quàm qui omninò tacet, nec vulgaris prudentia est, ita examen illud suis aptè verbis temperare, ut nihilò plus domesticorum ulli suspicionis abiturus relinquat, quàm primùm adveniens invenerat.

Breviùs loquitur & planiùs, pag. 176. *certè antiqui Patres & Theologi non ita quoad Confessionis Sigillum scrupulosi erant, ac nunc sunt Casuistæ.* Sanè dictum illud Macaria-

num Archiëpiscopale Seminarium redolet, nec multùm
 abludit ab eo pertinente D. Vander Vliet *non est improbabile,*
quod olim in quibusdam casibus licuerit uti scientiâ ex confessio-
ne acquisitâ, in quibus modo non liceret. Quod pertinens
 non est quidem censoriâ virgâ notatum, sed tamen ad eam
 Thesim pertinet, quæ, cum ipsa omninò prohibita sit, &
 proscrip̃ta, non potest non aliquid labis iis adsp̃gere om-
 nibus, quæ ad se pertinent. Quid ergo ait? *certè antiqui*
Patres & Theologi non ita quoad Confessionis Sigillum scrupu-
losi erant, ac nunc sunt Casuistæ. Quis porro id ait? is, qui
 præsentem, ut vidimus, Ecclesiæ praxim nauseabundus
 fastidit; is, qui modernam Ecclesiam in administratione
 Sacramenti pœnitentiæ degenerasse scribit; is, qui unam
 antiquioris Ecclesiæ praxim suspirat, eam laudabilem
 dicit, & ad primum pristinumque vigorem revocari in
 Ecclesia hisce temporibus, & restitui vult, is denique,
 qui, quidquid in fide & moribus labefactatum est, id omne
 recentioribus Theologis & Casuistis acceptum refert, is
 nimium scrupulosos Casuistas dicit quoad Sigillum Con-
 fessionis; quid autem? nimium scrupulosos? & hoc de
 Casuistis? quos laxones passim vocat, quos laxissimis
 laxitatibus perdere omnia, & corrumpere, & laxo om-
 nia definire ore, & laxis ampliare manibus credere nos
 vult. Mira profectò loquitur, non solent cum laxitate
 scrupuli componi. Jam verò quid nunc docent scrupulosi isti
 Casuistæ quoad Sigillum, ut intelligamus quid hac in mate-
 ria

ET INFELIX CONCORDIA. 255

ria Macarius vocet esse scrupulosum. Docent *cavendum* OMNINO, *ne verbo aut signo, aut ALIO QUOVIS MODO, ALIQUATENUS prodat peccatorem.* Et hoc tu scrupulum vocas? scrupulosus ergo est Canon Concilii Lateranensis sub Innocentio III. scrupulosum est caput: *omnis utriusque sexus, quod ex eo Canone desumptum est, & ex quo hoc suum dogma describunt Casuistæ illi scrupulosi. Docent monendos esse fideles, quoniam nemo est, qui non vehementer cupiat, scelera & turpitudinem suam occultari, nihil esse, quod timeant, ne ea, quæ ipsi Confessione patefecerint, à Sacerdote ulli unquam indicentur, neve ALIQUOD ex ea PERICULI (adeoque & gravaminis) GENUS sibi ULLO TEMPORE creari possit.* Et hoc tu scrupulum vocas? scrupulosus ergo est Catechismus Romanus, ex cuius parte 2. cap. 5. hoc item suum dogma fideliter descripserunt scrupulosi isti Casuistæ. Docent denique contra Archiëpiscopalem Professore, non esse licitum uti scientiâ ex Confessione acquisitâ cum gravamine pœnitentis, & multò minus cum directâ aut indirectâ revelatione, etiam eo casu, quo aliud multo gravius ex non usu sequatur, in cuius comparatione prius meritò contemnatur: & hoc tu scrupulum voces? cave feceris; ne ipsam Sacram & universalem Romanam Inquisitionem scrupulosam facias: tu tamen tibi constas & confidenter loqueris; *certè antiqui Patres & Theologi non ita quoad Confessionis Sigillum SCRUPULOSI erant, ac nunc sunt Casuistæ.* Ignosce, Macari, fordidior es, quam initio putaram, & huic tam exitiali cuniculo

culo fodiendo cum Professore Mechliniensi operosius instas, quam primâ fronte videbare : scrupulosi nunc sunt Casuistæ quoad Sigillum, hoc est nimis in eo coarctando rigidi. Quid ita? nullo umquam casu Confessionalis scientiæ usum licitum esse mordicus tenent; hic est eorum scrupulus, hic, ut cæteri quidem scrupuli, eximendus est. Vult ergo Macarius Casuistas modernos paululum hac in re laxiores: ita est; amplioris erant pectoris antiqui Patres, & Theologi, nec ita quoad Confessionis Sigillum scrupulosi, ac nunc sunt Casuistæ. Ita quidem Macarius; sed cælo sit superisque gratia, hoc nostrum modernæ Ecclesiæ ævum non prorsus destituit bonus Deus; inventus est tot inter scrupulosos Casuista unus, qui scrupulosus ipse non esset, sed cum antiquis Theologis & Patribus ampli vir pectoris Franciscus Vander Vliet: sed enim cum amplo suo ille pectore in Censuram Romanam turpiter incidit: & ego, Casuista si essem, Macario scrupulosus malim, quam Inquisitioni Romanæ nimium laxus videri.

§. 3.

EXAMINATUR GUMMARI
de Sigillo Doctrina.

NOli metuere, Gummare, ab incunte ætate civilibus causis assuetus, unam justitiæ, æquitatisque rationem propositam mihi semper habui; examinatum te venio non
con-

condemnatum, litem enim hanc tuam cum D. Marcelis tam implexam video, ut plenius eam Divino Supremi Judicis tribunali dirimendam relinquam; utrimque enim fides Sacerdotis, utrimque solennis protestatio, & oblatum juramentum ægrè sine alterutrius obfirmato mendacio, & gravi perjurii periculo componi possunt; id autem de alterutro determinatè vel suspicari tantum, religioni mihi duxero; imo neque illud velim inquirere, & invidiosum sit definire, pro quo, & contra quem fortior ster' veritatis, aut mendacii præsumptio, ubi cætera sint paria, pro eone, qui liberè, nullà præviâ gravi inimicitia accusat, an pro illo, qui accusatus, nec infamiam satis effugere, nec invidiam à se amovere potest, nisi objectum fortiter crimen, & constanter neget.

Multiplex porrò hac una in materia accusatio est; & primo quidem *in fideli relatione*, quam Autor ad me meo inscriptam nomini transmisit, accusatum te video pag. 35. quasi docuisses *idem*, quod habetur in *Thesi Mechliniensi*; imò quod *Confessarius ex sola Confessione sciens peccatum alicujus occultum carnis, non solum non posset dare ipsi testimonium ad Pastoratum V. G. Begginasii, sed etiam deberet positivè impedire, ne ad dictum Pastoratum promoveretur; ne mitteret Lupum inter Oves.* Idque convenienter fieri posse; si *Confessarius Episcopo scriberet, quod talis N. N. ad dictum Pastoratum esset inidoneus, quod non deberet illum ad Pastoratum promoveri, Confessarius autem*

K k

nomen

nomen suum non signaret &c. Horrenda vel te ipso fatente, Gummare, in Compend. pag. 259. procul dubio hæc est doctrina, sed enim arcanam, etiam & tremendam fatebatur Jansenius suam de ignorantia invincibili doctrinam l. 2. de statu naturæ lapsæ cap. 4. & intrepidè tamen eam docebat.

Multa hic sunt, quæ suspectum te faciunt, aliqua, quæ suspicionem imminuunt; suspectum facit 1. Testimonium Maximiliani Snel, non satis revocatum per subsequentem, eamque geminam ejus declarationem: ubi tantùm declarat se non asseruisse, quod ea esset doctrina D. Gumhari, sed ad summum, se id audivisse ex aliis: nec plus in sua relatione D. Marcellis voluit; deindè hæc in secunda declaratione pugnant: *profiteor declarationem omnem huic contrariam, si quam dederim, & subsignaverim, esse falsam, subreptitiam.* Si enim dederit si subsignaverit, quomodo subreptitia? falsa autem si sit, ipsius falsa erit vitio, & se mendacii condemnat. Denique frivolum est, quod neget totum à se scriptum fuisse testimonium, sed tantùm à signatum fateatur; quod enim signasti, totum, ut tuum & à te scriptum, admittere in omni foro censeris.

2. Audierat ergo Maximilianus ab aliis; nam id nunquam negat; undè autem tantus ille Lovanii rumor, qui nec urbis illius circumscriptus manibus in Hispaniam usque pervenerit?

3. Mirum illud silentium, & tam universale Theologorum in ipso Collegio Pontificio, dum de hac doctrina ab ipso

ipso D. Marcelis interrogarentur ; dari enim ratio potest, cur tacerent omnes , nemo fateretur, eo præsertim in loco, si id docuit Gummarus ; & aliqui saltem , si non omnes , negare illicò debuissent discipuli , si id Magister non docuerat.

4. Ipsum D. Gummarum ab eodem interrogatum non substituisse , nec tum fuisse protestatum , quod postea tam disertè , & expressè fecit.

5. Quod plures alumnos Collegii Pontificii , & Gumhari discipulos , in Collegio Hovii testatos coram se scripto fuisse, eam ipsam esse sui Magistri sententiam, *verissimum esse affirmet ipse D. Marcelis , paratus juramento confirmare : item quod non dixerit hæc animo calumniandi , &c.*

6. Quod cum auditi aliqui exiis Theologis fuissent à Commissariis Facultatis , numquam dein licuerit D. Marcelis aut videre , aut audire quid essent testati , cum tamen , & eâ lege eorum nomina indicasset , ut eorum secum testimonia communicarentur , & id postea sæpè ex condicòto jure quodam suo exigeret ; suspectum etiam est , nihil de iis testimoniis peculiare nec nisi obiter in appendice ad Theses 2. Martii hujus anni egisse , quæ si fuissent in Gumhari favorem , profecto non tacerentur , sed ad verbum , prout ea data essent , impressa legerentur.

7. Denique præter alia ; quod idipsum , eodem tempore , de Magistro Discipuli aliqui Gumhariani , non rogati , sed sponte retulerint D. Du Bois , idque ante edi-

tam ab eo Duplicam, quorum etiam nomina ad Illust. D. Internuncium ipse scripserit.

Suspicionem porrò imminuit; 1. Longior illa in contrarium declaratio, cui quatuor è septem, qui adfuerant D. Marcellis, subscripsere. Quà porrò fide? malâ? non velim suspicari: bonâ? vix ausim sperare; maneat ergo dubia; præsertim cum dubium sit, an iidem illi contraria in Collegio Hovii non signarint.

2. Solennis illa Gummari de se protestatio; primò in Theſibus, deinde in Compendio, ac denique iteranda in lecto mortis. Cui quidem protestationi tam in speciem seriæ, tam publicè, tam sæpè factæ negare prorsus fidem injuriosum sit, & omne commercium humanum interturbet: ne fidem tamen planè adhibeam, facit solennis æquè in oppositum protestatio D. Marcellis, juramenti etiam oblatione magis firmata. Quamquam cur injuriosum etiam sit omnem fidem protestationi Gummariæ negare? est enim verò ipse Methodi Autor, & lubet ex ea ad hominem argumentari: age Gummare, adest pœnitens, nullâ publicè infamis suspicione, se accusat ipsum, sui in se actor & testis, dolorem voce testatur, & lacrymis; addit singulus, & gemitus; manu pectori admotâ piè protestatur. Quid ais Gummare? credo, an non? vide, & attende quid statuas, legem, quam tuleris, patieris: respondet pro eo Methodus, *universa hæc ad fidem non faciunt satis; at homo sincerus est, non vult decipere: quod scripsit, scripsit:*

scripsit : *Univerſa hæc non faciunt ſatis.* Age, Gummare, patere legem, quam ipſe tuleris, *quod enim quiſque juris in alterum ſtatuit, ipſe debet uti eo.* L. 1. ff. *quod quiſque juris* : nam quo jure, aut quâ fronte proteſtationi tuæ fidem exigas, qui verba, lacrymas, ſingultus, proteſtationes, omnia in pœnitentibus ſuſpecta nobis eſſe vis? niſi fortè diſparem utriuſque conditionem hanc facias, quod illi in Sacramento, tu extra illud proteſteris : hæc, ut dixi, ad hominem : nolo interim ego, quem Gummariana Methodus tam duræ fidei non fecit, nolo proteſtationi illi fidem omnem negare; & in gratiam D. Gummari, inter Sacerdotalem utriuſque proteſtationem, in mera quæſtione facti, eam vim mihi faciam, ut quamquam ad alteram partem rationum momenta potius inclinent; judicium tamen, donec magis res liqueat, omne ſuspendam.

Jam verò hæc à te facta proteſtatio, alterius à te faciendæ me facit meminiffe : accuſabaris, quaſi horrendam illam de Sigillo Sacramentali doctrinam tradidiſſes; nec mora, reclamationes, & editis publicè Theſibus toti Belgio profiteris, & ſanctè, & in fide Sacerdotis proteſtaris; & bene ac providè facis; niſi feciſſes, jam totius Belgii communi ſuffragio convictus cum doctrina tua damnareris; nunc quia id facis, quiſquis innocentem te credit, eâ tuâ publicâ reclamatione potiffimùm inductus id credit. At enim jam tot anni ſunt, quibus ſuſpectus nobis es factus de Janſeniſmo, nec ſemel accuſatus es, quaſi non modo negares

quinque Jansenii Propositiones, ut ex ejus libro excerptas, & in sensu ab autore intento ritè ab Apostolica Sede esse damnatas, sed eas tu re ipsâ, nec obscurè traderes; tu tamen taces, nec reclamas, quamvis ad id faciendum toties publicis ab Adversariis Thesibus, & prævio eorum exemplo, fueris lacefcitus. Nunc etiam, dum aliqua ineundæ in Belgio concordiaæ spes affulgere cæpit, hortantur Patres Societatis, & PP. Franciscani, & instant, formulâ Alexandri VII. Pontificis Maximi, in Innocentii X. & ipsius Alexandri VII. Constitutiones Apostolicas religiosè jures; & primas in tam gloriosa tamque Catholica protestatione partes ambiunt, ut si præire nolueris, saltem imitari non detrectes; tu tamen non modo neutrum facis, sed & nolle te facere profiteris; superi! quæ est ista tam hamata protestatio, quæ interioribus adeò tenaciter visceribus hæret, ut nec tantâ vi foras extrahi, nec educi possit? crede mihi, Gummare, multùm ex hoc apud bonos omnes fama tua periclitatur, dum vident nihilò propè citius, aut facilius à te homine, ut hætenus credimus, Catholico, & Catholicae Academiae Doctore, & ipsius Pontificii Collegii Præside, tam Catholicam & Pontificiam impetrari protestationem posse, quàm ab hæretico aliquo Ministello, qui Pontificium nomen impiè ejuravit. Proinde audi placidus amicè monentem, tibi & tuæ famæ quamprimum consule, Constitutiones Apostolicas publicâ toti Belgio professione factâ Catholicis ulnis seriò amplectere, Janse-

nii Propositiones, ut ex ejus libro excerptas, & in sensu ab eo intento, & prout illas damnat Apostolica Sedes, sincero animo (sic habet Alexandri formula) rejice, damna, ejura; nisi feceris, tibi, tuæque pervicaciæ imputa, si notorius & manifestus toto Belgio Jansenista habearis, & ut talis oculis, & digito noteris; si & ipsi Archiëpiscopo dubiæ fidei esse incipias; si Illustrissimo Internuncio suspectus fias; si nec bene in Hispania, & malè Romæ audias: sed spero meliora, & cum toto Belgio quamprimum eam à te protestationem Gummare expectabo; nunc interim ad alterum accusationis caput.

§. 4.

CONTINUATUR IDEM

Examen.

Dictatum est Lovanii publicè hoc subsequens notabile. *Tertio notandum: è contra fieri potest ut gravamen Pœnitenti imminens ex usu scientiæ comparatum ad gravamen imminens aliquibus ex non usu sit admodum parvum, ita ut propterea videantur posse dari casus, quibus non solum sit LICITUS usus iste, sed etiam PRÆCEPTUS &c. Licitum tantum dixerat cum usum D. Vander Vliet, & Romæ vapulavit illa ipsius sententia; quid de eo fiet, qui altiùs assurgit & illum usum præceptum etiam esse dicit: habemus*
hic

hic sanè nobilem nec vulgarem hoc in anfractu cunicularium, & cum quidem Eximium; nam vel Eximium Van Vianen, vel Eximium Huyghens ea Dictata autorem habent; & parum ad rei summam interesse videtur, uter dictaverit; cum enim alternatim ex eadem Cathedra sæpè dictent, & perfectissimè consentiens inter se utriusque doctrina sit, unus uterque moraliter Professor meritò Lovanii habetur, & , ut scias quæ utriusque sententia sit, alterutrius novisse satis est. Mea, inquit Gummarus, Dictata non sunt: sit ita sanè; sunt ergo Dictata Domini Van Vianen: nam alterutrius esse tu ipse non negas. Nec mysterio caret, quod cum apertè in sua disjunctiva utrumque nominatim expressisset fidelis Relator, & ita posuisset: *Extractum ex Dictatis publicis Exim. D. Vianen, vel Huyghens*: ipse in sua appendice Conclus. 2. ita reponat: *Ex Dictatis NN. vel Huyghens*, cur D. Vianen, ut adversarius fecerat, apertè non nominas? cur Virum tantum sub duabus obscuris literis miserè delitescere facis? salva res est, suam sententiam erubescere incipiunt, proximum est, ut mutent. Tum se purgat & *toties*, inquit, *voce & scripto dixi non esse mea Dictata*. Sed infeliciter se purgat, nam quas à se sordes abjicit, in D. N. N. seu Franciscum Vianen, hoc est in alterum *se* conjicit, qui enim disjunctivæ, quam ut veram admittit, partem alteram negat, alteram affirmat.

Laborat ergo in hoc cuniculo D. Van Vianen & ejus rei testem irrefragabilem habemus D. Gummarum; multò etiam

etiam plus operæ contulit, multò penetravit profundius, quàm D. Vander Vliet, hic *licitum* tantùm dixit ejusmodi scientiæ usum, ipse *præceptum* etiam esse contendit.

Mirum autem, si non ad latus utriusque focius adstet, & cunicularium agat Gummarus; & miraculi nobis instar sit, si in hoc uno puncto ab iis dissentiat, qui in reliquis omnibus, tam sententiis, quàm principiis, in unam cum iis & eandem doctrinam conspirat: & certè non uno ex capite hic quoque suspectus est; cur enim dum sua negat esse ea Dictata, unde accusationis verba descripta sunt, non illud addit, se contrariæ esse opinionis? quantò enim nitidius se purgaret, si non modo non dictasse se umquam, sed nec illud animo sentire dixisset; & hoc in puncto à principali suo se discrepare; at scilicet nec hic discrepabat, & casu id potius quam studio factum est, ut commune utriusque dogma Vianen potius, quàm Huyghens dictaret. Imo nec illud dissimulandum est; sciebat à suo Principali ex Theologica Cathedra publicè definitum, non modo sæpè licitum esse, scientiâ Confessionali uti cum gravamine pœnitentis, sed sæpè etiam esse præceptum; legerat Theses Mechlinienses, alteras 19. Februarii defensas, alteras 6. Junii sustinendas; & verò exceptæ dicuntur eæ in Pontificio Collegio cum plausu: legerat ergo eas, & in iis propositionem, quam cum Romana legisset Inquisitio, Decretum continuò edidit, quo omninò doceri eam prohibuit; cum sciret & legeret omnia, si noxiam eam putabat doctrinam, si eam ipse non tenebat, cur ta-

L I

cuit?

cuit? cur publicè non contradixit? at enim non tacui solus: fateor; sed suspecta magis in te taciturnitas, quàm in aliis: quid ita? quia hanc jam ab annis aliquot Provinciam suscepisse videris, ut quasi è specula Belgii Cathedras circumspiceres omnes, & si alicubi dissonum aliquid, & à tuis principiis ac mente alienum dicatur, continuò quasi universalis ex officio Censor impetum faceres, & novis illud, ac novis Thesibus impugnares; hinc tanta Thesium tuarum copia, ut, si, quæ unius anni spatio prodeunt, simul colligas, in justam molem integer liber tibi excreseat.

Jam verò si non omnes publicum adversus Archiëpiscopalem Professore bellum suscipiebant; at non tacebant privatim, nec dissimulabant indignationem, quam ex iis Thesibus concepissent, publicum etiam denunciaturi bellum, nisi id jam ab aliis strenuè agi vidissent; tu verò, ubi, aut quando signum dedisti aliquid, aut verbum dixisti ullum, ex quo colligi licuisset, aut Principalis tui Dictata, aut Mechliniensis Thesistæ conclusiones aliquo modo displicuisse? nec mirum profecto est non displicuisse, si illud verum est, quod se audivisse testatur D. Nicolaus Du Bois, in Duplica pag. 20. Seminarium sua à Gummaro dictata accipere; suum enim cuique pulchrum, & ut Thersiten referat deformis factus, sua tamen patri proles non displicet. Nec defuit tibi, Gummare, ea occasio, quæ si aliis æquè adfuisset, publicum sui animi testimonium toti Belgio profectò dedissent. Confessionem edis; de qua materia? de ipso
Sigillo

Sigillo Sacramentali; & quando illam edis? 30. Julii 1682. hoc est, dum jam Theologica illa de Sigillo controversia tot linguas fatigaret & calamos; dum jam omnium manibus tererentur Theses Mechlinienses; dum recens planè esset tui accusatio, &, sub disjunctione saltem, notabile illud tertium dictasse credereris; & ubi illam edis? Lovanii, ubi quotidiani de ea controversia sermones, & tu denique illam edis; qui jam accusatus in suspensionem quandam incideras: quid? in his loci, temporis, & personæ circumstantiis, ita Sigilli materiam tractare, ut ejus temporis quæstionem, *utinè liceat Confessionali unquam scientiâ cum gravamine pœnitentis, necnè*, ne verbo quidem attingas uno; imo partem negantem non asseras? ut natam de te suspensionem magis eradices? quid? non reprehendere Dictata D. Van Vianen? non Theses Mechlinienses de nimia laxitate accusare? nihil hinc adversum te prudenter confici posse putas? at parcebas fortè illis, quia alter Principalis, alter ejusdem tecum erat factionis, non parciturus si ex Adversariis aliquis ejusmodi aliquid docuisset: atqui hoc est acceptorem agere personarum, nec doctrinam impugnare, sed homines, nec sincerum esse veritatis amatorem, qui & in symmystis falsitatem dissimules, & in Adversariis veritatem etiam impugnes.

Novam in hac ipsa materia litem intentat D. Du Bois, & viam aperire te contendit laxando Sigillo, dum publicas pœnitentias etiam pro occultis criminibus impositas

fuisse vis; agit hoc pluribus Thesi 3. pag. 40. 41. & seq. quibus quidem quid respondere possis aut quâ effugias, nescio, cum necdum respondere dignatus sis.

Novam item, & aliam superaddit litem R. P. Philippus de Vos in animadversionibus suis Theologicis, adversus observationes tuas anno 1684. editis, & animadversione 7. §. 1. & 2. invictè ostendit non satis consulere te Sigillo, qui 18. Febr. Conclus. 8. contra Doctorum omnium torrentem, teste Adriano Pontifice in 4. de Confess. pag. 119. col. 2. negas licitum esse Confessario rotundè dicere, nescire se homicidium à Petro esse commissum, si & Petrus id sit confessus, & ille tamquam ejus Confessarius de eo interrogetur; & sanè periculoso hic versaris loco, Gummare, nec facilè tuam sententiam salvo Sigillo Confessionis sustinebis, sed ego minutius hîc te nolim exagitare, vereor enim, ne, si & hæc & alia penitus excutere incœpero, condemnare te debeam, qui examinatum te tantùm his Paragraphis veniebam. Nunc hunc longioris & tetri examinis habemus exitum, ut nec ego convictum te planè dicere possim, nec tu negare ausis te esse & manere suspectum: & certè qui in una materia, non ab uno actore, & variis viis tam multipliciter accusatur, præsertim si ex eo ille hominum genere sit, qui sub terra laborant, difficulter creditur innocens.

Quid autem de P. Gabriëlis? laudo Virum (vide quam sincerè etiam cum adversario agam) nihil hîc, quod sciam,
cum

ET INFELIX CONCORDIA. 269

cum Gummaro & Macario habet commune; nec aliud hîc ex viri hac in parte modestia incommodi esse video, nisi forte, quod toto passim longiori hoc Capite demonstrata tam perfecta Trium-Virorum concordia, hîc in fine unâ sui parte deficiat; verum (ut hic repetam quod supra simili occasione monere me memini) præterquam quod unius iacturam cum fænore liberaliter compensavi, ubi D. D. Van Vianen & Vander Vliet ejus vices abundè supplere feci, & pro Trium-Viris Quatuor-Viros dedi; quid tum postea? dummodo ad Macarii, Gummarique causam prodesse nihil possit, & debeat obesse multum, subruendo Pœnitentiæ Sacramento aliquanto plus operæ utrumque contulisse, quàm apertè sit ausus P. Ægidius in eo libro, qui semel Toleti, bis Romæ infeliciter damnatus est.

CAPITIS QUARTI.

ANACEPHALÆOSIS.

Hic terminus esto, Lector, relegenda nunc via est, & retrogrado gressu iidem prætereundi cuniculi, sed brevior redeuntibus erit via, neque enim perferutandi curiosus flexus, & anfractus singuli, sed levi tantum, & transeunti oculo respectandi; & verò recentior est eorum memoria, quæ secundâ sectione de eo cuniculo dicta sunt, qui ingeminum obliquus anfractum, difficili Confessionum reiteratione, & laxando Sacramentali Sigillo ipsius Confessionis,

Ll 3

ut

ut Sacramenti pars, & materia est, planè everſivus est: quare ea ferè ſolùm celeriori grefſu radenda, & ſub unum quaſi aſpectum revocanda erunt, quæ priori ſeſtione, primum cuniculum in plures flexus & anfractus diſtinguentia, certam Sacramentali formæ ruinam minabantur. Hæc ita breviter habe.

Peccatorem vitæ jam ſuæ tam fordida, & peccatorum ſuorum, quibus aſſueverat turpis Conſuetudinarius, pertæſum, articulo primo pœnitentiali Trium-Virorum tribunali pœnitentem ſtitimus; ſed ille ſine aſolutione primo repulſus adventum pœnitentialia prius, & ſatisfactoria præviè opera ritè præſtaret; fuit illa ſcilicet laudabilis illa primitivæ Eccleſiæ praxis; & ad hujus regulam reformanda eſt modernæ Eccleſiæ in adminiſtrandis Sacramentis ratio, ut, quæ, refrigerente ſenſim Chriſtianorum Caritate, in ipſâ, invitâ & connivente tantùm Eccleſiâ, paulatim introducta eſt; ſed bene; fraudem deteximus, & ſub ſpecioſa illa antiquitatis larva heſternam novaturientis doctrinæ novitatem deliteſcere vidimus.

Rediit articulo 2. idem ille pœnitens à jejuniis pallidus, & ab aliis pœnitentialibus operibus debilis, nec debilitato magis corpore rediit, quàm animo contrito; confitetur, ſed hem novus in filo nodus intervenit, debili ut eſt corpore, & ut eſt contrito animo, negatur iterum aſolutio: quid ita? notabilis vitæ, & ipſo tempore firmata emendatio præcat neceſſe eſt; ita ſcilicet habet pœnitentialis Trium-Virorum canon.

Luctatur

ET INFELIX CONCORDIA. 271

Luctatur interim sibi relictus miser Consuetudinarius, & secum ipse interno & domestico prælio, & cum pravis suis consuetudinibus Christianè pugnat, &, quæ est pœnitentis animi vis & constantia, de se ipso in se aliquoties piè triumphat; ergo lætus iterum ad Trium-Viros victoriæ suæ futurus nuncius, nunc denique absolutionis beneficium, sic quasi triumphalem lauream relaturus; nam quem nunc ultra negandæ, aut differendæ absolutioni titulum prætexant ne dubita, invenient; audis? vicisti sæpè, at non plena victoria est, vivit adhuc, necdum ad interneccionem delertus, licet triumphatus jam sæpius hostis, pravus in malum habitus; exuenda est prius, & ad radicem extirpanda ipsa consuetudo, ut adeò Consuetudinario, ut tali, nullo umquam casu absolutio danda sit, nisi exigat id urgens & extrema necessitas, de qua tamen mox.

Adest nobis iterum articulo 3. sed exutâ consuetudine pellem mutavit æthiops, nec jam consuetudinarius, sed de promiscuo peccatorum grege mitiores sibi sperat & expectat Trium-Viros: at illi duræ fidei non ante absolvant, quàm debitam dispositionem adesse non prudenter & probabiliter judicent, sed certi de ea sint moraliter; flet, gemit, singultit, piè protestatur pœnitens; at non moventur his omnibus, & suspecta habent omnia; seque ut obfirmant magis, dulciculis exemplis corroborant animum, & illud cogitant, quantam certitudinem exigeret Rex de fidelitate subditi, quem, aliquando sibi rebellem & infidum expertus, arci præficeret

ficeret, unde regni incolumitas penderet; quantam item exigent ipsi certitudinem, ut homini ignoto, pecuniæ indigo, & quem furatum aliquando scirent, pecuniam suam non numeratam depositam crederent, tum ad se suumque munus mentem reflectunt, & indignum putant, si minori cautione JESU CHRISTI Sanguinis dispensatores sint, quàm suæ essent pecuniæ.

Fac tamen ea pœnitentem suæ dispositionis signa dedisse, quæ ad moralem certitudinem suffecerint, novum denuò colorem repererunt in dilationem absolutionis ingeniosi pœnitentiæ, si superis placet, Reformatores; cum morali illa certitudine de præsentis dispositione conjungi non potest probabilis metus de relapsu, hic enim quamdiù aderit, quantumvis nunc contrito animo bene dispositus sit, absolvendus extra mortis articulum non erit; & hæc de eo etiam intelligenda, qui semel tantum in mortale peccatum lapsus est; & quando hic metus aberit, imò quando non aderit in hoc præsertim corruptæ naturæ misero, & lubrico ad lapsum statu?

Hactenus igitur promissa sæpè, semper dilata, necdum data est pœnitenti absolutio; restat articulus mortis, ubi, si non detur, non jam dilatæ Trium-Viros, sed sublata Sacramentalis formæ condemnabimus; at non audent eò adhuc assurgere, ergò, dum maturior paulatim res fiat, dissimulant tantisper, & dandam in hoc articulo dicunt; an dicturi sint semper, id enim verò dubium est, ea enim
pro-

ET INFELIX CONCORDIA. 273

protrudunt & inculcant principia, ut demonstrat Articulus quartus, quæsi semel persuaserint fidelium mentibus, eo etiam tam fatali imminentis mortis articulo, actum profus sit de absoluteione, quæ ne pulsa fugataque ullo quiescere loco permittatur, id etiam agunt subdolè, ut ne à solis venialibus pientiores animæ absolvantur; atque ita non uno iectu perimunt, aut apertè hæreticorum more simul ac semel, formam Sacramentalem negant, sed ex Vergeriano Gallici conventiculi monito, cautè, & sensim & sine strepitu per varios cuniculi anfractus continuatâ dilatione id agunt, ut penitens denique tollatur.

Habes totius Capitis summam, & totam, ut est in Proverbio, in nuce iliadem non Græcam illam Homeri, quæ decennalis belli labores, & fatale Trojæ incendium referat, sed Gallicam illam Vergerii, quæ delineatos jam ab annis facilè quadraginta cuniculos describat, nisi obsistatur, in fatale Sacramento Pœnitentiæ incendium aliquando abituros.

M m

C A